

Begrutting Dantumadiel 2020

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
Inleiding.....	6
Programma 1: Ynwenner en Bestjoer	13
Programma 2: Mienskip.....	20
Programma 3: Soarch en Wolwêzen.....	24
Programma 4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje	32
Programma 5: Wenjen en Omjouwing.....	38
Programma 6: Iepenbiere Romte	44
Algemiene dekkingsmiddels	49
Overhead	51
Heffing VPB	52
Onvoorzien	53
Geprognotiseerde balans per 31 december	54
De meerjarenbegroting 2020 - 2023.....	55
Paragraaf lokale heffingen.....	57
Paragraaf weerstandsvermogen	64
Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen	71
Paragraaf financiering.....	75
Paragraaf bedrijfsvoering.....	79
Paragraaf grondbeleid	101
Vaststellingsbesluit	103

Voorwoord

Het college is blij om aan de Raad een begroting met herstelplan te kunnen presenteren die in het meerjarenperspectief sluitend is. De afgelopen tijd heeft het college zich gebogen over de meerjarenbegroting en de bijbehorende bezuinigingsvoorstellen. Deze bezuinigingsvoorstellen bevatten moeilijke keuzes voor zowel het college als de raad. Samen met de gemeenteraad zullen wij de komende jaren alles op alles moeten zetten om de financiële positie van de gemeente te herstellen. In deze begroting en het bijbehorende herstelplan wordt hier een aanzet voor gegeven.

Dantumadiel wil een sterke gemeente blijven. Een gemeente met een bestuur dat ruimte geeft aan de samenleving. Inwoners en ondernemers krijgen een grote rol als het gaat om zeggenschap over en invloed op het beleid en de eigen woon-, werk- en leefomgeving. Bedrijvigheid en daardoor werkgelegenheid zijn van groot belang voor een leefbare samenleving. De gemeente wil samen met het onderwijs en ondernemers blijven werken aan innovatieve en duurzame werkgelegenheid.

Dat kan allemaal alleen met een financiële huishouding die goed op orde is. In samenwerking met de gemeenteraad zet het college in op een resultaatgerichte organisatie met focus op klantgerichte dienstverlening. Een organisatie die goed toegesneden op de toekomst is en blijft, met als speerpunten goede dienstverlening, een veilige woon- en leefomgeving, een krachtig en eigentijds bestuur en een gezond financieel beleid voor de lange termijn.

Namens het college van B&W,
Wethouder Rommy Kempenaar

Inleiding

Uitgangspunten van de begroting

Uitgangspunt voor het opstellen van de begroting 2020-2023 is de Perspectiefnota 2020-2023 geweest. Na vaststelling van de perspectiefnota op 8 juli 2019 zijn er nog diverse mutaties geweest welke van invloed zijn op het begrotingssaldo.

Uitgangspunten bij de begroting 2020-2023

De provincie heeft als toezichthouder een wettelijke plicht om gemeentelijke begrotingen te toetsen op structureel en reëel evenwicht. De toetst vindt eerst plaats op het begrotingsjaar en indien deze niet in evenwicht is moet aangetoond worden dat het evenwicht uiterlijk in de laatste jaarschijf van de meerjarenraming wordt hersteld. Hierbij mag geen sprake zijn van een opschuivend meerjarenperspectief waarbij in de opvolgende begrotingen alleen de laatste jaarschijf sluit. Het is dus belangrijk om het begrotingsjaar structureel in evenwicht te hebben en houden.

Voor het financieel beleid wordt daarom als uitgangspunt genomen dat er ruimte voor nieuw beleid aanwezig is met als randvoorwaarde dat er sprake is van een structureel sluitende begroting – en er dus op zijn laatst vanaf 2023 geen begrotingstekort meer is – en de algemene reserve aan de minimum vastgestelde randvoorwaarde moet voldoen.

Algemene financiële uitgangspunten

De algemene technische uitgangspunten bij het opstellen van de begroting 2020 zijn:

- De raming van lasten en baten van bestaand beleid vindt plaats op basis van analyses en niet uitsluitend op basis van inflatie indexering.
- De raming van gemeentelijke bijdragen aan externe instanties vindt plaats op basis van ervaringscijfers en recente ontwikkelingen.
- Voor de meerjarenbegroting wordt geraamd op basis van constante prijzen.
- Structurele lasten worden gedekt door structurele baten en incidentele baten zijn dekkingsmiddel voor incidentele lasten.
- De algemene reserves en de weerstandscapaciteit voldoen aan normen die zijn gebaseerd op een risico analyse opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.
- De financierings- en schuldpositie en het kasstroomsaldo voldoen aan de normen van de Economische Monetaire Unie (EMU) en de Wet Houdbare Overheidsfinanciën (Wet HOF).
- in de begroting wordt ruimte gelaten voor onderhoud van kapitaalgoederen conform de door de raad vastgelegde kwaliteitsniveaus.
- Het tarief voor de precariobelasting op kabels en leidingen wordt conform het wetsvoorstel niet verhoogd en de opbrengsten zijn als eenmalige opbrengsten meegenomen tot en met 2021 en worden toegevoegd aan de algemene reserve.

Bij het opstellen van de begroting wordt uitgegaan van de volgende technische parameters.

Begrotingsparameter	Aan te houden waarde
Prijseffect bij interne budgetten (m.b.t. de leveringen binnen de gemeente)	Geen vaste aanpassingen, maximaal conform de prognose van de HCPI (geharmoniseerde consumentenprijsindex) 2020 van het Centraal Planbureau (CPB) in het Centraal Economisch Plan (CEP) van maart 2019: 1,5%.
Prijseffect bij externe budgetten (uitgaven)	Geen indexering, conform besluit ruimtescheppende maatregelen.
Rente % (voor interne verrekeningen: kosten kort geld, rekenrente reserves, kapitaallasten)	Uitgegaan wordt van het conform de commissie Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) bepalingen berekende omslagpercentage. Voor 2020 is deze vastgesteld op 2%
CAO loonstijgingspercentage (betreft stijging bovenop periodieke loonstijging)	Op basis van afgesloten cao (1,75% voor 2020 en 3% voor 2021 en verder).

Uitgangspunten tariefbeleid

In het hiernavolgende schema zijn de uitgangspunten voor de componenten van het tariefbeleid opgenomen.

(Belasting)tarieven	Uitgangspunten
Onroerendezaakbelasting (OZB)	Voor de OZB wordt het volgende uitgangspunt gehanteerd: voor de lokale lasten uit te gaan van het bedrag 2019 + 1,5% inflatie. Hierbij de OZB te compenseren bij een daling of stijging in de afvalstoffenheffing en rioolrechten.
Afvalstoffenheffing	100% kostendekkend, inclusief de component BTW–compensatie.
Rioolrechten	100% kostendekkend, inclusief de component BTW–compensatie.
Leges	Verhoging tarieven afhankelijk van kostenniveau.
Tarieven sportaccommodaties (binnen– en buitensport)	Gelijkblijvende tarieven ten opzichte van 2019.

Van deze algemene uitgangspunten kan met betrekking tot de OZB tarieven worden afgeweken op basis van een politieke afweging tussen bezuinigingen op uitgaven voor de burger versus tariefverhogingen voor de burger.

Uitgangspunten beleidsindicatoren

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) heeft sinds 2004 verschillende wijzigingen doorgevoerd met als doel de horizontale verantwoording en verticale toezicht te versterken door de (financiële) informatie inzichtelijker en transparanter te maken. Met ingang van de begroting 2017 zijn weer een aantal nieuwe wijzigingen doorgevoerd met name gericht op een betere vergelijkbaarheid van gemeenten. Deze wijzigingen zijn bij de vorige begroting reeds toegelicht. Eén van deze wijzigingen, de beleidsindicatoren, willen we hier nogmaals onder de aandacht brengen.

De uniforme set van beleidsindicatoren is voorgeschreven door het BBV. Hierin is aan de gemeenten opgelegd gebruik te maken van een basis set van beleidsindicatoren voor de begroting en de verantwoordingsstukken. Het doel hiervan is om de resultaten van beleidsmatige inspanningen van gemeenten beter inzichtelijk te maken en te kunnen vergelijken met het landelijke gemiddelde.

De set van beleidsindicatoren is onder gebracht bij het betreffende programma binnen de begroting. Een klein aantal beleidsindicatoren welke betrekking hebben op de eigen organisatie worden door de gemeenten zelf ingevuld. Voor de overige beleidsindicatoren dient gebruikt te worden gemaakt van de website www.waarstaatjegemeente.nl. Ook de definities van de diverse beleidsindicatoren worden op deze website nader toegelicht. Voor wat betreft de actualiteit van de maatstaven kunnen grote verschillen bestaan. Het jaar waarover wordt gerapporteerd staat bij de betreffende indicator vermeld.

Resultaat begroting 2020 – 2023

In de onderstaande tabel ziet u de meerjarige begrotingssaldi zoals deze in de begroting 2020 zijn opgenomen.

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Geraamde saldo van baten en lasten per programma						
1: Ynwenner en Bestjoer	-4.972	-2.801	-2.569	-2.597	-2.616	-2.616
2: Mienskip	-2.359	-4.542	-3.070	-2.968	-2.928	-2.912
3: Soarch en Wolwêzen	-23.814	-23.787	-23.658	-23.475	-23.252	-23.181
4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje	-460	-790	-654	-689	-688	-687
5: Wenjen en Omjouwing	-342	-661	-592	-587	-690	-580
6: Iepenbiere Romte	-4.990	-4.130	-3.583	-3.725	-3.744	-3.665
Algemiene dekkingsmiddels	33.833	37.443	37.583	38.338	38.291	38.356
Overhead	-2.573	-7.470	-6.906	-6.800	-6.753	-6.747
Heffing VPB	0	-1	-2	-2	-2	-2
Onvoorzien	0	0	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-5.678	-6.742	-3.451	-2.504	-2.382	-2.034
Toevoegingen & onttrekkingen aan reserves						
Toevoegingen aan reserves	-2.598	-1.202	-1.767	-1.067	-1.067	-1.067
Onttrekkingen aan reserves	4.354	4.701	2.044	1.014	973	878
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	1.756	3.499	277	-53	-94	-189
Geraamde resultaat	-3.922	-3.243	-3.174	-2.557	-2.476	-2.223

Verschillenverklaring

Ten opzichte van de perspectiefnota wijkt de begroting af. In de volgende tabel worden deze wijzigingen weergegeven.

Bedragen x € 1.000	2020	2021	2022
Saldo PPN 2020	-3.219	-2.636	-2.975
Saldo begroting 2020	-3.174	-2.557	-2.476
	-45	-79	-499
Verschillenverklaring			
September circulaire 2019	287	661	663
Toevoeging RAWEB	133	133	133
Sociaal Domein	-296	-296	-296
Insourcen gebiedsteam	74	74	74
Bijdrage Noardeast-Fryslân	-6	-123	-123
Salaris	-198	-198	-198
Kapitaallasten	242	-1	9
Lokale lasten	-73	-95	-62
FUMO	-69	-69	-69
Rente	-47	-34	-15
Overig	-92	-131	-615
Totaal verschillen	-45	-79	-499

Septembercirculaire (€ 287.000)

De septembercirculaire laat een positieve stand zien. De stijging komt voornamelijk doordat er een voordeel zit in het accres (samen de trap op, samen de trap af systematiek).

Sociaal Domein (€ -296.000)

De begroting Sociaal Domein is op de volgende onderdelen aangepast:

- Huishoudelijke hulp WMO

Zoals reeds gemeld bij de eerste Turap 2019 is als gevolg van de wijziging van het Wmo abonnementstarief, de vraag naar huishoudelijke hulp fors toegenomen. Aan de hand van de actuele aantallen, zoals bekend per medio juli, wordt de raming voor 2020 geactualiseerd. Per saldo ontstaat hier een nadeel van € 144.000. Het project kostenbeheersing Sociaal Domein onderzoekt momenteel hoe de gemeente de kosten voor huishoudelijke hulp kan verminderen.

- Collectieve ziektekostenverzekering

In 2017 is besloten om per 2018 een korting van € 15 per maand op de collectieve ziektekostenverzekering voor bijstandsgerechtigden te verstrekken, wat niet op deze wijze verwerkt was in de begroting. Per saldo levert dit een nadeel op van € 62.000.

- Algemene voorzieningen WMO en Jeugd

Op basis van de prognose 2019 is de begroting 2020 bijgesteld. Dit betreft met name de kosten voor een zorginstelling waarmee een intentieverklaring is getekend voor een langdurige samenwerking. Per saldo levert dit een nadeel op van € 44.000.

- WMO Vervoer

Op basis van de begroting 2020 van het Mobiliteitsbureau is het budget voor WMO vervoer aangepast. Per saldo levert dit een nadeel op van € 35.000.

Gemeentelijk armoedebeleid

Het budget voor gemeentelijk armoedebeleid wordt gelijk getrokken met de realisatie 2018 toen er evenals in 2017 sprake was van een budgetoverschot. De verwachting is dat ook in 2020 niet de volledige gelden benodigd zijn waardoor deze worden nu worden afgeraamd. Per saldo levert dit een voordeel op van € 30.000.

- Begeleiding WMO

De Friese gemeenten hebben in het kader van het plan van aanpak Personen met Verward Gedrag op 18 april 2019 ingestemd met het verlengen van de verkenning van de overdracht naar de GGD Fryslân. De aanpak van Personen met Verward Gedrag is belegd bij gemeente Leeuwarden en wordt uitgevoerd door Sociaal Domein Fryslân. Gemeente Leeuwarden heeft de opdracht gekregen om de benodigde middelen te innen bij de Friese gemeenten. De bijdrage van Dantumadiel bedraagt € 25.000.

- Overig sociaal Domein

Het saldo van de overige verschillen beneden de € 25.000 bedraagt € 16.000.

Insourcen gebiedsteams (€ 74.000)

Doordat de hulpverleners per 1 januari 2020 in dienst komen bij de gemeente Noardeast-Fryslân, ontstaat er enerzijds een nadeel in de bijdrage aan Noardeast-Fryslân van € 375.000, maar daartegenover staat een voordeel van € 449.000 op de te betalen subsidies omdat deze subsidierelatie beëindigd wordt. Per saldo ontstaat er een voordeel van € 74.000.

Bijdrage Noardeast-Fryslân (€ -6.000)

De bijdrage aan gemeente Noardeast-Fryslân is op de volgende onderdelen aangepast:

- ICT bijdrage SSC

De geraamde lasten voor de vervanging van oude apparatuur om flexibeler werken mogelijk te maken bedragen € 177.000. Het aandeel voor gemeente Dantumadiel hierin bedraagt € 47.000.

- CAO ontwikkelingen

In 2019 is een nieuwe CAO voor gemeenten vastgesteld. Voor 2020 betekent dit een loonstijging van 1,75% en voor 2021 en verder 3%. In de perspectiefnota was uitgegaan van een stijging van 2,3% waardoor er voor 2020 een voordeel ontstaat van € 153.000 en voor 2021 een nadeel van € 286.000. Voor gemeente Dantumadeel komt dit voor 2020 neer op een voordeel van € 41.000 en voor 2021 en verder een nadeel van € 76.000.

Loonkosten (€ -198.000)

De stijging van de loonkosten heeft enerzijds betrekking op de hogere vergoeding aan raadsleden die nog niet in 2019 verwerkt is (€ 158.000) en anderzijds een stijging van sociale uitkeringen en APPA (€ 37.000).

Kapitaallasten (€ 242.000)

Door het doorschuiven en opnieuw beoordelen van investeringen vallen de kapitaallasten lager uit. Het heeft voornamelijk betrekking op KIK, landbouwrouten Rinsumageest en ontsluiting oostzijde CA.

Lokale lasten (€ -73.000)

Doordat er minder indirecte kosten (overhead) toegerekend worden aan de kostendekking riolering ontstaat er een dekkingsverlies van € 147.000. Door het dekkingsverlies bij de riolering dalen de tarieven voor de burgers. Door bestendige bedraglijn wordt het dekkingsverlies bij riolering gecompenseerd met de stijging van de OZB, wat neerkomt op een hogere OZB opbrengst van € 115.000. Per saldo een voordeel van € 74.000 ten opzichte van de perspectiefnota omdat in de perspectiefnota al uitgegaan was van een hogere OZB opbrengst van € 41.000. Per saldo levert dit een nadeel op ten opzichte van de perspectiefnota van € 73.000.

FUMO (€ -69.000)

De begroting van de Fumo is na het opstellen van de Perspectiefnota gereed gekomen. De bijdrage aan de Fumo is op basis van de begroting € 69.000 hoger dan meegenomen bij de Perspectiefnota.

Treasury (€ -47.000)

De stijging van de rentelasten wordt verklaard door de verwachte financiering van het negatieve begrotingssaldo.

Overige verschillen (€ -92.000)

Het saldo van de overige verschillen beneden de €25.000 bedragen € -92.000.

Stand van de eenmalige middelen

De algemene reserve op basis van verplichtingen laat het volgende verloop zien:

Bedragen x € 1.000	2020	2021	2022	2023
Beginstand 1 januari	-842	-3.030	-3.145	-3.219
Vermeerderingen	1.465	165	165	165
Verminderingen	3.654	280	239	144
Eindstand 31 december	-3.030	-3.145	-3.219	-3.198
<i>Minimale omvang (obv NARIS)</i>	<i>2.500</i>	<i>2.500</i>	<i>2.500</i>	<i>2.500</i>
Tekort algemene reserve	-5.530	-5.645	-5.719	-5.698

In de eindstand per 31 december 2020 is het begrotingsresultaat van de begroting 2020 verwerkt. Conform de richtlijnen van de BBV moet de gemeente een negatieve stand van de algemene reserve wegwerken binnen de termijn van de meerjarenraming.

Voor de gemeente Dantumadiel betekent dit dat er de komende 4 jaar € 760.000 in de begroting opgenomen moet worden om de algemene reserve naar €0 te brengen. Deze extra last is nog niet verwerkt in de begroting, maar in het herstelplan zal aandacht besteed worden aan het verbeteren van de eenmalige positie.

Programma 1: Ynwenner en Bestjoer

Waar gaat programma 1 'Ynwenner en Bestjoer' over?

Programmaportefeuillehouder : K. Agricola, R. Kempenaar
Programmaregisseur : J. Talma
Programmamanager : H. Verbunt

Inleiding:

Dienstverlening is een kerntaak van de gemeente.

Daaraan is in de afgelopen jaren dan ook de nodige aandacht besteed, wat onder andere tot uitdrukking kwam in de ontwikkeling en vaststelling van een aantal documenten, zoals de Besturings- en Organisatiefilosofie 2017 (BOF), Centrumregeling en Dienstverleningshandvest Dantumadiel – Noardeast Fryslân 2018 en natuurlijk het nieuwe Dienstverleningsconcept Noardeast-Fryslân en Dantumadiel 2019-2022.

Vanuit het organisatiemotto 'Samen, persoonlijk en in de buurt' zal worden gewerkt aan het optimaliseren van onze dienstverlening. Daarbij wordt deze raadsperiode ingezet op de hierna onder 101.1 t/m 101.3 genoemde speerpunten.

Eén van de opbrengsten van de programmamarkt van maart 2019 is daarbij dat er extra aandacht komt voor bewustwording over (digitale) laaggeletterdheid en hulp voor en doorverwijzing van mensen die daaraan behoefte hebben.

Ten aanzien van interne dienstverlening en bedrijfsvoering worden alleen doelen of activiteiten opgenomen als die bijdragen aan een betere (externe) dienstverlening aan de klant. Het belang van een goede interne bedrijfsvoering voor onze externe dienstverlening is onmiskenbaar.

Gebiedsgericht werken – een vorm van collectieve dienstverlening – maakt onderdeel uit van het programma Mienskip, maar een gebiedsgerichte benadering is natuurlijk ook terug te vinden bij de doelstellingen op het gebied van een krachtig en eigentijds bestuur.

Ook veiligheid is een kerntaak van de overheid en in het bijzonder ook van de gemeente.

Het realiseren van een veilige woon- en leefomgeving is een terugkerend en actueel onderwerp en staat daarom altijd hoog op de politieke agenda.

Hoewel de gemeente een regierol heeft als het gaat om veiligheid en ook de kaders voor het (integraal) veiligheidsbeleid vaststelt, opereert de gemeente in een speelveld met veel spelers (ketenpartners). In het veiligheidsdomein is het formuleren en realiseren van smart-doelstellingen door de afhankelijkheid van ketenpartners daarom niet altijd mogelijk.

Bij het bepalen van de doelen, speerpunten en activiteiten is zoveel mogelijk aangesloten op het bestaande beleid en de actuele ontwikkelingen op het gebied van veiligheid.

De inspanningen op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving behoren in de regel tot de reguliere activiteiten en daar waar extra inspanning wordt gevraagd, zijn deze (door alle programma's heen) expliciet op activiteitsniveau opgenomen (bijvoorbeeld bij jeugdoverlast en evenementen). Tijdens de eerder gememoreerde programmamarkt bleek dat toezicht en handhaving op het gebied van overlast in de openbare ruimte meer aandacht verdient. Een maatregel in dat kader is de aanstelling en inzet van jeugd-BOA's.

De ontwikkelingen op het gebied van burger- en overheidsparticipatie en nieuwe democratie zijn niet aan onze gemeente voorbijgegaan. Sterker nog, het gemeentebestuur van Dantumadiel zet al jaren in op een grote(re) rol voor de burger als het gaat om zeggenschap over en invloed op het beleid en de eigen woon- en leefomgeving. Die lijn is in het bestuursakkoord 'Ús Dantumadiel' en daarom ook in dit programma doorgetrokken. Dantumadiel wil een sterke en zelfstandige gemeente zijn, waarbij het bestuur dicht bij de burger blijft en daarmee ook nauwe contacten onderhoudt.

Die sterke positie is mede gebaseerd op een gezonde financiële huishouding.

Op grond van het BBV wordt het financieel beleid (inclusief belastingen) jaarlijks verwerkt in de toelichting(en) en paragrafen bij de begroting en meerjarenraming (en niet in de doelen).

Hoofddoelstelling:

De gemeente Dantumadiel is een resultaatgerichte organisatie met focus op klantgerichte dienstverlening,

Waar gaat programma 1 'Ynwenner en Bestjoer' over?

goed toegesneden op de toekomst en met als speerpunten het verbeteren van de dienstverlening, een veilige woon- en leefomgeving, een krachtig en eigentijds bestuur en een gezond financieel beleid voor de lange termijn.

Kerdoelstellingen:

De hoofddoelstelling is nader uitgewerkt naar kerndoelstellingen die hieronder per onderwerp worden beschreven.

Onderwerp: Verbeteren van de dienstverlening

Kerdoelen

101.1 Het aanbod van producten en diensten dat digitaal wordt aangeboden, neemt verder toe

Speerpunt:

- Optimaliseren digitale dienstverlening en benutten van kansen op dat gebied.

101.2 Beter passende dienstverlening (maatwerk) en hoge kwaliteit en klanttevredenheid

Speerpunten:

- Persoonlijke, servicegerichte en integrale dienstverlening, afgestemd op behoeften van inwoners en op doelgroepen (toegankelijkheid via meerdere kanalen);
- Hoge klanttevredenheid;
- Optimaliseren loketfunctie.

101.3 Minder regels en meer efficiënte en effectieve (digitale) werkprocessen

Speerpunten:

- Klantgerichte, efficiënte en effectieve bedrijfsvoering en werkprocessen;
- Deregulering.

Onderwerp: Veilige woon- en leefomgeving

Kerdoel

102 De inwoners voelen zich veiliger, zowel thuis als in de openbare ruimte

Speerpunten:

- Ondernijning;
- High Impact Crimes (overvallen, straatroven, geweldsdelicten en woninginbraken);
- Jeugd en veiligheid (jeugdgroepen en middelengebruik);
- Sociale veiligheid (waaronder personen met verward gedrag en overlast door burens);
- Evenementenveiligheid;
- Wijkagenten.

Onderwerp: Krachtig en eigentijds bestuur

Kerdoel

103 De gemeente heeft een eigentijds en integer bestuur dat een goede relatie met de burger onderhoudt en ruimte geeft aan nieuwe vormen van participatie en democratie

Speerpunten:

- Sterke zelfstandige gemeente;
- De inwoners centraal;
- Een bestuur dat ruimte geeft aan de samenleving;
- Een gemeente die vanuit eigenheid communiceert en zich profileert.

Onderwerp: Financieel degelijke en zuinig beleid

Kerdoel

104 Gezond financieel beleid voor de lange termijn

Nr	Doelen	Activiteiten
101.1	Het aanbod van producten en diensten dat digitaal wordt aangeboden neemt verder toe	
	Vanaf 2020 is statusinformatie over de voortgang van aanvragen raadpleegbaar via 'mijn overheid'.	Vanaf 2020 gebruiken we 'mijn overheid' om poststukken digitaal te verzenden, om statusinformatie over aanvragen te delen met aanvragers en onderzoeken we de mogelijkheid om steeds meer gemeentelijke diensten via 'mijn overheid' aan te bieden.
	In 2020 kan 80% van alle producten en diensten digitaal worden aangevraagd.	In 2019 wordt een Plan van Aanpak gemaakt voor de digitalisering, waarbij informatiemanagement en de ambities voor de dienstverlening worden betrokken.
101.2	Beter passende dienstverlening (maatwerk) en hoge kwaliteit en klanttevredenheid	
	Vanaf 2019 worden de digitale vaardigheden van onze klanten in samenwerking met onze netwerkpartners verbeterd.	Door inzet van onze medewerkers worden klanten actief geholpen (samen aanvraag doen en het bieden van hulp bij het zoeken van informatie)) om gebruik te kunnen maken van onze dienstverlening en waar nodig en gewenst doorverwezen naar onze netwerkpartners.
		Bewustwording en herkenning van (digitale) laaggeletterdheid bij medewerkers.
	De gemeente heeft een nieuwe website o.b.v. toptakenfuncties, duidelijk taalgebruik en eenvoudig in te vullen formulieren.	Jaarlijks monitoren wij het gebruik van onze website en overige diensten en producten om de toegankelijkheid, kwaliteit en terugkoppeling naar de klant te verbeteren.
	De waardering van de dienstverlening (gemiddeld over alle kanalen) uitgedrukt in een cijfer is in 2022 minimaal een 7,0.	Jaarlijks monitoren wij de klanttevredenheid en -bejegening gericht op het verbeteren van onze dienstverlening.
	De waardering van de klantbejegening (gemiddeld over alle kanalen) uitgedrukt in een cijfer is in 2022 minimaal een 7,0.	Wij investeren in een organisatie-ontwikkelingsprogramma waarbij wij enerzijds leren denken en handelen vanuit de behoefte van de klant(klantbetrokken benadering) en anderzijds de zelfredzaamheid van de klant bevorderen.
	De loketfunctie wordt zodanig ingericht dat de wachttijden voldoen aan het in 2019 vast te stellen kwaliteitshandvest dienstverlening (inclusief servicenormen).	Klantstromen worden voortdurend gemonitord, onderzocht en voorspeld om daar in de dienstverlening/inrichting loketfunctie rekening mee te kunnen houden.
		Uitvoering pilot bezorging reisdocumenten.
101.3	Minder regels en meer efficiënte en effectieve (digitale) werkprocessen	
	Alle geharmoniseerde werkprocessen ondersteunen een klantgerichte, efficiënte en effectieve dienstverlening.	De beschrijving en harmonisatie van werkprocessen wordt afgerond.
		Wij gaan onze werkprocessen analyseren en in 2020 aan de hand van klantreizen onze werkprocessen inrichten. De afhandeling van de werkprocessen vindt digitaal plaats.
	Vanaf 2020 voldoet 80% van de dienstverlening aan de vast te stellen servicenormen.	De in 2019 op basis van het dienstverleningsconcept vastgestelde servicenormen worden doorlopend gemonitord op naleving.
	In 2020 is de APV in het kader van deregulering en vermindering lastendruk gescreend en opnieuw vastgesteld.	In 2020 wordt een taskforce deregule-ring samengesteld, die regelingen gaat screenen op onnodige regels, met name bedoeld om te komen tot vermindering van de administratieve lastendruk.
102	De inwoners voelen zich veiliger, zowel thuis als in de openbare ruimte	
	Voorkomen en aanpakken van ondermijnende criminaliteit zoals mensenhandel, arbeidsuitbuiting, witwassen en drugshandel.	Een ondermijningsbeeldanalyse is uitgevoerd en opgeleverd en leidt tot een plan van aanpak.

Nr	Doelen	Activiteiten
		Bibob-toetsing conform de vastgestelde Bibob-beleidslijn (vergunningen, subsi-dies). Dit betekent inzet op bewustwor-ding en training van medewerkers en meer inzet op screening aan de voorkant. Bevorderen bestuurlijke en ambtelijke integriteit d.m.v. training, bewustwor-ding, gedragscode, screening etc. Consequente toepassing 'Handhavings-arrangement art. 13B Opiumwet'.
	Verlagen van het aantal High Impact Crimes en de onveiligheidsgevoelens (op basis van de index onveiligheidsgevoelens WSJG).	Buurtpreventieprojecten (o.a. WhatsApp buurtpreventie) worden actief gestimuleerd. Voorlichting en preventieacties in samenwerking met politie. Bevorderen van de meldings- en aangiftebereidheid (continueren preventieproject 'Meld Nu').
	Voorkomen dat inwoners overlast ervaren van jeugdgroepen en groepsgedrag in de openbare ruimte.	De groepsaanpak wordt doorontwikkeld; conform deze aanpak worden groepen in beeld gebracht en wordt op maat een plan van aanpak ontwikkeld en uitgevoerd. Inzet outreachende jongerenwerker VNN. Meer toezicht vanuit team FTH ondermeer door het aanstellen en de inzet van BOA's met taakaccent jeugd.
	De aanpak van overlast (in het kader van sociale veiligheid) heeft prioriteit in en op basis van het Integraal Veiligheidsplan 2019-2022.	Toepassen Wet aanpak woonoverlast. Bij elke melding van overlast o.b.v. complexe problematiek vindt een analyse plaats voor de meest gerichte hulpverlening en aanpak.
	Alle vergunningplichtige evenementen voldoen aan de veiligheidsvoorschriften van de gemeente en de hulpdiensten, o.a. ter voorkoming van dodelijke ongevallen, dan wel zwaar letsel bij evenementen.	Afhankelijk van de risico-inventarisatie organiseren wij voor een evenement een startbijeenkomst. Een evenement met hogere risico's wordt altijd geëvalueerd. Er is structureel toezicht en handhaving op grote evenementen. Meer toezicht in het kader van de Drank- en Horecawet en strafrechtelijk optreden bij overtreding. Vergunningverlening optochten overeenkomstig plan van aanpak optochten praalwagens; handhaving op de voorschriften door team FTH i.s.m. de politie.
	De gemeente maakt zich sterk voor een uitbreiding van de formatie voor geografisch georiënteerde wijkagenten (> 2 fte voor Dantumadiel).	De burgemeester zal in diverse (overleg)gremia (driehoek, RBPO NN) pleiten voor meer geografisch georiënteerde wijkagenten.
	De gemeente streeft in het kader van zichtbaarheid/ toegankelijkheid van de politie naar 4 inloopsprekuren per jaar van de wijkagenten.	De burgemeester zal zich voor Dantumadiel inzetten voor 4 inloopsprekuren per jaar van de wijkagent. De websites van gemeente en politie worden gescreend op toegankelijkheid voor en duidelijkheid over het doen van aangiften, meldingen en klachten.
103	De gemeente heeft een eigentijds en integer bestuur dat een goede relatie met de burger onderhoudt en ruimte geeft aan nieuwe vormen van participatie en democratie	
	Versteviging van de zelfstandige positie mede door krachtige samenwerking in en buiten de gemeente.	Een sterk en ondernemend college dat actief investeert in contact met inwoners, bedrijven en

Nr	Doelen	Activiteiten
		maatschappelijke partijen in de gemeente – vernieuwend en toekomstgericht – op basis van een per jaar vast te leggen plan van aanpak (PvA). Zie ook programma 4, paragraaf 1.1. Onderdeel van het PvA is ook een dorpenverkenning/-toer van het college welke uitmondt in gezamenlijke afspraken en acties. Onderzoek naar wat daarnaast nodig is om een verdere versteviging van de zelfstandige positie vorm te geven, bijvoorbeeld door specifieke functies voor advies, ondersteuning, of facilitering van bestuur en samenleving. De samenwerking met de dorpen wordt verder aangehaald en de samenwerking met Noardeast-Fryslân en in regionaal en provinciaal verband wordt maximaal benut.
	Raad en college bieden ruimte aan initiatieven uit de samenleving en meer zeggenschap voor de burger.	Doorontwikkeling positie en betrokkenheid van de raad m.b.t. burgerparticipatie/overheidsparticipatie (workshops, kennisdeling, digitale leeromgeving nieuwe democratie, e.d.). Pilots waarbij zeggenschap en budgetverantwoordelijkheid wordt overgedragen.
	De samenleving herkent de gemeente als een sterke en zelfstandige gemeente, waarin de inwoners centraal staan.	Op eigen manier vanuit eigenheid communiceren over onze gemeente. Inloopsprekuren voor college. Collegevergaderingen en hoorzittingen in de dorpen houden. College en organisatie leggen actief contact met en betrekken inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties, waaronder mensen met een spilfunctie in de samenleving, maar ook mensen die minder kunnen meekomen (zoals minder (digitaal) geletterden) door extra ondersteuning (maatjes). Zie hiervoor ook 1^e activiteit bij subdoel 1. Sterke netwerken in de samenleving zoals verenigingen, kerken en voedselbanken benutten om zoveel mogelijk mensen te bereiken. Zie hiervoor ook 1^e activiteit bij subdoel 1.
104	De gemeente voert op financieel gebied een degelijk en zuinig beleid*	

Onderwerp beleidsdocumenten
<i>Dienstverlening</i>
Besturings- en organisatiefilosofie en hoofdstructuur Noardeast-Fryslân en Dantumadiel (2017)
Centrumregeling en Dienstverleningshandvest Dantumadiel – Noardeast-Fryslân (2018)
Dienstverleningsconcept Noardeast-Fryslân en Dantumadiel (2018)
<i>Veilige woon- en leefomgeving</i>
Regionaal Beleidsplan Veiligheid 2015-2018 Noord-Nederland (Politie)
Integraal Veiligheidsbeleid Noordoost Fryslân 2013-2017 (verlengd t/m 2018)
Regionaal Beleidsplan Veiligheidsregio Fryslân
Samenwerkingsovereenkomst Veiligheidshuis Fryslân
Convenant Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC)
Handhavingsarrangement en 0-beleid art. 13B Opiumwet
<i>Krachtig en eigentijds bestuur</i>
Bestuursakkoord Ús Dantumadiel
Centrumregeling en Dienstverleningshandvest Dantumadiel – Noardeast Fryslân (2018)
Sociaal Economisch Masterplan en Agenda Netwerk Noordoost (ANNO)
Notitie gebiedsgericht werken Noardeast-Fryslân en Dantumadiel (2018)
<i>Gezond financieel beleid voor de lange termijn</i>

Onderwerp beleidsdocumenten
Financiële beleidsdocumenten (begroting, meerjarenraming, jaarrekening en perspectiefnota)

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
Gemeente Noardeast-Fryslân	Via een centrumregeling en een dienstverleningshandvest is de ambtelijke dienstverlening door Noardeast-Fryslân aan Dantumadiel vastgelegd en daarmee is de gemeente Noardeast-Fryslân een belangrijke partij bij het realiseren van doelstellingen door alle programma's heen.
Veiligheidsregio Fryslân (VRF), onderdeel veiligheid	Belangrijke partner bij het realiseren van een veilige woon- en leefomgeving.
Vereniging van Friese Gemeenten	De VFG behartigt de belangen voor alle Friese gemeenten, totaal 18.
Vereniging van Nederlandse Gemeenten	De VNG behartigt de belangen voor alle Nederlandse gemeenten.

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Dantumadiel	Nederland
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	2019	0,3	n.v.t.
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	2019	0,3	n.v.t.
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	2019	355	n.v.t.
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	2019	0%, € 0	n.v.t.
Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren	2018	81	119
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	2018	0,5	2,2
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	2018	3,4	4,8
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	2018	0,8	2,5
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	2017	3,4	5,4

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren:

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Formatie	Het gaat hier om de toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat voor het begrotingsjaar op peildatum 1 januari, uitgedrukt in fte per 1.000 inwoners.	Eigen gegevens
Bezetting	Het gaat hier om het werkelijk aantal fte dat werkzaam is (inclusief boventallige werknemers), dus niet om de toegestane formatieve omvang uit het formatieplan. Het aantal fte wordt uitgedrukt per 1.000 inwoners.	Eigen gegevens
Apparaatskosten	Apparaatskosten (ofwel organisatiekosten) zijn de noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor de uitvoering van de organisatorische taken.	Eigen begroting
Externe inhuur		Eigen begroting
Verwijzingen Halt	Het aantal verwijzingen naar Halt per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-17 jaar.	Bureau Halt
Winkeldiefstallen	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.	CBS
Geweldsmisdrijven	Het aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners. Voorbeelden hiervan zijn seksuele misdrijven, lichamelijk letsel door schuld, levensdelicten zoals moord en doodslag.	CBS
Diefstallen uit woning	Het aantal diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners.	CBS
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Het aantal vernielingen en beschadigingen per 1.000 inwoners.	CBS

Overzicht baten en lasten 2020

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo
Bestuur	0	-1.250	-1.250
Dienstverlening	331	-442	-111
Veiligheid	33	-1.256	-1.224
Totalen voor mutaties reserves	364	-2.949	-2.585
Toevoegingen aan reserves	0	-1.309	-1.309
Onttrekkingen aan reserves	1.368	0	1.368
Geraamd resultaat	1.732	-4.257	-2.526

Programma 2: Mienskip

Waar gaat programma 2 'Mienskip' over?

Programmaportefeuillehouder : K. Agricola, G. Wiersma
Programmaregisseur : M. Jansen
Programmamanager : L. Venekamp

Inleiding

Vitale en levendige dorpsgemeenschappen vormen samen een vitale en levendige gemeente. Activiteiten en evenementen op het gebied van sport en cultuur, al dan niet in verenigingsverband, verbindt mensen en vergroot de levendigheid van de dorpen. Het is daarom belangrijk initiatieven blijvend aan te jagen en te ondersteunen en samenwerking te stimuleren.

Met het oog op de bevolkingsontwikkelingen wil de gemeente de basisvoorzieningen op peil te houden en waar mogelijk met de inwoners, ondernemers en dorpsbelangen initiatieven oppakken om een plus mogelijk te maken op het voorzieningenniveau. Het realiseren van een toekomstbestendige voorzieningenstructuur (waaronder goede onderwijshuisvesting) zal vorm moeten krijgen mét de betrokken partners (zoals schoolbesturen, sportverenigingen, kerken, bedrijven) en de dorpen (inwoners). Hierbij wordt vormgegeven aan een inclusieve samenleving waarin iedereen meetelt.

Jongeren met een goed opleidingsniveau en met de juiste vaardigheden en competenties hebben meer kansen op de arbeidsmarkt. Daarom wordt binnen dit programma ingezet op talentontwikkeling en goede aansluiting van onderwijs op de arbeidsmarkt.

Van een overheid die beslist en stuurt en daar waar nodig mensen en organisaties daarbij betreft, veranderen we naar een overheid die inwoners en instellingen faciliteert bij door hen aangedragen ideeën. De rol van de gemeente is binnen dit programma dan ook vaak die van:

- een 'netwerkende overheid', die samenwerking zoekt met andere partijen en daarmee gezamenlijk doelen bepaalt;
- een responsieve, participerende overheid, die ruimte geeft aan maatschappelijke initiatieven van onderop en deze ondersteunt;
- een betrokken overheid die voorkomt dat mensen niet mee kunnen komen of tussen wal en schip raken.

Vanwege de veranderende rol van de gemeente gaan we met initiatiefnemers en partners een proces in en het resultaat is niet altijd vooraf te bepalen. De doelen zijn dan minder 'smart' geformuleerd.

Om de resultaten te volgen wordt gebruik gemaakt van de burgerpeiling Waarstaatjegemeente die om de twee jaar plaatsvindt. Waar nodig wordt een eigen nulmeting uitgevoerd en door de gemeente zelf periodiek gemonitord.

Hoofddoelstelling:

Behouden en versterken van vitale gemeenschappen en van de leefbaarheid.

Kerndoelstellingen:

De hoofddoelstelling is nader uitgewerkt naar kerndoelstellingen die hieronder per onderwerp worden beschreven.

Onderwerp: Sociale verbondenheid

Kerdoelen

201.1 Meer sociale verbondenheid en betrokken burgers

Speerpunten:

- Aanbod van culturele activiteiten;
- Aanbod van cultuureducatie voor kinderen / jeugd;
- Sportactiviteiten;
- Verenigingsleven;
- Vrijwillige inzet in dorpen.

Waar gaat programma 2 'Menskip' over?

201.2 Meer zelforganisatie, zelfsturing en eigen verantwoordelijkheid van inwoners

Speerpunten:

- Ondersteunen en versterken van initiatieven van onderop;
- Duidelijk gemeentelijk aanspreekpunt;
- Participatie van burgers;
- Samenhang in initiatieven waar mogelijk;
- Overheidsparticipatie / nieuw samenspel inwoners en overheid.

Onderwerp: Voorzieningenniveau

Kerdoel

202 Beter passend voorzieningenniveau

Speerpunten:

- Onderwijs;
- Culturele voorzieningen (culturele infrastructuur);
- Sportvoorzieningen;
- Overige maatschappelijke voorzieningen (en combi's).

Onderwerp: Talentontwikkeling (onderwijs, cultuur)

Kerdoelen

203.1 Optimaliseren van de schoolloopbaan zodat kinderen beter voorbereid zijn op hun toekomst

Speerpunten:

- Doelgroep jongeren;
- Aansluiting onderwijs op arbeidsmarkt.

Onderwerp: Verbondenheid met de streek

Kerdoelen

204 Versterken van de streekcultuur

Speerpunten:

- Samenwerkingsverbanden;
- Richten op kinderen basisschoolleeftijd–educatie;
- Initiatieven aanjagen en faciliteren;
- Inwoners zijn trots op de streek/gemeente waar ze wonen.

Nr	Doelen	Activiteiten
201.1	Meer sociale verbondenheid en betrokken burgers	
	Het aantal mensen dat in aanraking komt en betrokken is bij culturele activiteiten is in 2022 toegenomen met 10% t.o.v. 2018 (nulmeting Waarstaatjegemeente).	Nieuwe (laagdrempelige) initiatieven op cultureel gebied worden gestimuleerd.
	Toename van het aantal door inwoners georganiseerde activiteiten (o.a. cultuur en sport) al dan niet in verenigingsverband gericht op de levendigheid van de dorpen.	Er wordt een cultuurnota opgesteld waarna uitvoering zal worden gegeven aan de daarin opgenomen activiteiten. De sportnota 'Sport in Dantumadiel: nieuwe rollen nieuwe kansen' wordt uitgevoerd. Daarin zijn speerpunten opgenomen ter versterking van verenigingen en verbetering van de samenwerking. De focus/rol van de gemeente ligt op de relatie met het gezondheidsbeleid (leefstijl) en met het onderwijs. Inzet van de Buurtsportcoaches is hierbij onmisbaar. Hier wordt de komende tijd stevig op ingezet (structureel te borgen). Overlegstructuur verenigingen-gemeente wordt

Nr	Doelen	Activiteiten
		geëvalueerd en indien wenselijk hervat op basis van een Lokaal Sportakkoord.
201.2	Meer zelforganisatie, zelfsturing en eigen verantwoordelijkheid van inwoners	
	Inwoners hebben meer mogelijkheden voor invloed op hun eigen leefomgeving.	Streken, wijken en dorpen worden gestimuleerd en gefaciliteerd op drie verschillende niveaus: - belangenbehartiging - burgerinitiatieven - integrale projecten. Het dorpeninitiatievenfonds "It is oan jo" wordt daartoe verder uitgewerkt en verruimd: er wordt vastgelegd wat gemeentelijke taken zijn, bij welke onderwerpen de gemeente betrokken moet blijven en voor welke onderwerpen geen gemeentelijke betrokkenheid nodig is. Sko ris oan wordt voortgezet en waar mogelijk wordt met de inwoners een uitvoeringsprogramma opgesteld en uitgevoerd.
202	Beter passend voorzieningenniveau	
	De maatschappelijke voorzieningen (voor sport, cultuur en ontmoeten) zijn toekomstgericht, betaalbaar en bereikbaar.	Er worden gebiedsgerichte processen doorlopen met inwoners, dorpen en initiatiefnemers, gericht op een toekomstgerichte voorzieningenstructuur. Initiatieven van inwoners en dorpsbelangen om 'een plus op het basisvoorzieningen-niveau te realiseren worden gefaciliteerd door middel van 'It is oan jo'. Er wordt een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden van en draagvlak voor een doelgroepenwembad.
	Het aanbod van onderwijs-, voorschoolse en andere maatschappelijke voorzieningen wordt geclusterd met het oog op meer samenwerking en multifunctioneel gebruik. In 2020 is op één locatie een nieuw initiatief ontwikkeld.	In 2020 is voor één locatie de clustering van maatschappelijke voorzieningen uitgewerkt (inventarisatie voorzieningen, mogelijkheden tot clustering, besluit inclusief planning). De agenda voor onderwijsvoorzieningen (2017) met kansrijke locaties voor Integrale Kindcentra wordt jaarlijks geactualiseerd. In 2020 wordt toegewerkt naar ontschotting van middelen voor voor- en voorschoolse educatie, (passend) onderwijs en jeugdzorg t.b.v. de realisatie van Integrale Kindcentra.
203.1	Optimaliseren van de schoolloopbaan zodat kinderen beter voorbereid zijn op hun toekomst.	
	Alle basisschoolkinderen maken kennis met nieuwe ICT-ontwikkelingen, techniek en digitalisering (zoals leren programmeren, robotica, 3D-printing).	Projecten op het gebied van technologie en zorg worden in samenwerking met Kennislab ontwikkeld.
	Het aantal leerlingen van het primair- en voortgezet onderwijs dat gedurende hun schooltijd in aanraking komt met meerdere culturele activiteiten is in 2022 met 10% toegenomen t.o.v. 2018.	De samenwerking tussen scholen, culturele instellingen en musea stimuleren door voorwaarden op te nemen in de subsidieovereenkomsten en beschikkingen.
204	Versterken van de streekcultuur	
	Initiatieven en activiteiten zijn beter op elkaar afgestemd / met elkaar verbonden. Mensen vinden elkaar bij het voorbereiden van en bezoeken van culturele activiteiten en evenementen.	Er wordt een regionale culturele- en evenementenagenda ontwikkeld.
	Het aantal scholen dat aandacht besteedt aan de cultuurhistorie van de regio is in 2022 toegenomen met 10% t.o.v. 2018.	In overleg met Markant de samenwerking tussen scholen, lokale musea en andere erfgoedinstellingen stimuleren.

Onderwerp beleidsdocumenten
<i>Sociale verbondenheid</i>
It is oan jo?
(concept) Notitie gebiedsgericht werken Noardeast-Fryslân en Dantumadiel 2019-2022
<i>Voorzieningenniveau</i>
Naar een regionale ontwikkelagenda voor onderwijsvoorzieningen in NO Friesland; Verkennend masterplan huisvesting DDFKA
Naar een regionaal voorzieningenspreidingsmodel in Noordoost Fryslân 2010-2030 (jan. 2014)
Atlas van Noordoost Fryslân Eindrapport (sept. 2015)
Agenda voor onderwijsvoorzieningen in Noordoost Fryslân (2017)
Sport in Dantumadiel: nieuwe rollen nieuwe kansen (2016)
<i>Talentontwikkeling (onderwijs, cultuur)</i>
Kennislab
<i>Verbondenheid met de streek</i>
Frysk Taalbelied 2017-2020 (vastgesteld door Dantumadiel, Ferwerderadiel en Kollumerland)
Nog op te stellen Cultuurnota NEF en Dantumadiel; met aandacht voor de streekgebonden verschillen die er ook binnen NEF zijn en voor specifieke Dantumadielse onderwerpen.

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
Roobol	Verzorgt het openbaar onderwijs zoals beschreven in artikel 46 van de Wet op het primair onderwijs

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Dantumadiel	Nederland
Niet-Sporters	%	2016	61,1	48,7

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren:

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Niet-Sporters	Het percentage inwoners dat niet sport ten opzichte van het totaal aantal inwoners.	Gezondheidsenquête (CBS, RIVM)

Overzicht baten en lasten 2020

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo
Voorzieningen	0	-17	-17
Onderwijshuisvesting en -kansenbeleid	868	-3.047	-2.179
Sport	0	-64	-64
Cultuur	0	-810	-810
Totalen voor mutaties reserves	868	-3.937	-3.070
Toevoegingen aan reserves	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	110	0	110
Geraamd resultaat	978	-3.937	-2.960

Programma 3: Soarch en Wolwêzen

Waar gaat programma 3 'Soarch en Wolwêzen' over?

Programmaportefeuillehouder : G. Wiersma, K. Wielstra, R. Kempenaar
Programmaregisseur : M. Kouwenhoven
Programmamanager : G. Hettema

De transitie als gevolg van het in werking treden van de Jeugdwet, Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 en de Participatiewet heeft de afgelopen jaren van onze inwoners/cliënten, zorgaanbieders, hulpverleners en gemeente grote inspanningen geleverd. Ook in de toekomst blijven deze inspanningen van de partijen gevraagd om het sociale domein verder te transformeren. Met de transformatie van het sociaal domein wordt beoogd een nieuwe inrichting van ons zorgstelsel tot stand te brengen. Met deze transformatie van het sociaal domein willen we bereiken dat mensen zelfredzaam en samenredzaam zijn en zelf de regie over hun leven kunnen behouden. De gemeente is verantwoordelijk voor het bieden van hulp en ondersteuning aan die inwoners die niet in staat zijn om dit op eigen kracht te doen.

Vanaf 2019 wordt deze transformatie verder vormgegeven door de inzet op preventie en de inzet op participatie en meedoen in de samenleving. Het transformeren van het sociale domein is een continu proces waar tezamen met inwoners, zorgaanbieders en overige belanghebbenden vorm aan moet worden gegeven. Eén van de opbrengsten van de programmamarkt 2019 is dat samenwerking tussen de verschillende betrokken partijen als erg belangrijk wordt gevonden. Ook de bekendheid en zichtbaarheid van de diverse partijen is als aandachtspunt benoemd tijdens de programmamarkt.

De gemeente Dantumadiel streeft naar een samenleving waar inwoners de mogelijkheid hebben om mee te doen, ongeacht belemmeringen of beperkingen. Binnen dit programma worden onze inwoners gestimuleerd om zoveel mogelijk te participeren in de samenleving. Een van onze speerpunten is om kinderen en jongeren veilig en gezond te laten opgroeien met voldoende mogelijkheden voor persoonlijke ontwikkeling.

Hoofddoelstelling:

Inwoners in onze gemeente hebben de mogelijkheid om mee te doen, ongeacht belemmeringen of beperkingen.

Kerdoelstellingen:

De hoofddoelstelling is nader uitgewerkt naar kerndoelstellingen die hieronder per onderwerp worden beschreven.

Onderwerp: Langer leven in gezondheid

Kerdoel

301 Langer leven in goede gezondheid

Speerpunten:

Verbeteren van de leefstijl:

- voorkomen misbruik genotmiddelen;
- verbeteren psychisch welbevinden;
- meer inwoners op gezond gewicht;
- voorkomen seksueel grensoverschrijdend gedrag;
- verbeteren toegang tot zorg.

Onderwerp: Meer maatschappelijke participatie

Kerdoel

302 Meer maatschappelijke participatie

Speerpunten:

- zinvolle besteding van de dag;
- inkomen zekerstellen;
- schulden voorkomen;
- ondersteunen van mantelzorgers;

Waar gaat programma 3 'Soarch en Wolwêzen' over?

- bevorderen vrijwillige inzet;
- eenzaamheid/sociaal isolement tegenaan;
- vermindering laaggeletterdheid;
- ondersteuning bij zorgvraag.

Onderwerp: Gunstiger opvoedklimaat

Kerdoel

303 Gunstiger opvoedklimaat

Speerpunten:

- veilige passende leer- en leefomgeving (thuis en op school);
- versterken ouderschap;
- alle kinderen kunnen meedoen.

Bij de diverse kwantitatieve vergelijkingen wordt gebruik gemaakt van een peiljaar. Voor dit programma geldt voor de opgenomen vergelijkingen het peiljaar 2016. Indien gebruik wordt gemaakt van een specifieke nulmeting wordt dit expliciet vermeld bij het betreffende doel.

Nr	Doelen	Activiteiten
301	Langer leven in goede gezondheid	
	<i>Volwassenen:</i> Het aantal inwoners (18 jaar en ouder) dat problematisch gebruik maakt van middelen als alcohol, drugs en tabak daalt.	Jaarlijks activiteitenprogramma 'Mei Feste Hân' uitvoeren (convenant VO-scholen, politie en gemeenten). Activiteitenprogramma van het Preventie- en Handhavingsplan 2018 – 2021 (o.g.v. Drank- en Horecawet) uitvoeren. Hulpverlener VNN wordt ingezet voor begeleiding van verslaafde inwoners, en voor kennisvergroting van professionals. Uitvoeren activiteiten 'Rookvrije generatie'.
	Het aantal inwoners (18 jaar en ouder) met depressieve gevoelens neemt af.	Activiteitenprogramma Gezondheidsbevordering (nota Gezondheidsbeleid 2018 – 2021) uitvoeren.
	De deelname aan activiteiten door inwoners met een psychische kwetsbaarheid (18 jaar en ouder) neemt toe.	Activiteitenprogramma Gezondheidsbevordering (nota Gezondheidsbeleid 2018 – 2021) uitvoeren.
	Het aantal inwoners (18 jaar en ouder) met overgewicht neemt af.	Activiteitenprogramma Gezondheidsbevordering (nota Gezondheidsbeleid 2018 – 2021) uitvoeren. Programma G!DS (Gezond in de Stad) uitvoeren.
	<i>Jeugd en jongeren:</i> Het aantal inwoners (tot 18 jaar) dat gebruik maakt van middelen als alcohol, drugs en tabak daalt.	Inzetten van jongerenwerkers voor jeugdproblematiek (inclusief genotmiddelen) op scholen en op straat. Hulpverlener VNN wordt ingezet voor begeleiding van verslaafde inwoners, en voor kennisvergroting van professionals. Jaarlijks activiteitenprogramma 'Mei fêste hân' (Integrale aanpak middelengebruik Noordoost Fryslân: convenant VO-scholen, politie en gemeenten) uitvoeren. Uitvoeren activiteiten 'Rookvrije generatie'.
	De deelname aan activiteiten door inwoners met een psychische kwetsbaarheid (tot 18 jaar) neemt toe.	Activiteitenprogramma Gezondheidsbevordering (nota Gezondheidsbeleid 2018 – 2021) uitvoeren. Uitvoering geven aan welzijnsbeleid, o.a. ondersteuning jonge mantelzorgers.
	Het aantal inwoners (tot 18 jaar) met overgewicht neemt af (in relatie tot beweegnormen).	Uitvoering basistaken en aanvullend pakket Jeugdgezondheidszorg door GGD Fryslân (jaarlijks wordt het aanvullend pakket herzien).

Nr	Doelen	Activiteiten
		Activiteitenprogramma Gezondheidsbevordering (nota Gezondheidsbeleid 2018 – 2021) uitvoeren. Programma G!DS (Gezond in de Stad) uitvoeren.
	De ouderbetrokkenheid en de deelname van scholen aan preventieprogramma's over genotmiddelen wordt verhoogd.	Uitvoering basistaken en aanvullend pakket Jeugdgezondheidszorg door GGD Fryslân (jaarlijks wordt het aanvullend pakket herzien). Uitvoeren van het activiteitenprogramma 'Mei fêste hân'.
	Seksueel grensoverschrijdend gedrag wordt teruggebracht naar 5% in 2020.	Opvoedingsvaardigheden van ouders begint bij betrokkenheid. De positie van ouders en opvoeders wordt onderdeel van subsidiebesprekingen. Er worden trainingen georganiseerd voor leerlingen ter voorkoming van seksueel grensoverschrijdend gedrag.
	Het cyberpesten neemt af.	Er worden voorlichtingsactiviteiten (o.a. theaterstuk) georganiseerd in het kader van 'Mei fêste hân'.
302	Meer maatschappelijke participatie	
	Eind 2020 is het aantal inwoners dat zichzelf financieel redt toegenomen.	Er wordt voortdurend gecommuniceerd over minimaregelingen (waaronder het kindpakket). In 2020 worden voorbereidingen getroffen voor de inzet van een medewerker armoede en achterstanden (aandachtsgebied). Aanpak armoede en schulddienstverlening wordt verder geïntensiveerd. Integrale intake en samenwerking bevorderen vanuit het team schulddienstverlening mét het gebiedsteam.
	Het aantal inwoners (18 jaar en ouder) en jeugd en jongeren (tot 18 jaar) dat in armoede leeft neemt jaarlijks af.	Er wordt voortdurend gecommuniceerd over minimaregelingen (waaronder het kindpakket).
	Eind 2020 is het aantal uitkeringsgerechtigden met een langdurige afstand tot de arbeidsmarkt met een zinvolle besteding van de dag toegenomen.	In 2020 wordt de pilot Meedoen uitgevoerd.
	Eind 2020 is het aantal overbelaste mantelzorgers gedaald naar maximaal 10%.	In 2020 is er een verbeterd aanbod respijtzorg gerealiseerd binnen het inkoopkader van de Wmo. Het beleidsplan "fan Wearde" is geactualiseerd en er wordt jaarlijks een nieuw actieplan opgesteld waarbij ook aandacht is voor de jonge mantelzorger. Dit in samenwerking met Het Bolwerk.
	Het percentage inwoners dat als vrijwilliger actief is bedraagt eind 2020 50% (minimaal 1 keer per jaar vrijwilligerswerk gedaan).	De gemeente voert regie op het jaarplan en projecten van de welzijnsstichtingen om de zelfredzaamheid en participatie van inwoners te stimuleren (inzet van bijvoorbeeld huisbezoeken).
	Het aantal inwoners dat in een sociaal isolement verkeert, neemt af in een periode van 4 jaar.	De gemeente voert regie op het jaarplan en projecten van de welzijnsstichtingen om de zelfredzaamheid en participatie van inwoners te stimuleren (inzet van bijvoorbeeld huisbezoeken). Jaarlijks worden er ontmoetingen georganiseerd tussen het gebiedsteam en zorgaanbieders om de verdere samenwerking te versterken. Er wordt ingezet op de deelname aan activiteiten door inwoners met een beperking door het aanbod van activiteiten inzichtelijk en toegankelijk te maken.
	In 2020 worden de regionale afspraken ten aanzien van personen met verward gedrag lokaal uitgevoerd en dit zorgt jaarlijks voor een afname van het aantal meldingen.	De gemeente voert in 2020 de lokale afspraken met ketenpartners over personen met verward gedrag (woningbouw, welzijnswerk, zorgaanbieders) uit. GGD en gemeenten hebben een centraal meldpunt (24/7 bereikbaar) ingericht voor meldingen en hulpverlening voor personen met

Nr	Doelen	Activiteiten
	Eind 2020 is het aantal inwoners dat laaggeletterd is afgenomen.	verward gedrag. Er worden verspreid over de gemeente digitaalhuizen geopend om een optimale toegang voor laaggeletterden te organiseren. Er worden themamiddagen en doorlopend cursussen georganiseerd om laaggeletterdheid onder de aandacht te brengen en een goede doorverwijzing te realiseren (digitaalhuisplus). De mogelijkheden van combinaties van opvoeding en taal worden onderzocht. Ingezet wordt op de communicatie richting inwoners (briefwisseling en website) en de gemeente hanteert daarbij een maximaal niveau geschikt voor laaggeletterden.
	In 2020 wordt ingezet op het bereiken van doelgroepen en het optimaliseren van de dienstverlening.	Jaarlijks wordt de cliënttevredenheid gemeten ten aanzien van de Wmo. Jaarlijks wordt de cliënttevredenheid gemeten ten aanzien van de Jeugdwet. Er wordt voortdurend op een passende manier gecommuniceerd richting inwoners over onafhankelijke cliëntondersteuning. De bekendheid van het gebiedsteam wordt structureel verder vergroot. In 2020 wordt de werkwijze 18-/18+ verder uitgevoerd. Dit betreft een goede overgang tussen Jeugdwet, Wmo en Participatiewet. De gemeente richt haar inkoopkader dusdanig in dat het mogelijk wordt om algemene voorzieningen te creëren om een beroep op een individuele maatwerkvoorziening te voorkomen en het ontschotten van middelen te bevorderen.
	Eind 2020 is er nieuwe stuurinformatie beschikbaar op het gebied van het sociaal domein.	Ingezet wordt op het verkrijgen van zicht op doelen en middelen binnen het sociale domein.
303	Gunstiger opvoedklimaat	
	Eind 2021 zijn alle kinderen vóór de schoolgerechtigde leeftijd in beeld.	Zorgcoördinatoren/pedagogen worden ingezet om het kind in beeld te brengen en vroegtijdige achterstand te kunnen signaleren (0-4 jaar). In 2020 is er een structuur waar JGZ, Onderwijs en gebiedsteam elkaar treffen voor afstemming over zorgleerlingen, zorg en/of onderwijs gerelateerd (passend onderwijs).
	In 2020 is het aantal gedwongen uithuisplaatsingen en onder toezichtstellingen van kinderen gestabiliseerd.	Mogelijkheden van alternatieve pleegzorg wordt onderzocht met gezinsbegeleiding, uitvoering geven aan scheiden zonder schade. De samenwerking tussen het gebiedsteam en ketenpartners wordt geïntensiveerd door het organiseren van jaarlijkse ontmoetingen. Onderdeel hiervan vormt ook de samenwerking met huisartsen en praktijkondersteuners.
	Eind 2020 is in de inzet van VVE voor doelgroepkinderen verhoogd van 10 naar 16 uur per week.	Eind 2020 wordt geëvalueerd met peuteropvangorganisaties en overige betrokkenen of de doelstelling uitbreiding VVE uren van 10 naar 16 uur gerealiseerd is.
	Eind 2020 is de aanpak uitgevoerd op het gebied van (v)echtscheidingen en kindermishandeling.	Jaarlijks evalueren we ons actieplan Huiselijk geweld en Kindermishandeling en voeren we de activiteiten uit samen met onze partners (onderwijs, sportclubs, kerken, vrijwilligersorganisaties).

Onderwerp beleidsdocumenten
<i>Langer leven in goede gezondheid</i>

Onderwerp beleidsdocumenten
Gezondheidsbeleid 2014-2017
In concept:
Gezondheidsbeleid/handhavingsbeleid
<i>Meer maatschappelijke participatie</i>
Kadernota "samen leven, sterk voor elkaar" (2013)
Algemeen deel uitvoeringsplan (2014)
Uitvoeringsplan Participatiewet (2014)
Uitvoeringsplan WMO (2014)
Fan Wearde, mantelzorgbeleid (2016)
"Het nieuwe jongerenwerken DDFK"
In Concept
Beleid sociaal domein (Wmo, Jeugdwet, Participatiewet) 2018/(2019)
Armoedebeleid (2018/2019)
Beleid terugvordering en verhaal, verificatiebeleid en handhavingsbeleid sociaal domein
Herijking Participatiebeleid
Visiedocument wonen en zorg
Visiedocument gebiedsteam (toegang)
Visiedocument harmonisatie welzijnswerk
<i>Gunstiger opvoedklimaat</i>
Uitvoeringsplan Jeugdwet (2014)
Lokaal actieplan Huiselijk geweld en kindermishandeling

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
Werk-en Leerbedrijf NEF	Uitvoering Participatiewet.
Veiligheidsregio Fryslân onderdeel GGD Fryslân	Gezondheidsdienst van de Friese gemeenten ter bevordering van de gezondheidssituatie en leefstijl van inwoners.
Mobiliteitsburo Noordoost Fryslân	De gemeenten: Achtkarspelen, Dantumadiel, Dongeradeel, Ferwerderadiel, Kollumerland c.a., en Tytstjerksteradiel in de regio Noordoost Fryslân en de provincie Fryslân hebben besloten om samen te werken op het gebied van het regionale doelgroepenvervoer en openbaar vervoer, dit om de leefbaarheid in de regio Noord Oost Fryslân te behouden.
Centrumregeling samenwerking Sociaal Domein Fryslân 2018	De centrumgemeente is Leeuwarden. Het doel is de beleidsvoorbereiding ten behoeve van de wettelijke taken op terrein van jeugdzorg, maatschappelijke ondersteuning en participatie en de inkoop ten behoeve van wettelijke taken op het terrein van jeugdzorg en maatschappelijke ontwikkeling doelmatig en kwalitatief hoogwaardig te organiseren met de Friese gemeenten.

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Dantumadiel	Nederland
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	2017	0,66	1,82
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	2017	9,57	26,58
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie(vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	2017	1	1,9
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar	2018	407,2	774
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	2015	1,22	1,45
Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	2015	4,88	6,58
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	2018	66	67,8
Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	2015	1,23	1,52
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	2018	401	390
Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 64 jaar	2017	94	305
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2018	8,7	10,4
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	2018	1,4	1,1
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	2018	0,4	0,3
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	2018	530	600

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren:

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Absoluut verzuim	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school per 1.000 leerlingen.	DUO
Relatief verzuim	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 leerlingen.	DUO
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie(vsv-ers)	Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar), dat vroegtijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat. Een startkwalificatie is een havo of vwo-diploma of een mbo-diploma vanaf niveau 2.	Ingrado
Banen	Het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar.	LISA
Jongeren met een delict voor de rechter	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
Kinderen in uitkeringsgezin	'Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering rond moet komen.	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
Netto arbeidsparticipatie	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.	CBS
Werkloze jongeren	vervalt	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel
Personen met een bijstandsuitkering	Het aantal personen met een bijstandsuitkering per 10.000 inwoners.	CBS
Lopende re-integratievoorzieningen	Het aantal re-integratievoorzieningen per 10.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar.	CBS
Jongeren met jeugdhulp	'Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.	CBS
Jongeren met jeugdbescherming	Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.	CBS
Jongeren met jeugdreclassering	'Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar).	CBS
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen de WMO. Voor de WMO-gegevens geldt dat het referentiegemiddelde is gebaseerd op 180 deelnemende gemeenten. Per 10.000 inwoners	GMDS

Overzicht baten en lasten 2020

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo
WMO (maatschappelijke participatie)	195	-7.105	-6.910
Toegang zorg en ondersteuning (w.o. Gebiedsteam)	0	-178	-178
Inkomensondersteuning	6.931	-8.849	-1.917
Participatie	0	-6.526	-6.526
Jeugdwet	0	-6.307	-6.307
Gezondheid	0	-902	-902
Welzijnswerk	0	-464	-464
Onderwijs (kinderopvang / vve)	252	-1.048	-795
Totalen voor mutaties reserves	7.379	-31.378	-24.000
Toevoegingen aan reserves	0	-1	-1
Onttrekkingen aan reserves	1	0	1
Geraamd resultaat	7.379	-31.380	-24.001

Programma 4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje

Waar gaat programma 4 'Wurk, Bedriuw en Rekreaasje' over?

Programmaportefeuillehouder : K. Agricola, R. Kempenaar
Programmaregisseur : W. Oosterhuis
Programmamanager : M. van den Bosch

Inleiding

De gemeente Dantumadiel wil de bedrijvigheid bevorderen en staat voor het waarborgen van een goed en aantrekkelijk vestigingsklimaat. Mede door een actieve benadering van de ondernemers en met name in die sectoren die de Dantumadielse economie dragen (landbouw, bouw, metaal, zorg en recreatie). Daarnaast wordt ingezet op het behouden en versterken van de detailhandel in de kernen, waardoor de leefbaarheid gewaarborgd blijft.

Op het gebied van bedrijfsvestiging wil de gemeente zich inzetten voor het verbeteren van de kwaliteit en het beheer van bestaande bedrijventerreinen. De vestiging van lokaal gebonden, kleinschalige bedrijven heeft hierbij de voorkeur. Vestigings- dan wel uitbreidingsmogelijkheden zijn er op dit moment onder meer voor het bedrijventerrein bij de Westereen, Damwâld en voor het bedrijventerrein De Zwette te Feanwâlden. De komende tijd wil gemeente Dantumadiel zich oriënteren op de behoefte en goede invulling van bedrijventerreinen in de hele gemeente. Dit dient ook in het convenant bedrijventerreinen zijn weerslag te krijgen.

Het bevorderen van bedrijvigheid en dus de werkgelegenheid is van groot belang voor een leefbare en gezonde lokale samenleving. Werken aan innovatieve en duurzame werkgelegenheid, door samenwerking met Onderwijs en Ondernemers, is van groot belang. De regionale samenwerking in de vorm van de regionale versnellingsagenda kan daar zeker ook een bijdrage aan leveren.

De samenwerking met de ondernemers en de ondernemersverenigingen in de vorm van het Dantumadielse economisch platform en ondernemersfonds wil de gemeente versterken.

Recreatie en toerisme is een kans voor Dantumadiel. Dantumadiel is een prachtige groene gemeente. De gemeente ziet binnen haar grenzen toeristische en recreatieve ontwikkelingszones langs het vaarwater de Zwemmer, in en om het Bûtefjild, langs de recreatieve infrastructuur en bij bestaande locaties met een toeristische waarde. De natuur- en agrarische gebieden bieden vooral ruimte aan kleinschalige recreatie.

Kansen liggen vooral in het gezamenlijk promoten van de gehele regio Noordoost Fryslân. De Noardlike Fryske Wâlden, het Bûtefjild en het cultureel historische landschap zijn voorbeelden van pareltjes die in een regionale aanpak meer bekendheid moet krijgen.

Daarnaast dienen nieuwe digitale mogelijkheden zich nadrukkelijk aan. De digitale recreatieve infrastructuur zal zodanig moeten worden opgezet dat bijvoorbeeld de recreanten een uitstapje op maat kunnen samenstellen.

Hoofddoelstelling:

Behouden en streven naar een gezond ondernemersklimaat.

Kerdoelstellingen:

De hoofddoelstelling is nader uitgewerkt naar kerndoelstellingen die hieronder per onderwerp worden beschreven.

Onderwerp: Bereikbaarheid

Kerdoelen

401.1 Bereikbaarheid en ruimte voor bedrijven

Speerpunten:

- Aanbod van bedrijventerreinen;
- Provinciaal convenant bedrijventerreinen;
- Dienstverlening aan en het faciliteren van de ondernemers;
- Contacten met ondernemersverenigingen;

Waar gaat programma 4 'Wurk, Bedriuw en Rekreaasje' over?

- Ontsluiting d.m.v. wegen en digitale mogelijkheden;
- Op peil houden van werkgelegenheid;
- Bedrijven zoveel mogelijk in de dorpen behouden met het oog op de leefbaarheid.

401.2 Meer instroom en toeleiding naar werk

Speerpunten:

- Mismatch op de arbeidsmarkt;
- Re-integratie;
- Onderwijs;
- Ondernemersbelangen.

Toelichting:

- Door aantrekkende economie is de vraag naar bedrijventerreinen op verschillende plaatsen groot. Dat vraagt om actie en zal er zeker toe bijdragen dat het overleg over het aantal m2 bedrijventerreinen weer op scherp komt. Dat zal zeker de nodige spanning op gaan leveren in het overleg met de provincie.
- Daarnaast is door de genoemde economische ontwikkeling de vraag naar personeel sterk gestegen, de instroom vanuit de groep lager opgeleiden neemt gestaag toe maar zou mogelijk nog beter kunnen. Daar zal door gerichte acties een antwoord op gevonden moeten worden.

Onderwerp: Detailhandel

Kerdoel

402 Verbeteren detailhandel structuur

Speerpunten:

- Ondernemers;
- Ondernemersverenigingen;
- Overige maatschappelijke voorzieningen(en combi's);
- ANNO onderzoek;
- Winkelvloeroppervlak;
- Bereikbaarheid;
- Compleetheid detailhandel in de grotere kernen.

Onderwerp: Duurzame en innovatieve bedrijvigheid

Kerdoel

403 Meer toekomstbestendige, duurzame en innovatieve bedrijvigheid

Speerpunten:

- Behoud bedrijvigheid;
- Versterken sterke sectoren;
- Inzet op innovatie als dragende en stuwende kracht.

Onderwerp 404 Gastvrije gemeente

Kerdoel

404 Een betere uitstraling als aantrekkelijke en gastvrije gemeente om te recreëren en te verblijven

Speerpunten:

- Ondernemersklimaat;
- Marketing en promotie;
- Verblijfsaccommodaties;
- Recreatieve infrastructuur;
- Toeristische voorzieningen.

Nr	Doelen	Activiteiten
401.1	Bereikbaarheid en ruimte voor bedrijven	
	Het aantal verkochte bedrijfskavels moet in de periode 2020-2022 toenemen met 25%.	Actieve promotie van de bedrijfskavels als opdracht voor de eigen bedrijven contactfunctionaris. Promotie bedrijfskavels Friesland breed.
	Het realiseren van toename bedrijfsterreinen van 3% in het convenant. In alle dorpen waar lokale vraag naar bedrijventerreinen ontstaat dit faciliteren en ontwikkelen.	Overleg in ANNO verband met de provincie over de voorraad bedrijventerreinen en het convenant.
	Alle bedrijventerreinen in de periode 2020-2022 aansluiten op glasvezel.	Er zijn met Kabel Noord afspraken gemaakt over het moment van een mogelijke aansluiting op de glasvezel.
	Het aantal bedrijfsbezoeken door de bedrijfscontactfunctionaris (BCF) per jaar vast te leggen in een plan van aanpak.	Realiseren van bedrijfsbezoeken door de BCF.
	Het aantal gecombineerde bedrijfsbezoeken (collegeleden en BCF) vast leggen in Plan van Aanpak (PvA).	Regelen van combi- bezoeken door de contactfunctionaris.
	Organiseren van het Economisch Platform Dantumadiel.	Het ondersteunen van alle Ondernemersverenigingen (OV) in een ondernemersplatform Dantumadiel. Het begeleiden, afhandelen en beoordelen van de aanvragen in het kader van het ondernemersfonds Dantumadiel.
	Onderzoek vanuit economisch perspectief naar nieuwe ontsluitingswegen in De Westereen Oost in regionaal perspectief..	Mede in ANNO verband uitvoeren van een mobiliteitsstudie.
401.2	Meer instroom en toeleiding naar werk	
	De werkgelegenheid voor de laaggeschoolde arbeidskrachten en ouderen groeit met 1% per jaar in de periode van 2020-2022.	Hoe mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt weer goed functionerende werknemers kunnen worden, inzet van de mensen zelf maar ook van de bedrijven. De inzet van NEF is daarbij nadrukkelijk gewenst.
	Betere aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt realiseren in het kader van de regiodeal Noordoost Friesland.	Meer zicht krijgen op mensen die werk zoeken (mogelijk ook buiten hun eigen opleidingsachtergrond) , is nodig om over meer arbeidskrachten te beschikken. Met name in die sectoren waar de kans op werk aanwezig is. Inzet van de Kenniswerkplaats, KEI, gouden driehoek en kennislab om sluitende keten te vormen voor arbeidsbemiddeling en toeleiding. Streven naar meer uitstroom uit de bijstand in samenwerking met NEF
	Stimuleren en mede organiseren van een traject van leven lang leren	Ontwikkelen en implementeren van doorlopende ambiteroutes, ook experimenteel. Werken aan challenges in de diverse themalabs Techlab, digilab, filidlab en zorglab)
	Onderzoeken op welke wijze we invulling gaan geven aan de tegenprestatie zoals genoemd in het coalitieakkoord	In samenspraak met een kerngroep vanuit de Raad (van alle fracties een vertegenwoordiger) komen tot ideevorming hoe de tegenprestatie vorm moet krijgen. Samen met NEF trajecten ontwikkelen om de tegenprestatievormen te ontwikkelen.
402	Verbeteren detailhandel en structuur	
	Het in stand houden van het winkelaanbod voor de dagelijkse boodschappen in de (drie grotere) kernen van Dantumadiel.	In voorkomende gevallen een actievere houding als het gaat om de leegstand in één van de drie centra richting eigenaren van winkelunits.
	Op basis van het in ANNO verband opgesteld onderzoeksrapport nagaan/ afspreken hoe in de grotere kernen het complete winkelaanbod te behouden is in het belang van de totale regio.	Uitwerken detailhandelsvisie.
403	Meer toekomstbestendige, duurzame en innovatieve bedrijvigheid in het kader van	

Nr	Doelen	Activiteiten
	de regiodeal	
	Door een grote mate van samenwerking tussen bedrijven, onderwijs en overheid een hogere uitstroom vanuit het onderwijs naar bedrijven in drie stuwende bedrijfssectoren stimuleren.	Het vormen van samenwerkings-clusters van bedrijven en onderwijsinstellingen in de sectoren bouw, metaal en agrifood in 2019 en 2020. Innovatieve samenwerking in de bouwcampus, gericht op procestechnologie, ontwikkeling van circulaire producten en versnellen van marktintroducties. Stimuleren van kennisdeling in de zogenaamde kennisnetwerken.
	Meer duurzaamheid in de sectoren bouw, metaal en agri-food/landbouw en zorg.	Bedrijven stimuleren meer duurzaamheidsmaatregelen te nemen. Circulair/duurzaam inkopen Duurzame en circulaire initiatieven vanuit dorpen en ondernemers stimuleren en faciliteren. Bedrijven stimuleren afval als grondstof te gebruiken. In de landbouw/ agrifood-sector streven naar meer duurzame producten en productiewijze. Deelname aan het project Better Wetter over innovatie op het gebied van natte teelten.
	Meer innovatie in de sectoren bouw, metaal en agri-food.	Activiteiten vanuit de agenda van de regiodeal uitvoeren gebruik makend van de reeds ontwikkelde initiatieven in de regio.
	Arbeidsmarkt in de regio verbeteren (door regiodeal).	Extra inzet op het matchen van de vraagkant en aanbodkant op de arbeidsmarkt, gericht op de stuwende sectoren, Met name door gerichte actie op toeleiding trajecten. In zet op een hoger beroepsniveau, door een gezamenlijke inzet van de partijen.
404	De aantrekkelijkheid en gastvrijheid van de gemeente om te recreëren en te verblijven verder vergroten en te vermarkten.	
	Meer toeristische en recreatieve voorzieningen in het Lauwersmeer-gebied, Waddengebied en Bûtenfjild te realiseren in de periode 2019-2022.	Toeristische ontwikkeling en ontsluiting Wetterwâlden - Bûtenfjild. Verkenning recreatief park de Westereen.
	Groei van vrijetijdssector: meer bezoekers, bestedingen en banen in balans met leefomgeving 2019-2020..	Uitwerking strategische agenda, Visie Recreatie& Toerisme regio Noordoost Fryslân. Uitvoering Businesscase Regiodeal fase II: Regiomarketing en Destinatiebranding. Ondersteunen van recreatieve ontwikkelingen vanuit de dorpen en bedrijven in de gemeente. Verbeteren digitaal uithangbord Gemeente Dantumadiel.

Onderwerp beleidsdocumenten
<i>Bereikbaarheid en ruimte voor bedrijven</i>
Convenant bedrijventerreinen Noordoost Fryslân
Agenda Netwerk Noordoost Fryslân 2016 – 2020
<i>Verbeteren detailhandel en structuur</i>
Inventarisatie detailhandel Noordoost Friesland
Agenda Netwerk Noordoost Fryslân 2016 – 2020
<i>Meer toekomstbestendige, duurzame en innovatieve bedrijvigheid</i>
Op weg naar een versnellingsagenda; Regiodeal Noordoost Fryslân
<i>Een betere uitstraling als aantrekkelijke en gastvrije gemeenten om te recreëren en te verblijven</i>
Land en water verbonden; Toekomstbeeld en Strategische visie Waterrecreatie Noordoost Fryslân 2025
Land en water verbonden; Uitvoeren Waterrecreatievisie Noordoost Fryslân
Agenda Netwerk Noordoost Fryslân II 2016-2020

Onderwerp beleidsdocumenten
Agenda Netwerk Noordoost II met bijlagen en opgaven
Meerjarenplan 2016-2019 Stichting Regiomarketing en Toerisme Noordoost Fryslân
Jaarplan 2018 Stichting Regiomarketing en Toerisme Noordoost Friesland
Toekomstplan 2020 De Marrekrite
Beleidsbrief Economie van de gastvrijheid provincie Fryslân (2016)
Lauwersmeer presentatie 22-11-2012
Actieplan Noordoost aan het Wad 1 (2016)
Het Waddengebied een cultuurlandschap van wereldklasse
Investeringskader Waddengebied 2016-2026
Meerjarenprogramma Investeringskader Waddengebied 2018 en verder
Masterplan Waterfront Dokkum (2011)
Merk Fryslân: Strategisch Marketingplan 2015-2018
Zwerven door Fryslân: Plan van Aanpak Integrale Toeristische Basisinfrastructuur Fryslân (2015)
Toeristische ontwikkeling en ontsluiting Wetterwâlden-Bûtenfjild
Toeristisch programma Friese Wadden: Horizon 2013-2020
Toeristisch programma Friese Wadden: Horizon 2013-2020; Projectenboek

Nr	Onderwerp reguliere activiteiten
404	<i>Een betere uitstraling als aantrekkelijke en gastvrije gemeenten om te recreëren en te verblijven</i>
	Het op peil houden en versterken van de recreatieve en toeristische infrastructuur (water en land)
	Marketing en gastheerschap van de regio (via subsidie Stichting Regiomarketing en Toerisme)
	Harmonisatie van regelgeving binnen de Noordoost-Friese gemeenten op het gebied van recreatie en toerisme
	Beoordelen, verlenen en vaststellen van subsidies op het gebied van recreatie en toerisme
	Het houden van overleggen met stakeholders en het afleggen van bedrijfsbezoeken
	Ondersteunen van recreatieve en toeristische ondernemers bij het realiseren van hun plannen
	Advisering over recreatieve en toeristische vraagstukken

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
Marrekrite	De Marrekrite behartigt binnen de opgedragen taken de gemeenschappelijke belangen van de colleges, met als doel een evenwichtige en gecoördineerde ontwikkeling van de recreatie in de provincie Fryslân, rekening houdende met de belangen van natuur en landschap.

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Dantumadiel	Nederland
Functiemenging	%	2018	36,9	52,8

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren:

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Functiemenging	De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel banen als woningen.	LISA

Overzicht baten en lasten 2020

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo
Economie en werkgelegenheid	1	-597	-597
Recreatie en toerisme	20	-77	-57
Totalen voor mutaties reserves	21	-675	-654
Toevoegingen aan reserves	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	144	0	144
Geraamd resultaat	165	-675	-509

Programma 5: Wenjen en Omjouwing

Waar gaat programma 5 'Wenjen en Omjouwing' over?

Programmaportefeuillehouder : G. Wiersma
Programmaregisseur : W. de Vries
Programmamanager : B. Schat

Inleiding

Dantumadiel wil investeren in de toekomst. Dat vraagt aandacht voor duurzaamheid, leefbaarheid, de leefomgeving en de inwoners in al hun behoeften. Dantumadiel wil investeren in ruimtelijke en sociale kwaliteit. Wonen is een eerste levensbehoefte. De overheid, de gemeente niet in de laatste plaats, heeft en houdt onvermijdelijk een grote invloed op het voorzien in die behoefte. Het zal de komende periode een prominent onderwerp van aandacht zijn. Door krimp en veranderde woonbehoeften is de vraag veranderd. Het aanbod is daar nog onvoldoende op aangepast. De komende jaren wordt het belangrijk om dat te verbeteren. Iedereen moet goed, duurzaam en passend, waar mogelijk levensloop- en toekomstbestendig, in zijn woonbehoefte kunnen voorzien. We willen inwoners vasthouden en mogelijk zelfs nieuwe inwoners aantrekken. Dat vergt durf, creativiteit en het gebruik maken van alle conventionele en innovatieve middelen.

Een belangrijke opgave voor de komende periode is ook om onze lokale samenleving duurzamer te maken. We hebben ons daar in ANNO-verband eerder al aan gecommitteerd. We willen daar als gemeente zelf het goede voorbeeld in geven door bij de energiebehoefte in gemeentelijke gebouwen te verminderen. De inwoners, bedrijven en instellingen moeten bewust worden gemaakt van de noodzaak tot verduurzaming en de mogelijkheden daartoe. De circulaire economie heeft de toekomst. We willen dat ook bij de afvalverwerking gaan toepassen.

Ruimtelijke kwaliteit vraagt naast ecologie, economie, sociaal-ruimtelijke aspecten ook aandacht voor onze gebouwde omgeving. We willen graag behouden wat waardevol is en de eigenheid en identiteit van onze dorpen mee bepaalt. Tegelijk willen we de inwoners ruimte geven om aan die eigenheid vorm te geven door minder regelend op te treden.

Hoofddoelstelling:

Behouden en versterken van een aantrekkelijke woon-, werk- en leefomgeving:

- Duurzaam;
- Toekomstgerichte;
- Schoon;
- veilig.

Kerdoelstellingen:

De hoofddoelstelling is nader uitgewerkt naar kerndoelstellingen die hieronder per onderwerp worden beschreven.

Onderwerp: Wonen

Kerdoel

501 Het verbeteren van toekomstgericht wonen, waarbij alle doelgroepen op de woningmarkt hun woonwensen kunnen realiseren

Speerpunten:

- Match op de woningmarkt;
- Vraaggerichtheid en daar snel op kunnen inspelen;
- Bediening van doelgroepen;
- Inspelen op demografische ontwikkelingen.

Onderwerp: Duurzaamheid

Kerdoel

502 In 2030 is Noordoost Fryslân een regio die volhoudbaar voorziet in haar behoefte qua energie, voedsel, producten en diensten

Waar gaat programma 5 'Wenjen en Omjouwing' over?

Speerpunten:

- Voorbeeldgedrag;
- Gedragsbeïnvloeding;
- Ondersteuning minder draagkrachtigen;
- Verduurzaming energieproductie;
- Duurzaamheid in de fysieke leefomgeving.

Onderwerp: Ruimtelijke kwaliteit/ro/bouwen

Kerdoel

503.1 De cultuurhistorische waarden worden beter beschermd.

Speerpunten:

- Focus op integrale benadering ruimtelijke kwaliteit;
- Nadrukkelijker koppeling ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid;
- Wegnemen kwaliteitsverstoringen;
- Behoud en versterking gebiedseigen kwaliteiten.

Kerdoel

503.2 De gemeente heeft vertrouwen in haar inwoners op het gebied van ruimtelijke kwaliteit.

Speerpunten:

- Vergunningen beleidsarm;
- Deregulering;
- Optimaliseren van regelgeving met duidelijker kaders en meer vertrouwen in inwoners.

Onderwerp: Afval

Kerdoel

504 Meer toepassen van de uitgangspunten van de circulaire economie.

Speerpunt:

- Het sluiten van grondstofketens, door gebruik te maken van hernieuwbare grondstoffen en door de grondstoffen, onderdelen en producten te hergebruiken.

Nr	Doelen	Activiteiten
501	Het verbeteren van toekomstbestendig wonen, waarbij alle doelgroepen op de woningmarkt hun woonwensen kunnen realiseren	
	De aansluiting van het woningaanbod op de kwalitatieve vraag is verbeterd met 20% op de woningmarktmonitor.	Woningaanbod voldoet aan kwalitatieve vraag.
		Aanpak verrommeling en verpaupering dorpen (huur- en koopwoningen) in samenwerking met Thús Wonen en gebiedsteams.
		Uitvoeren herstructureringsprojecten.
		Uniformeren afspraken herstructurering gemeenten en corporaties.
		Uitrol Dom 2-projecten: verbetering particuliere woningvoorraad.
		Activiteiten regionale agenda wonen (ANNO).
		Actualiseren Woonbeleid (i.s.m. harmonisatietraject).
		Monitoren woningvoorraad, o.a. realisatie plannen en leegstand.
		Periodiek overleg met stakeholders woningmarkt (Platform).
		Inspelen op demografische ontwikkelingen met aandacht voor alle doelgroepen op de

Nr	Doelen	Activiteiten
		woningmarkt. O.a. door actief in te spelen op innovatie en met grondzaken ontwikkelen van een kavelstrategie en leveren van maatwerk. Promotie van en stimuleren van toekomstbestendig wonen door faciliteren en stimuleren van vernieuwende woonconcepten. Samen met de stakeholders op de woningmarkt actief inzetten op verduurzaming van de woningvoorraad. Ontwikkelen van nieuwe vormen van planontwikkeling en innovatieve kavelstrategie: flexibel en duurzaam maatwerk per dorp (zowel grote als kleine dorpen) met brede spreiding: in prijsklasse, voor starters, senioren, sociaal en privaat. Ontwikkelen van extra mogelijkheden voor starters, senioren en mensen met een kleine beurs (erfpacht, stimuleren leningen voor levensloopbestendigheid en duurzaamheid, blijversleningen) met flexibiliteit en maatwerk per dorp. Promotie levensloopbestendig wonen.
502	In 2030 is Noardeast Fryslân een regio die volhoudbaar voorziet in haar behoefte qua energie, voedsel, producten en diensten	
	De Gemeente Dantumadiel voorziet voor haar eigen gebouwen in 2022/23 voor 20% op duurzame wijze in haar eigen energiebehoefte.	Meer toepassen van de uitgangspunten van circulaire economie. Project “NOF als energieleverancier” van KennislabNOF.
	Energieconsumenten zijn zich bewuster van hun energiegebruik en de consequenties voor milieu en samenleving, en zijn gemotiveerd tot duurzaam energiegebruik en besparing.	Er worden gerichte projecten opgezet. Er wordt een communicatie programma opgezet.
	Door voorbeeldgedrag van bestuur en apparaat over het volledige spectrum van duurzaamheid wordt de lokale samenleving tot duurzamer gedrag aanzet.	Energiecoalities worden gefaciliteerd. Het gemeentelijk inkoopbeleid wordt aangepast. Circulair inkopen en uitbesteden van diensten en projecten wordt de norm waarvan niet wordt afgeweken, tenzij het evident niet mogelijk is. Er wordt klimaatadaptatiebeleid opgesteld.
	De biodiversiteit wordt verbeterd, op de schaal van 10 met 1 punt, gemeten aan de hand van herhaald ecologisch onderzoek.	Met provincie en wetterskip wordt samengewerkt i.h.k.v. projecten onder de klimaatparaplu. Er wordt een biodiversiteitsplan opgesteld. De noodzaak van biodiversiteit wordt in het onderwijs opgenomen door projecten vanuit NME De Klyster. Er worden afspraken gemaakt met boeren over landschapsbeheer, verkeersveiligheid, vergroten biodiversiteit, klimaatadaptatie, Circulaire Economie, energiebesparing en fossielvrije energie.
	Het certificaat fair trade blijft behouden en bedrijven en organisaties in de gemeente worden gestimuleerd hier aan mee te doen.	Het inkoopbeleid wordt passend gemaakt bij het campagne criterium voor “fair trade”-inkoop. Er wordt een boomplantdag georganiseerd samen met de Klyster.
	Het scheidingspercentage van het huishoudelijk afval wordt verhoogd, conform het nog vast te stellen grondstoffenplan.	Het onttrekken van grondstoffen uit afval wordt goptimaliseerd.

Nr	Doelen	Activiteiten
		Het onttrekken van energie uit (groen)afval (biomassa) wordt bevorderd en geoptimaliseerd.
503.1	De cultuurhistorische waarden worden beter beschermd.	
	Herstructurerings- en transformatiegebieden zijn in 2019 geïnventariseerd, geprioriteerd en daarvan wordt jaarlijks 10 % aangepakt.	Er wordt een structuurvisie bebouwde gebieden met een uitvoeringsprogramma en prioriteitenlijst van ruimtelijke projecten opgesteld.
	Woningen en gebouwen die langer leeg hebben gestaan dan 10 jaar, waarvoor geen zicht is op herinvulling, zijn herbestemd.	Inventarisatie leegstaande woningen en gebouwen en inventarisatie leegstandsduur en ruimtelijke kwaliteitswaarde.
	De ruimtelijke kwaliteit van de woonomgeving is verbeterd met 5 % op de leefbarometer.	Alle na 1-1-2019 in voorbereiding te nemen projecten in de fysieke leefomgeving worden voorzien van paragraaf ruimtelijke kwaliteit.
		Opstellen van prioriteitenlijst op basis van sloopurgentie.
		Opstellen sloopstimuleringsregeling.
		DOM's (uitwerken).
		Plannen toetsen aan bijdrage aan duurzaam landschap.
	Er wordt beleid ontwikkeld voor het behoud van beschermingswaardige gebouwen en structuren. Samen met de dorpen worden hiervoor de prioriteiten bepaald.	Beschermingswaardige gebouwen in beeld brengen en samen met dorpen prioriteiten bepalen.
		Opstellen van ruimtelijke kwaliteitskaarten per kern.
		Maken PvA voor opstellen dorpsbiografieën in DDFK.
		Bij ruimtelijk beleid, ruimtelijke planontwikkeling en beoordeling van ingediende plannen wordt in alle gevallen kennis over cultureel erfgoed ingeschakeld.
		Bij karakteristieke panden en monumenten wordt tijdens bouwwerkzaamheden altijd tussentijds gecontroleerd.
503.2	De gemeente heeft vertrouwen in haar inwoners op het gebied van ruimtelijke kwaliteit.	
	Welstandsbeleid wordt herzien.	Er wordt beleid ontwikkeld om de kwaliteit van de woonomgeving te verhogen en inwoners te faciliteren bij het ontwikkelen van bouwplannen.

Onderwerp beleidsdocumenten
<i>Wonen</i>
Beleidsvisie wonen
Prestatieafspraken
<i>Duurzaamheid</i>
Energietransitie ANNO Uitvoeringsprogramma 2017-2020
<i>Ruimtelijke kwaliteit / RO / bouwen</i>
Structuurvisies binnen DDFK
Structuurvisie bundelingsgebied Regiostad Dokkum
Binnenstadsvisie Dokkum
Beeldkwaliteitsplannen
Welstandsnota

Onderwerp reguliere activiteiten
<i>Wonen</i>
Woningbouwprogrammering
Voorbereiden prestatieafspraken woningbouwcorporaties

Onderwerp reguliere activiteiten
Adviseren in ruimtelijke processen en procedures
Subsidieadviezen
Adviseren bij herstructureringsopgaven
<i>Duurzaamheid</i>
Adviseren andere disciplines
<i>Ruimtelijke kwaliteit / RO / bouwen</i>
Eigen gemeentelijke ruimtelijke opgaven begeleiden
Ruimtelijk adviseren in vergunningprocedures
Opstellen ruimtelijke onderbouwingen
Begeleiden ontheffings- en bestemmingsplanprocedures

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO)	De FUMO is de Friese vertaling van de landelijk in te stellen Regionale Uitvoeringsdiensten (RUD's). Doel is kwaliteitsverbetering en verhoging van de efficiency van de uitvoering van wettelijke milieutaken van gemeenten en provincies.
Welstandszorg Hûs en Hiem	Het voorzien van de gemeenten in de welstandsadvisering als bedoeld in de Woningwet en advisering over toepassing van de Monumentenwet.

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Dantumadiel	Nederland
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	2018	123,8	145,9
Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	2017	206	174
Hernieuwbare elektriciteit	%	2017	5,9	16,9
Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	2016	0,7	7,2
Demografische druk	%	2018	80,5	69,6

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren:

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Vestigingen (van bedrijven)	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar.	LISA
Omvang huishoudelijk restafval	De hoeveelheid restafval per jaar per bewoner (in kg).	CBS
Hernieuwbare elektriciteit	Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.	RWS
Nieuw gebouwde woningen	Het aantal nieuwbouwwoningen per 1.000 woningen.	Basisregistratie adressen en gebouwen
Demografische druk	De som van het aantal personen van 0-15 jaar en 65 jaar en ouder in verhouding tot het aantal personen van 15 tot 65 jaar.	CBS

Overzicht baten en lasten 2020

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo
Ruimtelijke ontwikkeling / ruimtelijke kwaliteit	178	-364	-186
Wonen	358	-750	-392
Milieu	9	-592	-583
Afvalbeleid en afval inzameling	2.199	-1.631	568
Totalen voor mutaties reserves	2.745	-3.337	-592
Toevoegingen aan reserves	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	151	0	151
Geraamd resultaat	2.896	-3.337	-441

Programma 6: Iepenbiere Romte

Waar gaat programma 6 'Iepenbiere Romte' over?

Programmaportefeuillehouder : K. Wielstra, G. Wiersma
Programmaregisseur : J. Talma
Programmamanager : G. van Oudenaarden

Inleiding

Het beheer van de openbare ruimte is van oudsher een belangrijke kerntaak van de gemeente. Voor het welbevinden van zowel onze inwoners als andere gebruikers is het van belang dat er wordt gezorgd voor een goed onderhouden, leefbare, duurzaam ingerichte veilige en gezonde openbare ruimte.

Een onderdeel van de openbare ruimte betreft de riolering. Het beleid en de ontwikkelingen op het gebied van riolering worden binnenkort vastgelegd in het nieuwe Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). Het is een beleidsmatig en financieel document over de gemeentelijke watertaken en een hulpmiddel om goede beleidsafwegingen te maken op het terrein van de zorgplicht voor afvalwater, hemelwater en grondwater in relatie tot de bescherming van de bodem- en waterkwaliteit.

Uitvoering van de maatregelen uit het GRP zorgt ervoor dat de inzameling en het transport van afvalwater effectief blijft verlopen. Hiermee wordt voorkomen dat er schade aan het milieu ontstaat en er overlast voor de bewoners is en dat de volksgezondheid wordt gewaarborgd.

Verder moet de kwaliteit van de openbare ruimte doelmatig worden beheerd. Vooral nu het beheersniveau van de kapitaalgoederen is vastgelegd, moet het planmatig beheer worden afgestemd met het financiële kader. Daarnaast speelt de ontwikkeling hierbij dat bewoners en bedrijven meer verantwoordelijk worden voor de inrichting en beheer van de openbare ruimte. Binnen dit programma liggen er mogelijkheden om het beheer van de openbare ruimte op onderdelen over te dragen aan onze inwoners (burgerparticipatie). In dat geval neemt de gemeente een andere rol aan: van presteren en regisseren naar stimuleren of zelfs faciliteren. Dit moet de komende jaren verder worden uitgewerkt, ook met betrekking tot de financiële consequenties op lange termijn.

Duurzaamheid is een breed begrip dat ook bij de inrichting van de openbare ruimte een rol speelt. In dit programma worden stappen gezet om op diverse duurzaamheidsthema's afspraken met betrokkenen en belanghebbenden te maken. Daarnaast is de gemeente als opdrachtgever ook nadrukkelijk aan zet om de duurzaamheidsdoelstellingen mee te nemen in de aanbesteding en uitvoering.

In dit programma wordt ook aandacht besteed aan het onderwerp Verkeer en mobiliteit. We zetten ons in voor een veilige, aantrekkelijke en duurzame bereikbaarheid van alle mogelijke bestemmingen voor bewoners, ondernemers en gasten van onze gemeente. In grote lijn gaan de doelstellingen over de verkeersstructuur en over verkeersveiligheid.

Hoofddoelstelling:

Zorgen voor een goed onderhouden, leefbare, duurzaam ingerichte veilige en gezonde openbare ruimte voor onze inwoners en andere gebruikers.

Kerdoelstellingen:

De hoofddoelstelling is nader uitgewerkt naar kerndoelstellingen die hieronder per onderwerp worden beschreven.

Onderwerp: Het beter functioneren van rioolsystemen

Kerdoel

601 Het beter functioneren van rioolsystemen

Speerpunten:

- De rioolsystemen beschikken over voldoende afvoer- en bergingscapaciteit.

Onderwerp: Instandhouden c.q. realiseren van de vastgestelde onderhoudskwaliteit van de openbare ruimte

Waar gaat programma 6 'Iepenbiere Romte' over?

Kerdoel

602 Instandhouden c.q. realiseren van de vastgestelde onderhoudskwaliteit van de openbare ruimte.

Speerpunten:

- In de gemeente Dantumadiel zijn voor het beheer van kapitaalgoederen separaat kwaliteitsniveaus vastgesteld.

Onderwerp: Duurzame inrichting openbare ruimte

Kerdoel

Realiseren van een duurzame inrichting van de openbare ruimte.

Speerpunten:

- In Dantumadiel is er sprake van een gezond, aantrekkelijk en duurzaam landschap.

Onderwerp: Verkeer/mobiliteit

Kerdoel

604 Het verkeerssysteem is doelmatig, aantrekkelijk en veilig en voldoet aan de behoefte van verkeersdeelnemers.

Speerpunten:

- Doorgaande verbetering van de verkeersveiligheid;
- Verminderen van reistijd;
- Comfort verbeteren;
- Ketenmobiliteit;
- Elektrisch rijden.

Nr	Doelen	Activiteiten
601	Het beter functioneren van rioolsystemen	
	Het duurzamer en doelmatiger: • Inzamelen en afvoeren van afval-, hemel- en overtollig grondwater. • Beheren van gemeentelijke rioolstelsel.	De beleidskeuzes worden vastgelegd in het gemeentelijk rioleringsplan. De inzet is op: • Natuurlijke afstroom van hemelwater; • Afkoppeling van hemelwater; • Vasthouden waar nodig van hemelwater tegen extreme droogte.
602	Instandhouden c.q. realiseren van de vastgestelde onderhoudskwaliteit van de openbare ruimte.	
	Het beter op orde brengen van het kapitaalgoederenbeheer.	Als vervolgstap op de Quickscan van het kapitaalgoederenbeheer wordt een actueel kapitaalgoederenbeheerplan uitgewerkt. Op basis daarvan wordt een meerjarenplanning met de bijbehorende kosten opgesteld.
	Het verbeteren van het kwaliteitsniveau van de kapitaalgoederen.	Het beheren van de watergangen op niveau brengen: uitvoering Baggerplan. Uitvoering van een objectieve beoordeling aan de hand van landelijke normen (betreft voornamelijk de staat van het dagelijks onderhoud wegen en groen). Vervangen Platte Brêge (brug Strobosser trekvaart Wâlterswâld) door duiker. Vervangen walbeschoeiing De Swemmer te De Westereen door een duurzame oeverbescherming. Hiervoor subsidiemogelijkheden te onderzoeken.
	Een leefomgeving met minder zwerfafval en onkruid in openbaar gebied.	Het opzetten van een nieuwe manier van schouw openbare ruimte met het betrekken van inwoners. Mogelijke aanstelling van dorpsconciërge, aanspreekpunt in het dorp.

Nr	Doelen	Activiteiten
		Op basis van de uitgevoerde pilot onkruidbestrijding, vervolgstappen zetten voor het optimaliseren van de onkruidbestrijding.
603	Realiseren van een duurzame inrichting van de openbare ruimte.	
	Energiebesparing op Openbare Verlichting.	Actualiseren beleid- en beheersplan Openbare Verlichting. In deze plannen sturen op duurzaamheid en energiebesparing.
	Inwoners bewuster maken van de klimaatverandering en de gevolgen die dat heeft voor de openbare ruimte (wateroverlast, hitte).	Het voeren van 3 à 4 'Klimaatdialogen'.
	Klimaatadaptieve maatregelen worden meegenomen bij (her)inrichtingen van de openbare ruimte.	Bij de 'grotere' herstructureringen en reconstructies klimaatadaptieve maatregelen treffen zoals bijvoorbeeld het realiseren van extra waterberging, afkoppelen van verhard oppervlak.
	Meer gebruik van duurzame materialen.	Bij vervanging van walbeschoeiing worden duurzame materialen toegepast. Natuurvriendelijke oevers toepassen waar dat mogelijk is. Fietspaden van elementen, asfalt of schelpen, die frequent onderhoud behoeven, omvormen naar een duurzame betonverharding. Inventariseren van overbodige infrastructuur en opstellen van een opruimplan. Omvorming van openbare ruimte waardoor duurzamer beheer mogelijk is (budgetverhoging omvorming). Omvormen fietspad Rinewal.
	Kapitaalgoederen duurzamer onderhouden, levensduur verlengen.	Waar nodig versterken fundering bij wegen, die aan onderhoud toe zijn (vervangingsinvestering)
	Opwaarderen van de kwaliteit openbare ruimte.	Herinrichting van wegen, die aan onderhoud toe zijn en de inrichting niet meer voldoet (vervangingsinvestering). Reconstructie en herinrichting Ferlinge Stasjonsstrjitte De Westereen. Opwaardering Badhûswei, in relatie tot de Campus Damwâld – gecombineerd met de herinrichting van de Nijewei Damwâld. Herinrichting Kavelwei en Pieter Durksstrjitte en inrichting de brink te Broeksterwâld (in relatie tot DOM-project Broeksterwâld). Ontwerpvisie voor doorgaande route Driezum – Damwâld.
604	Verkeer/mobiliteit	
	De gemeente draagt naar vermogen bij aan de ambitie van Fryslân zodat er in 2025 geen verkeersdoden en ernstige verkeergewonden zijn.	Aanpak verkeersknelpunten in reactie op klachten/melding, afhankelijk van prioritering en beschikbare budget in knelpuntenpot. Bij herinrichtingen aandacht voor oplossen verkeersknelpunten. Uitbreiding areaal markeringen conform CROW normen. Instellen 30 km zone zuidwest Damwâld Het college zal zich inzetten voor meer frequente verkeershandhaving in de vorm van snelheidscontroles op meerdere locaties binnen de dorpen. Uitvoering maatregelen van het (in 2019 verrichtte) onderzoek om het landbouwverkeer vanwege verkeersveiligheid uit de dorpen (Damwâld, Rinsumageast en Wâlterswâld) te krijgen.
	Verbeteren verkeersveiligheid rond schoolzones.	Uitvoeren van afgesproken maatregelen en oplossen van knelpunten..

Nr	Doelen	Activiteiten
	Stimuleren fietsverkeer door optimaliseren van het fietsnetwerk en het fietsparkeren.	Opstellen fietspadenplan en opwaarderen van fietsnetwerken.
	Zodanig faciliteren van oplaadvoorzieningen voor elektrische voertuigen, zodat gelijke tred wordt gehouden met de maatschappelijke ontwikkelingen.	Pro-actieve grondhouding ten aanzien van oplaadvoorzieningen voor initiatieven.
	Verbetering van de ketenmobiliteit van alle vormen van vervoer zoals het openbaar vervoer om de bereikbaarheid te verbeteren, zodanig dat wordt voldaan aan de verplaatsingsbehoefte van de verkeersdeelnemers.	Opstellen Mobiliteitsvisie in ANNO-verband.
	Ontsluiting De Westereen: komen tot een oplossing met zo breed mogelijk draagvlak in overleg met het dorp.	Opstellen van een visie voor stationsgebied De Westereen.
	Samen met verenigingen voor dorpsbelangen en inwoners:	Dit onderdeel meenemen in de opstelling van een mobiliteitsvisie in ANNO-verband.
	Aanpak knelpunt(en) onderliggend wegennet Centrale As.	- Haadwei Damwâld: realiseren van maatregelen naar aanleiding van de evaluatie. - Uitvoering verkeerstechnische maatregelen Miedloane.

Onderwerp beleidsdocumenten
<i>Riolering</i>
Gemeentelijke rioleringsplannen
Meetplan riolering (in ontwikkeling)
<i>Onderhoudskwaliteit openbare ruimte</i>
Quick scan kapitaalgoederen en beleid onderhoudsniveau kapitaalgoederen (PPN 2017)
Groenbeleids- en beheersplannen
Beleidsplannen openbare verlichting
Wegenbeleids- en beheersplannen
Baggerplannen
<i>Duurzame inrichting openbare ruimte</i>
Intentieverklaring Dark Sky Waddengebied (m.u.v. Kollumerland c.a.)
Biodiversiteitsbeleid (in ontwikkeling)
<i>Verkeer/mobiliteit</i>
Manifest verkeersveiligheid (2015)
Verkeersstructuurplan Dantumadiel (2012)

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
GR Leer-Werkbedrijf Noard East Fryslân.	Instandhouden c.q. realiseren van de vastgestelde onderhoudskwaliteit van de openbare ruimte.

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Dantumadiel	Nederland

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren:

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron

Overzicht baten en lasten 2020

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo
Verkeer en vervoer / Mobiliteit	4	-65	-61
Beheer openbare ruimte	1.703	-4.275	-2.572
Beheer en onderhoud sportvelden en gebouwen	183	-1.062	-879
Beheer en onderhoud begraafplaatsen	0	-71	-71
Totalen voor mutaties reserves	1.889	-5.472	-3.583
Toevoegingen aan reserves	0	-752	-752
Onttrekkingen aan reserves	722	0	722
Geraamd resultaat	2.612	-6.224	-3.612

Algemeene dekkingsmiddels

Waar gaat 'Algemeene dekkingsmiddels over?

Algemeene dekkingsmiddels

Op grond van het besluit begroting en verantwoording worden de algemene dekkingsmiddelen in de gemeentelijke begroting apart zichtbaar gemaakt.

De algemene dekkingsmiddelen bestaan uit:

- **Lokale heffingen**
Dit zijn opbrengsten uit de gemeentelijke belastingen en heffingen en de daarmee samenhangende uitvoeringskosten voor de WOZ, de heffing en de invordering.
- **Algemene uitkeringen**
Dit zijn de van het Rijk ontvangen middelen om de gemeentelijke taken uit te voeren. Een deel van dit geld komt uit het Gemeentefonds en wordt uitgekeerd in de vorm van algemene uitkeringen, dit is inclusie de decentralisatie-uitkering "sociaal domein".
- **Dividend**
Dit zijn de opbrengsten (dividend) uit de deelnemingen in de BNG.
- **Overige algemene dekkingsmiddelen**
Dit zijn de overige algemene dekkingsmiddelen waaronder het taakveld treasury en de overige baten en lasten (stelposten).

Mutaties in de reserves

Op grond van het besluit begroting en verantwoording worden de mutaties in de algemene- en bestemmingsreserves apart zichtbaar gemaakt in de begroting.

De mutaties in de reserves die een relatie hebben met een specifiek programma zijn opgenomen onder het desbetreffende programma zodat per programma een resultaat voor en na bestemming zichtbaar is.

Onder algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien vinden rentetoevoegingen plaats aan de algemene reserve en de reserve bouwgrondexploitatie.

Verbonden partij	Bijdrage aan beleidsdoelstellingen
NV Afvalsturing Friesland (Omrin)	De gemeente Dantumadiel is op twee manieren betrokken bij Omrin, als aandeelhouder en als klant/leverancier van afval. De gemeente ontvangt dividend.
NV Bank Nederlandse Gemeenten	Dantumadiel bezit per 31-12-2016 12.285 aandelen, die een belang van € 30.712. vertegenwoordigen (2,50 per aandeel). De gemeente ontvangt dividend.
NV Kabeltelevisie Noordoost Friesland	De gemeente Dantumadiel bezit 26,5% (2.650 x € 50) van de aandelen in NV Kabeltelevisie Noordoost Friesland, maar is niet aansprakelijk voor de ontstane tekorten. De gemeente ontvangt dividend.

Uniforme beleidsindicatoren	Eenheid	Periode	Gemeente Dantumadiel	Nederland
Overhead	% van totale lasten	2019	12%	n.v.t.
Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	2018	174	230
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	2019	673	669
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	2019	723	739

Leeswijzer uniforme beleidsindicatoren:

Uniforme beleidsindicatoren	Toelichting	Bron
Overhead	Overheadkosten: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.	Eigen begroting
Gemiddelde WOZ waarde	'De gemiddelde WOZ-waarde van woningen.	CBS
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	'Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.	COELO
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.	COELO

Overzicht baten en lasten 2020

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo
Lokale heffingen	2.921	-146	2.776
Algemene uitkeringen	35.152	0	35.152
Dividend	31	-1	30
Overige algemene dekkingsmiddelen	942	-959	-17
Totalen voor mutaties reserves	39.046	-1.105	37.941
Toevoegingen aan reserves	0	-306	-306
Onttrekkingen aan reserves	148	0	148
Geraamd resultaat	39.193	-1.411	37.783

Overhead

Waar gaat Overhead over?

Overhead

In het Wijzigingsbesluit vernieuwing BBV wordt onder artikel I, tweede lid onder I de definitie overhead nader geduid. In de toelichting van het Wijzigingsbesluit vernieuwing BBV is de definitie voor overhead van Vensters voor Bedrijfsvoering gehanteerd als uitgangspunt voor de definitie van overhead binnen het BBV. De Commissie BBV heeft als taak om duidelijkheid te verschaffen wanneer de toepassing van deze definitie in de praktijk tot vragen leidt. Dit heeft geleid tot een notitie overhead waarin beschreven is wat wel en wat niet onder de overhead valt.

Overhead bestaat in elk geval uit:

1. leidinggevenden primair proces (hiërarchisch).
2. financiën, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie.
3. P&O / HRM.
4. inkoop (incl. aanbesteding en contractmanagement).
5. interne en externe communicatie m.u.v. klantcommunicatie (KCC).
6. juridische zaken.
7. bestuurszaken en bestuursondersteuning.
8. informatievoorziening en automatisering (ICT).
9. facilitaire zaken en Huisvesting.
10. documentaire Informatie Voorziening (DIV).
11. managementondersteuning primair proces.

Overzicht baten en lasten 2020

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo
Overhead	7	-6.913	-6.906
Geraamd resultaat	7	-6.913	-6.906

Heffing VPB

Waar gaat Heffing VPB over?

Heffing VPB

Voor een zeer groot aantal activiteiten van de gemeente Dantumadiel geldt dat niet voldaan wordt aan de ondernemingscriteria en dat deze niet belasting- en aangifteplichtig zijn voor de VPB. Er is ofwel sprake van het aanbieden van een “collectief goed” (geen deelname economische verkeer), “normaal vermogensbeheer” of van “structureel verlieslatende activiteiten”.

De gemeente doet alleen aangifte voor haar belaste activiteiten in het kader van de verkoop afvalstromen en het grondbedrijf. Het aan deze activiteiten toe te rekenen vermogen wordt gewaardeerd op de fiscale openingsbalans. Het te betalen bedrag aan VPB op het resultaat behaald met de grondexploitaties is op korte termijn beperkt, tenzij een enorm herstel in de vastgoedmarkt optreedt. Daarom is ervoor gekozen het te betalen bedrag aan VPB als PM-post te oormerken en alleen de externe kosten die gemoeid zijn met het verplichte aangifteproces te begroten.

Overzicht baten en lasten 2020

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo
Heffing VPB	0	-2	-2
Geraamd resultaat	0	-2	-2

Onvoorzien

Waar gaat Onvoorzien over?

Onvoorzien

Op grond van het besluit begroting en verantwoording worden de gereserveerde middelen voor structureel onvoorzien apart zichtbaar gemaakt in de begroting.

Overzicht baten en lasten 2020

Onderwerpen (bedragen x € 1.000)	Baten	Lasten	Saldo
Onvoorzien	0	0	0
Geraamd resultaat	0	0	0

Geprognotiseerde balans per 31 december

ACTIVA					
bedragen x € 1.000	31-12-2018	31-12-2019	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022
Vaste activa					
(Im)materiële vaste activa	37.053	39.308	42.177	40.925	39.624
Financiële vaste activa:	100	100	100	100	100
Kapitaalverstrekkingen					
Financiële vaste activa: Leningen	1.214	1.214	1.214	1.214	1.214
Financiële vaste activa: Uitzettingen > 1 jaar	28	28	28	28	28
Totaal vaste activa	38.395	40.650	43.519	42.267	40.966
Vlottende activa					
Voorraden	2.694	1.423	676	-508	-242
Uitzettingen met looptijd < 1 jaar	6.873	6.873	6.873	6.873	6.873
Liquide middelen	-845	0	0	0	0
Overlopende activa	532	532	532	532	532
Totaal vlottende activa	9.254	8.828	8.081	6.897	7.163
Balanstotaal activa	47.649	49.478	51.600	49.164	48.129

PASSIVA					
bedragen x € 1.000	31-12-2018	31-12-2019	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022
Vaste passiva					
Eigen vermogen	10.623	45	-3.405	-5.909	-8.291
Voorzieningen	6.738	6.805	6.960	7.003	7.028
Vaste schulden rentetypische looptijd > 1 jaar	23.357	25.347	24.011	21.675	20.161
Totaal vaste passiva	40.718	32.197	27.566	22.769	18.898
Vlottende passiva					
Netto vlottende schulden looptijd < 1 jaar	4.270	14.620	21.373	23.734	26.570
Overlopende passiva	2.661	2.661	2.661	2.661	2.661
Totaal vlottende passiva	6.931	17.281	24.034	26.395	29.231
Balanstotaal passiva	47.649	49.478	51.600	49.164	48.129

De meerjarenbegroting 2020 - 2023

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Baten						
1: Ynwenner en Bestjoer	348	323	364	364	364	364
2: Mienskip	139	128	868	131	131	131
3: Soarch en Wolwêzen	8.173	7.371	7.379	7.464	7.550	7.550
4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje	36	38	21	21	21	21
5: Wenjen en Omjouwing	7.317	2.848	2.745	2.750	2.753	2.748
6: Iepenbiere Romte	2.306	2.096	1.889	1.924	1.923	1.968
Algemiene dekkingsmiddels	36.897	38.031	39.046	39.824	39.583	39.544
Overhead	250	209	7	7	7	7
Heffing VPB	0	0	0	0	0	0
Onvoorzien	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	55.467	51.045	52.317	52.484	52.331	52.331

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Lasten						
1: Ynwenner en Bestjoer	-5.320	-3.124	-2.949	-2.977	-2.996	-2.996
2: Mienskip	-2.499	-4.671	-3.937	-3.099	-3.059	-3.043
3: Soarch en Wolwêzen	-31.987	-31.159	-31.378	-31.311	-31.063	-30.925
4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje	-496	-829	-675	-709	-709	-707
5: Wenjen en Omjouwing	-7.659	-3.510	-3.337	-3.337	-3.443	-3.328
6: Iepenbiere Romte	-7.296	-6.227	-5.472	-5.649	-5.666	-5.633
Algemiene dekkingsmiddels	-3.064	-588	-1.105	-1.096	-1.014	-977
Overhead	-2.823	-7.679	-6.913	-6.807	-6.760	-6.754
Heffing VPB	0	-1	-2	-2	-2	-2
Onvoorzien	0	0	0	0	0	0
Totaal lasten	-61.145	-57.787	-55.768	-54.988	-54.713	-54.365

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Geraamde saldo van baten en lasten per programma						
1: Ynwenner en Bestjoer	-4.972	-2.801	-2.585	-2.613	-2.632	-2.632
2: Mienskip	-2.359	-4.542	-3.070	-2.968	-2.928	-2.912
3: Soarch en Wolwêzen	-23.814	-23.787	-24.000	-23.848	-23.514	-23.375
4: Wurk, Bedriuw en Rekreaasje	-460	-790	-654	-689	-688	-687
5: Wenjen en Omjouwing	-342	-661	-592	-587	-690	-580
6: Iepenbiere Romte	-4.990	-4.130	-3.583	-3.725	-3.744	-3.665
Algemiene dekkingsmiddels	33.833	37.443	37.941	38.728	38.569	38.566
Overhead	-2.573	-7.470	-6.906	-6.800	-6.753	-6.747
Heffing VPB	0	-1	-2	-2	-2	-2
Onvoorzen	0	0	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	-5.678	-6.742	-3.451	-2.504	-2.382	-2.034
Toevoegingen & onttrekkingen aan reserves						
Toevoegingen aan reserves	-2.598	-1.202	-2.367	-1.067	-1.067	-1.067
Onttrekkingen aan reserves	4.354	4.701	2.644	1.014	973	878
Saldo toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	1.756	3.499	277	-53	-94	-189
Geraamde resultaat	-3.922	-3.243	-3.174	-2.557	-2.476	-2.223

Paragraaf lokale heffingen

Welke lokale heffingen worden geheven?

In onderstaande tabel is weergegeven welke belastingen, heffingen en rechten de gemeenten mogen heffen. Daarbij is tevens aangegeven welke door de gemeente Dantumadiel wel of niet worden geheven.

Soort belasting/heffing/recht	Wel	Niet
Onroerende zaakbelastingen	X	
Belastingen op roerende woon- en bedrijfsruimten		X
Baatbelasting		X
Forensenbelasting		X
Toeristenbelasting	X	
Parkeerbelastingen		X
Hondenbelasting		X
Reclamebelasting		X
Precariobelasting		X
Afvalstoffenheffing	X	
Leges	X	
Marktgelden		X
Rioolheffing	X	
Rioolaansluitrechten		X
Graf- en begraafrechten		X
Liggelden		X
Bruggelden		X
Brandweerrechten		X
Vermakelijkhedenrechten		X

Wat is het beleid?

Bestuursakkoord coalitie 2018-2022

In het “Bestuursakkoord coalitie 2018-2022, gemeentebelangen Dantumadiel, Sociaal Links en ChristenUnie” zijn in de programma’s “Financiën en belastingen” en “Werk, bedrijvigheid en recreatie” ten aanzien van het te voeren beleid o.a. de volgende hoofdlijnen opgenomen:

- op zorgvuldige wijze komen tot een gezond financieel beleid voor de langere termijn, waarbij gekeken wordt welke kengetallen, indicatoren en ratio’s nodig zijn om helder overzicht te houden;
- rechtvaardige belastingen en transparante tarieven;
- onderzoek naar herziening van het vergunningstelsel en de methodiek achter de leges met als doel kosten (en daarmee leges) omlaag te brengen en de opbouw ervan inzichtelijk en begrijpelijk te maken;
- actieve inzet op recreatiemogelijkheden in de gemeente en het stimuleren van initiatieven en projecten op dit gebied.

Algemeen beleid

voor zover geen ander beleid of andere overwegingen van toepassing zijn, de tarieven van de belastingen, heffingen en rechten te verhogen met de stijging van het consumentenprijsindexcijfer.

- voor de afvalstoffenheffing en rioolheffing een kostendekking aan te houden van 100%;
- de totale kosten van kwijschelding voor 50% toe te rekenen aan de afvalstoffenheffing en voor 50% aan de rioolheffing.

Specifiek beleid Perspectiefnota 2020 – 2023

Op 8 juli 2019 heeft de gemeenteraad van Dantumadiel de perspectiefnota 2020 – 2023 vastgesteld. Ten aanzien van de gemeentelijke belastingen is het volgende opgenomen:

2. Onderdeel Financieel perspectief:

2.2.1 Stijging OZB met indexatie (1,5%).

2.5 Noodzakelijke ombuigingen.

2.5.1 Herstelplan: bezien welke (realistische) mogelijkheden er zijn om de inkomsten te verhogen. Niet uit te sluiten is, dat op enig moment een zekere verhoging van de belastingdruk zal moeten worden overwogen.

Heroverweging genomen besluiten: genomen besluiten waren met kennis over de huidige financiële positie wellicht niet of anders genomen. Onderzocht wordt welke reeds genomen besluiten niet tot verplichtingen hebben geleid. Deze besluiten worden in heroverweging genomen.

2.5.2 Artikel 12-status: bij de begrotingsbehandeling 2019-2022 is door de SGP een motie ingediend om bij de perspectiefnota 2020 - 2023 voorstellen te ontwikkelen voor een meer gematigde ontwikkeling van de woonlasten. Gezien de financiële positie waarin de gemeente nu verkeerd, kan aan deze motie geen gehoor worden gegeven.

Het voordeel van een artikel 12-status is, dat de gemeente gedurende een aantal jaren extra middelen ontvangt bovenop de gewone uitkering uit het gemeentefonds. Een nadeel is enerzijds dat dat de gemeente haar lokale lasten zal moeten verhogen. Anderzijds zal het imagoschade opleveren. De gemeente zal voor nu alles op alles zetten om het herstelplan te laten werken om de noodzakelijke ombuigingen te realiseren.

Bijlage 1. Technische uitgangspunten en begrotingsparameters.

Bij het opstellen van de begroting is uitgegaan van een inflatiepercentage van 1,5% conform de geharmoniseerde consumentenprijsindex (HCPI) 2020 van het Centraal Plan Bureau zoals opgenomen in het Centraal Economisch Plan van maart 2019.

Bijlage 3. Ruimtescheppende maatregelen.

Algemene Dekkingsmiddelen: invoering toeristenbelasting, opbrengst € 20.000.

Wat zijn de opbrengsten, belastingbronnen en het beleid ten aanzien van deze belastingbronnen?

In onderstaande tabellen worden de belastingbronnen, de geraamde opbrengsten voor 2020 weergegeven, alsmede het beleid ten aanzien van deze belastingbronnen. Het totaal aan opbrengsten belastingen, heffingen en rechten bedraagt inclusief de voorgestelde tariefsverhogingen voor het jaar 2020, € 7.037.633.

Belastingsoort	Dantumadiel	Verhoging/ verlaging cf algemeen en specifiek beleid	Totaal
OZB Eigenarenbelasting woningen	2.018.220	102.196	2.120.416
OZB Gebruikersbelasting niet-woningen	271.411	13.743	285.154
OZB Eigenarenbelasting niet-woningen	462.310	23.410	485.720
Afvalstoffenheffing	1.835.351	27.443	1.862.794
Rioolheffing	1.735.875	-/- 98.070	1.637.805
Toeristenbelasting	20.000		20.000
Leges	625.744		625.744
Totaal			7.037.633

* De geraamde legesopbrengst 2020 ten bedrage van € 625.744 is gebaseerd op de geraamde legesopbrengst 2019. Reden is, dat de legesopbrengsten voor het jaar 2020 en de kostenonderbouwing daarvan transparant in beeld worden gebracht en op het moment van het redigeren van deze paragraaf Lokale Heffingen nog niet gereed was. Om deze reden is voor de leges geen meer- of minderopbrengst geraamd. De legesopbrengst voor het jaar 2020 zal worden opgenomen in het belastingvoorstel 2020.

Belastingsoort	Beleid
OZB Eigenarenbelasting woningen	Verhoging met 1,5% + 3,5%
OZB Gebruikersbelasting niet-woningen*	Verhoging met 1,5% + 3,5%.
OZB Eigenarenbelasting niet-woningen*	Verhoging met 1,5% + 3,5%.
Afvalstoffenheffing	Voor de afvalstoffenheffing wordt een kostendekking aangehouden van 100%. Door de tarieven te verhogen met 1,5% en € 82.000,00 te onttrekken uit de voorziening afvalstoffen wordt een kostendekking verkregen van 100%.
Rioolheffing	Voor de rioolheffing wordt een kostendekking aangehouden van 100%. Op basis van de geraamde lasten en opbrengsten kunnen de tarieven worden verlaagd met 6%.
Toeristenbelasting	Zie onderstaand.
Leges	De voor het jaar 2020 te heffen leges worden transparant in beeld gebracht. Het overzicht zal als bijlage worden opgenomen bij het belastingvoorstel 2020.

Motivering extra verhoging OZB-tarieven met 3,5%

Zoals uit de Perspectiefnota 2020-2023 blijkt, staat de gemeente Dantumadiel uit financieel perspectief op zowel korte als lange termijn er slecht voor. Gesteld is, dat niet uit te sluiten is, dat op enig moment een zekere verhoging van de belastingdruk zal moeten worden overwogen. Gelet op de financiële positie op zowel korte als lange termijn wordt voorgesteld de tariefsverlaging van de rioolheffing met 6%, waarmee een bedrag gepaard gaat van € 98.070 in te zetten voor een extra verhoging van de OZB-opbrengsten. Om dit bedrag te genereren dienen de OZB-tarieven extra te worden verhoogd met 3,5%.

Toeristenbelasting

Op 8 juli 2019 is de Perspectiefnota 2020 – 2023 aan de gemeenteraad gepresenteerd. In deze nota staan de kaders voor de begroting van 2020-2023. In Bijlage 3 van de Perspectiefnota, onderdeel Ruimtescheppende maatregelen, Algemene Dekkingsmiddelen is de invoering toeristenbelasting met € 20.000 opgenomen. Hiermee is besloten € 20.000 als opbrengsten op te nemen in de begroting 2020. In de raadsvergadering van 5 november 2019 zal bij de behandeling van de begroting 2020, het raadsvoorstel gemeentelijk belastingbeleid 2020 aan de gemeenteraad worden voorgesteld de verordening toeristenbelasting 2020 vast te stellen.

De belasting is gebaseerd op de gedachte dat in de gemeente personen verblijven, die niet in de gemeente woonachtig zijn, maar wel gebruik maken van de gemeentelijke voorzieningen. De belasting moet dan ook worden gezien als een tegemoetkoming in de kosten van de gemeente voor de instandhouding van deze voorzieningen. De belasting wordt verschuldigd voor het houden van verblijf met overnachting tegen vergoeding en wordt geheven van degene die verblijf biedt. Deze is dan bevoegd de belasting te verhalen op de persoon of personen die verblijf houden. Voor de geraamde opbrengst van € 20.000 is uitgegaan van een toeristenbelastingtarief van € 1,00 per persoon per overnachting. Van de 18 Friese gemeenten heffen 16 gemeenten toeristenbelasting. Het laagst geheven toeristenbelastingtarief bedraagt € 1,00 per persoon per overnachting en wordt door 6 Friese gemeenten, waaronder de gemeente Noardeast-Fryslân geheven. Opgemerkt wordt nog dat de perceptiekosten voor een toeristenbelasting over het algemeen gering zijn. Normaal gesproken niet meer dan 5 a 10% van de opbrengst. Een uitzondering geldt voor het jaar van invoering. Voor het eerste jaar zullen de perceptiekosten liggen in een orde van grootte van 25% van de geschatte jaaropbrengst. De toeristische sector zal tijdig, in het najaar, over de invoering van de toeristenbelasting worden geïnformeerd, zodat zij voor haar tariefstellingen en het opstellen van haar brochures rekening kan houden met de heffing.

Meer informatie

Meer en uitgebreidere informatie over het beleid is opgenomen in het belastingvoorstel gemeentelijk belastingbeleid 2020.

Voornoemd beleid leidt voor het jaar 2020 tot de volgende lokale woonlastendruk

Gemiddelde woonlasten 2020	Eénpersoons huishoudens	Meerpersoons huishoudens
Onroerende zaakbelastingen eigenaar	271,95	271,95
Afvalstoffenheffing	200,76	250,80
Rioolheffing	203,16	203,16
Totaal	675,87	725,91
<i>Gemiddelde woonlasten 2019</i>	<i>673,00</i>	<i>723,00</i>
Toename lokale lastendruk 2019 - 2020	0,4%	0,4%

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de toename van de lokale woonlastendruk voor zowel de éénpersoons- als de meerpersoonshuishoudens 0,4% bedraagt.

Onderstaand wordt ter vergelijking met de lokale lastendruk 2020 ingegaan op de lokale lastendruk 2019

Uit de Coelo-atlas 2019 blijkt, dat de woonlasten (onroerende zaakbelasting, afvalstoffenheffing en rioolheffing) voor éénpersoonshuishoudens met een eigen woning met een gemiddelde woningwaarde in de gemeente Dantumadiel in 2019, € 673,00 bedragen en voor meerpersoonshuishoudens € 723,00. De woonlasten (afvalstoffenheffing en rioolheffing) bedragen voor éénpersoonshuishoudens met een huurwoning € 414,00 en voor meerpersoonshuishoudens € 463,00.

In onderstaande tabellen worden de gemiddelde woonlasten “eigenaar-bewoner”, “huurder” en de provinciale c.q. landelijke rangorde weergegeven. Tevens wordt procentueel en in bedragen weergegeven de afwijkingen ten opzichte van de Friese gemiddelden.

Woonlasten 2019 eigenaar - bewoner

Gemeente	Eénpersoons	Meerpersoons	Rangorde provinciaal meer- persoons	Rangorde landelijk meer- persoons
Dantumadiel	673	723	10	120
			1)	2)
Gemiddelde in Friesland	624	720		

Dantumadiel in % van Fries gemiddelde	107,8	100,4
In euro's	49	3

Woonlasten 2019 huurder

Gemeente	Eénpersoons	Meerpersoons	Rangorde provinciaal meer- persoons	Rangorde landelijk meer- persoons
Dantumadiel	414	463	14	290
			1)	2)
Gemiddelde in Friesland	310	406		

Dantumadiel in % van Fries gemiddelde	133,5	114
In euro's	104	57

1) nummer 1 heeft de laagste woonlasten, nummer 18 de hoogste

2) nummer 1 heeft de laagste woonlasten en nummer 372 de hoogste

Bron COELO-Atlas van de lokale lasten 2019

In onderstaande tabel worden per belastingsoort de woonlasten in 2019 weergegeven:

Gemiddelde woonlasten 2019	Eénpersoons huishoudens	Meerpersoons huishoudens
Onroerende zaakbelastingen eigenaar	258,88	258,88
Afvalstoffenheffing	197,88	247,20
Rioolheffing	216,24	216,24
Totaal	673,00	723,00

Wat zijn de tarieven?

Met inachtneming van het vorenstaande wordt in onderstaande tabel de voorgestelde tarieven voor het jaar 2020 weergegeven. Ter vergelijking zijn ook de geldende tarieven voor het jaar 2019 opgenomen.

Soort belasting/heffing/recht	Tarief 2019	Tarief 2020
Onroerende zaakbelastingen percentage van de waarde		
Woningen:		
Eigenarenbelasting:	0,1411%	0,1482% ¹⁾
Niet - woningen:		
Gebruikersbelasting	0,1647%	0,1730% ¹⁾
Eigenarenbelasting	0,2117%	0,2224% ¹⁾
Afvalstoffenheffing		
Eenpersoonshuishoudens	197,88	200,76
Meerpersoonshuishoudens	247,20	250,80
Rioolheffing		
Woningen:	216,24	203,16
Bedrijven:	263,16	247,32
Verpleeghuizen of bejaardenhuizen:	312,36	293,52
Garagebox:	23,40	21,96
Toeristenbelasting:		
Per persoon per overnachting		1,00
Leges	div.	div.

¹⁾ De heffingsgrondslag voor de onroerende zaakbelastingen is de WOZ-waarde van de onroerende zaak. Samen met de WOZ-waarde vormt het tarief het element voor de berekening van de belastingaanslag. De onroerende zaakbelastingen (OZB) wordt geheven naar een percentage van de waarde van de onroerende zaak. De waardebeoordeling voor 2020 vindt plaats naar waardepeildatum 1 januari 2019. De taxaties worden in de tweede helft van dit jaar afgerond. De waardeontwikkeling is dan bekend. Afhankelijk van de hoogte van de waardeontwikkeling is het mogelijk dat de voor het jaar 2020 vermelde tarieven nog dienen te worden gecorrigeerd.

Hoe ziet de kostendekking eruit?

De opbrengsten van de afvalstoffenheffing, rioolheffing en rechten mogen niet uitgaan boven de geraamde lasten ter zake. Dit betekent dat de tarieven van de afvalstoffenheffing, rioolheffing en rechten maximaal volledig kostendekkend mogen zijn.

In het "Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV)" zijn een aantal wijzigingen aangebracht die moeten bijdragen aan de interne sturing door provinciale staten en de gemeenteraad alsmede aan een betere vergelijkbaarheid tussen provincies en gemeenten. Zo moet in de belastingparagraaf bij het onderdeel kostendekking de kosten van overhead worden weergegeven.

Op basis van de voorgestelde tarieven kunnen voor het jaar 2020 de volgende dekkingspercentages en kosten van overhead worden weergegeven.

Overzicht kostendekking riolering	Taakveld	Begroting 2020
LASTEN:		
Exploitatielasten riolering	7.2. Riolering	681.035
Straatreiniging	7.2. Riolering	7.333
Heffings en inningskosten	7.2. Riolering	2.150
Overhead	0.4 Overhead	187.036
Compensabele BTW	n.v.t.	115.626
Kwijtscheldingen	6.3 Inkomensregelingen	91.304
Kapitaallasten	7.2. Riolering	366.558
Dotatie aan Voorziening GRP	7.2. Riolering	216.701
Totale lasten		1.667.743
BATEN:		
Baten riolering	7.2. Riolering	1.735.875
Verlaging tarieven	7.2. Riolering	-98.070
Onttrekking uit Voorziening riolering	7.2. Riolering	0
Overige baten	7.2. Riolering	29.938
Totale baten		1.667.743
Dekkingspercentage		100%

Overzicht kostendekking riolering	Taakveld	Begroting 2020
LASTEN:		
Exploitatielasten riolering	7.2. Riolering	681.035
Straatreiniging	7.2. Riolering	7.333
Heffings en inningskosten	7.2. Riolering	2.150
Overhead	0.4 Overhead	187.036
Compensabele BTW	n.v.t.	115.626
Kwijtscheldingen	6.3 Inkomensregelingen	91.304
Kapitaallasten	7.2. Riolering	366.558
Dotatie aan Voorziening GRP	7.2. Riolering	216.701
Totale lasten		1.667.743
BATEN:		
Baten riolering	7.2. Riolering	1.735.875
Verlaging tarieven	7.2. Riolering	-98.070
Onttrekking uit Voorziening riolering	7.2. Riolering	0
Overige baten	7.2. Riolering	29.938
Totale baten		1.667.743
Dekkingspercentage		100%

Het kostendekkingspercentage van de leges was op het moment van het redigeren van deze paragraaf nog niet bekend. Dit kostendekkingspercentage zal worden opgenomen in het belastingvoorstel 2020.

Hoe groot is het bedrag aan kwijtschelding?

De aanslagen onroerende zaakbelastingen, afvalstoffenheffing en rioolheffing komen in principe voor kwijtschelding in aanmerking. De gemeente Dantumadiel maakt gebruik van de ruimst mogelijke normen voor kwijtschelding, namelijk de 100% bijstandsnorm en de 100% AOW norm. Het totaalbedrag aan verleende kwijtscheldingen aan belastingplichtige burgers is geraamd op € 182.608.

Paragraaf weerstandsvermogen.

1. Aanleiding en achtergrond

De Gemeente Dantumadiel acht het van belang om risico's die van invloed zijn op de bedrijfsvoering beheersbaar te maken. Door inzicht in de risico's wordt de organisatie in staat gesteld om op verantwoorde wijze besluiten te nemen, zodat de risico's nu en de risico's gerelateerd aan toekomstige investeringen in verhouding staan tot de vermogenspositie van de organisatie. Om inzicht in de risico's van de gemeente te kunnen verkrijgen is er een risico-inventarisatie uitgevoerd. Hieronder wordt verslag gedaan van de resultaten van de risico-inventarisatie. Op basis van de geïnventariseerde risico's is tevens het minimaal noodzakelijke weerstandsvermogen berekend.

2. Risicoprofiel

Om de risico's van de gemeente in kaart te brengen is een risico-inventarisatie uitgevoerd in samenwerking met de betrokken medewerkers uit de organisatie. Hierbij is gebruik gemaakt van het softwareprogramma NARIS waarmee risico's systematisch in kaart kunnen worden gebracht en beoordeeld. Uit de inventarisatie zijn 58 risico's in beeld gebracht. In het onderstaande overzicht wordt de top 20 van deze risico's gepresenteerd die de hoogste bijdrage leveren aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit. Deze top 20 risico's bepalen gezamenlijk voor 75% het noodzakelijke weerstandsvermogen.

Met deze risico inventarisatie hebben wij een eerste stap gezet in het beschrijven van risico's. Het geeft meer inzicht in de aanwezige risico's en stelt organisatie en bestuur in staat beter te sturen op de beheersing van risico's en te bepalen welk weerstandsvermogen nodig is om financiële schade voortkomend uit risico's te ondervangen. Wij zijn van plan de komende jaren het inzicht in risico's en de sturing en beheersing van de risico's verder te ontwikkelen in samenwerking met de gemeente Noardeast-Fryslân.

Onderstaand treft u een overzicht aan van de risico top-20 van de gemeente Dantumadiel.

Tabel 1 : belangrijkste financiële risico's

Risiconummer	Risico	Gevolgen	Kans	Financieel gevolg	Invloed
R148	De verkoop van vrijkomende schoollocaties in Damwâld	Financieel - Verkoop onder de boekwaarde leidt tot afboeking.	70%	max.€ 250.000	7.59%
R166	Vanwege onderhoudssituatie afsluiten van- of onderhoud uitvoeren aan bruggen	Financieel - restaureren en vervangen van bruggen	70%	max.€ 350.000	6.64%
R81	groei aantal klanten WMO mede als gevolg van vergrijzing en overheidsbeleid	Financieel - de kosten voor de WMO stijgen	70%	max.€ 210.000	6.29%
R133	Grondexploitatie: kosten vallen hoger uit dan begroot	Financieel - Lopende grondexploitaties worden verliesgevend, dan wel minder winstgevend.	50%	max.€ 250.000	6.06%
R25	Toename van het aantal jeugdvoorzieningen door meer aanvragen dan verwacht	Financieel - Er komt een overschrijding op de begrote budgetten. Deze overschrijding is afhankelijk van de zorgvraag en varieert per zwaarte van de zorgindicatie.	50%	max.€ 300.000	5.47%

R42	de exploitatie van de sportstichting Damwâld is te krap om te kunnen reserveren voor vervanging	Financieel - gemeente moet extra bijdragen aan de noodzakelijke vervanging van velden	50%	max.€ 350.000	4.73%
R92	de plannen ten aanzien van het project "KIK Feanwâlden" worden aangepast	Financieel -	50%	max.€ 350.000	4.72%
R51	Er is minder extra uitstroom uit de participatiewet dan de beoogde 10%	Financieel - Kosten voor de uitvoering van de participatiewet dalen niet terwijl daar wel rekening mee wordt gehouden.	70%	max.€ 225.000	4.28%
R144	Grondexploitatie: grondverkoop vallen tegen. Verkoop vinden later plaats dan aangenomen.	Financieel - Grondexploitaties worden verliesgevend, dan wel minder winstgevend.	50%	max.€ 175.000	4.06%
R178	vertrek van gemeentelijke medewerkers	Financieel - extra kosten voor de duurdere inhuur van personeel van derden, extra werkdruk op organisatie,	90%	max.€ 150.000	3.66%
R213	het budgethouderschap en de sturing en control op de bewaking van budgetten is niet optimaal	Financieel - overschrijding van budgetten	70%	max.€ 175.000	3.32%
R23	Indicaties voor jeugdzorg worden niet conform contractafspraken en administratieprotocol uitgevoerd door de zorgaanbieders.	Financieel - Dit leidt tot hogere zorgkosten.	90%	max.€ 100.000	2.45%
R187	Er wordt geen extra geld beschikbaar gesteld voor de re-integratietrajecten in 2020 e.v.	Financieel - Afbouw door werkleerbedrijf NEF van 400 trajecten jaarlijks naar 200. Ervaring (afgelopen 5 jaar) is 50% succes op re-integratietrajecten. Er stromen 100 personen per jaar minder uit de uitkering x€ 15.000 = schadelast jaarlijks van 1,5 miljoen in de BUIG.	20%	max.€ 450.000	2.43%
R156	het verliezen van de rechtszaak van SSC Leeuwarden tegen Splitvision m.b.t. het PDW	Financieel - Wegens wanprestatie is tot dusverre 40% van de rekeningen betaald.	50%	max.€ 175.000	2.15%
R89	project "Kansen in Kernen Feanwâlden", de aannemer houdt zich niet aan het contract	Financieel - €1.500.000	10%	max.€ 750.000	2.07%
R150	financiële tekorten bij verbonden partijen waarvoor geldt dat de gemeente mede risicodragend is	Financieel - tekorten moeten worden gedekt uit de algemene reserve van de	50%	max.€ 150.000	2.03%

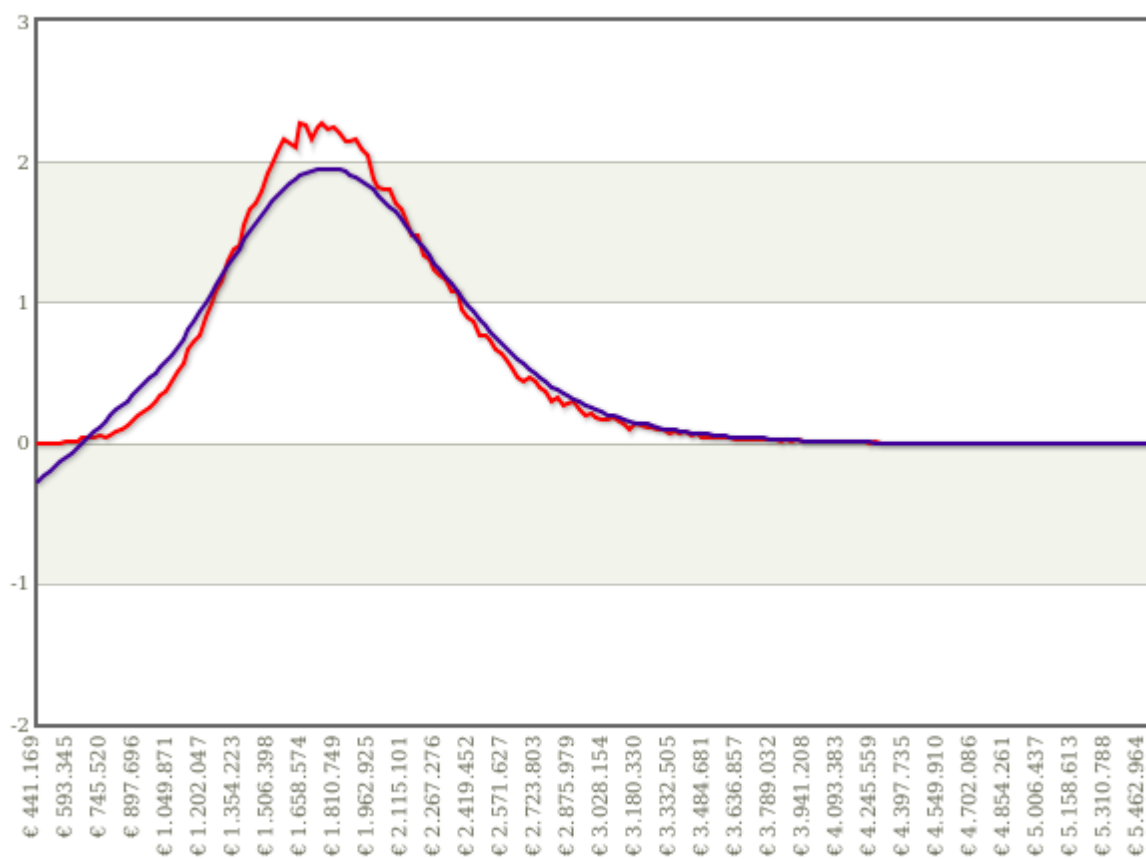
	(gemeenschappelijke regelingen)	verbonden partij of door bijdrages van de deelnemende gemeenten			
R119	Onjuiste opgave van de Werkkostenregeling in het kader van de aangifte loonbelasting	Financieel - de belastingdienst kan een naheffingsaanslag en een boete opleggen	5%	max.€ 1.500.000	2.02%
R59	Businesscasussen uit de versnellingsagenda van de regiodeal vereisen medewerking van diverse partners. Bijdragen in brede zin (facilitair, personeel, middelen etc) van partners zijn nog niet definitief.	Financieel - Geen beoogd effect van voorgenomen beleid en frictie in samenwerking tussen het geheel van partners. Mogelijke dekkingstekorten.	10%	max.€ 750.000	1.97%
R54	Zorgaanbieder gaat failliet	Financieel - Mogelijk betaalde voorschotten (jeugd) worden niet meer ingezet voor zorg. Er zal opnieuw zorg ingekocht en betaald moeten worden.	70%	max.€ 104.000	1.97%
R83	Oneigenlijk gebruik van gemeenschapsgeld door dubieuze zorgaanbieders (fraude)	Financieel - Gemeente betaalt voor zorg die niet volgens afspraak wordt geleverd	30%	max.€ 225.000	1.83%

De totale maximale financiële omvang van de top 20 aan risico's is ongeveer € 7 miljoen.
De top 20 aan risico's bepaald tot een percentage van meer dan 75% het noodzakelijke weerstandsvermogen.

Op basis van de ingevoerde risico's is een risicosimulatie in Naris uitgevoerd. De risicosimulatie is toegepast omdat het reserveren van het maximale bedrag niet nodig is. De risico's zullen immers niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden.

De onderstaande grafiek en tabel 2 laten de resultaten van de risicosimulatie zien.

Kansverdeling

Tabel 2: Benodigde weerstandscapaciteit bij verschillende zekerheidspercentages

Percentage	Bedrag
5%	€ 1.142.613
10%	€ 1.273.413
15%	€ 1.367.768
20%	€ 1.442.310
25%	€ 1.508.227
30%	€ 1.569.152
35%	€ 1.627.777
40%	€ 1.684.246
45%	€ 1.740.557
50%	€ 1.796.996
55%	€ 1.854.808
60%	€ 1.915.452
65%	€ 1.980.001
70%	€ 2.049.791
75%	€ 2.127.458
80%	€ 2.217.615
85%	€ 2.328.232
90%	€ 2.482.313
95%	€ 2.729.071

Uit de bovenstaande grafiek en de bijbehorende tabel 2 is te concluderen dat het voor 90% zeker is dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een weerstandsvermogen van afgerond € 2.482.000 (benodigde weerstandscapaciteit).

Naris adviseert bij de bepaling van de benodigde weerstandscapaciteit uit te gaan van de risicosimulatie en van een zekerheidspercentage van 90%. Wij stellen u voor deze systematiek in de toekomst te hanteren.

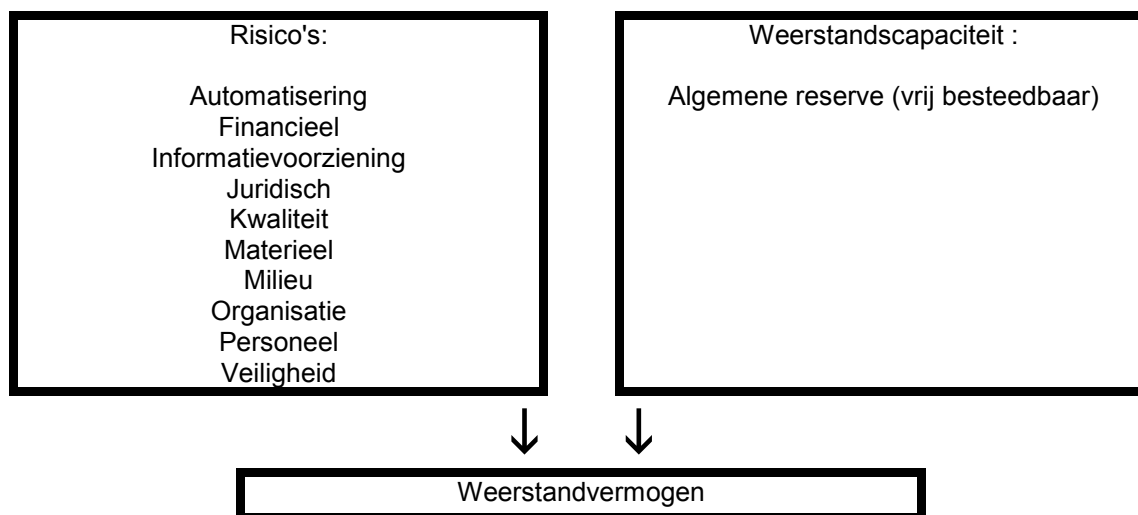
3. Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit van Gemeente Dantumadiel bestaat uit het geheel aan middelen dat de organisatie daadwerkelijk beschikbaar heeft om de risico's in financiële zin af te dekken. In het geval van Dantumadiel is dat de Algemene reserve.

Tabel 3: Beschikbare weerstandscapaciteit	
Weerstand	Startcapaciteit 2020
Algemene reserve (vrij besteedbaar)	€ - 842.000
Totale weerstandscapaciteit	€ - 842.000-

4. Relatie benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit

Om te bepalen of het weerstandsvermogen toereikend is, dient de relatie te worden gelegd tussen de financieel gekwantificeerde risico's en de daarbij gewenste weerstandscapaciteit en de beschikbare weerstandscapaciteit. De relatie tussen beide componenten wordt in onderstaande figuur weergegeven.

De benodigde weerstandscapaciteit die uit de risicosimulatie voortvloeit kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. De uitkomst van die berekening vormt het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{\text{€ - 842.000}}{\text{€ 2.482.313}} = -0,34$$

De normtabel is ontwikkeld in samenwerking met de Universiteit Twente. Het biedt een waardering van het berekende ratio.

Tabel 4: Weerstandsnorm		
Waarderingscijfer	Ratio	Betekenis
A	>2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

Het ratio van uw organisatie valt in klasse F. Dit duidt op een ruim onvoldoende weerstandsvermogen. Er zullen inspanningen geleverd moeten worden om tot een gezond weerstandsvermogen te komen.

Kengetallen

Kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de begroting of de balans en kunnen helpen bij de beoordeling van de financiële positie van gemeenten. Om dit te bereiken is de BBV op dit onderdeel aangepast en wordt deze paragraaf uitgebreid met de volgende kengetallen voor:

- Netto schuldquote;
- Solvabiliteitsratio;
- Grondexploitatie;
- Structurele exploitatieruimte;
- Belastingcapaciteit.

Deze kengetallen maken inzichtelijk over hoeveel (financiële) ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Ze geven zodoende inzicht in de financiële weerbaar- en wendbaarheid van de gemeente.

Netto schuldquote / Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen

Hoe hoger de schuld hoe hoger de netto schuldquote. De netto schuldquote laat de verhouding zien tussen de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen van de gemeente en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- en exclusief doorgeleende gelden weergegeven.

	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Netto schuldquote (excl. doorgeleende gelden)	31%	52%	76%	78%	83%	85%
Netto schuldquote	43%	54%	78%	81%	86%	87%

De schuldquote laat een flinke stijging zien. Dit wordt veroorzaakt door de structurele tekorten, waarvoor leningen aangetrokken dienen te worden.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio (= Eigen Vermogen / Totaal Vermogen) geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe weerbaarder de gemeente is.

	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Solvabiliteit	22%	20%	-7%	-14%	-22%	-29%

Harde normen voor de waarde die de solvabiliteit zou moeten hebben, zijn er niet. Zeker niet voor gemeenten. Echter, een negatieve solvabiliteit is onwenselijk. Wegens de structurele tekorten zal de solvabiliteit wel negatieve waarden aannemen.

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten uit de exploitatie. Omwille van de vergelijkbaarheid van jaar op jaar is voor alle jaren uitgegaan van grond waarden exclusief niet in exploitatie genomen gronden (zoals vanaf de jaarrekening 2016 voorgeschreven door het BBV).

	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Grondexploitatie	5%	7%	1%	-1%	0%	-1%

Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal geeft aan hoe groot de structurele exploitatieruimte is, doordat wordt gekeken naar het saldo van de structurele baten en structurele lasten en dit saldo wordt afgezet tegen de totale baten.

	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Structurele exploitatieruimte	-8,0%	0,6%	-7,6%	-7,0%	-7,0%	-6,2%

Het begrotingstekort is van structurele aard, vandaar dat ook dit kengetal negatieve waarden aanneemt.

Belastingcapaciteit: woonlasten meerpersoonshuishouden

De ruimte die een gemeente heeft om haar belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de woonlasten Het Coelo publiceert deze lasten ieder jaar in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB en de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente. De belastingcapaciteit van gemeenten wordt daarom berekend door de totale lasten woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t te vergelijken met het landelijke gemiddelde in jaar t-1 in en uit te drukken in een percentage.

	Rekening 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Belastingcapaciteit	94%	97%	98%	98%	98%	98%

Het betekent dat de gemiddelde woonlasten voor een meerpersoonshuishouden in Dantumadiel iets onder het landelijk gemiddelde zitten.

Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

De gemeente Dantumadiel heeft ruim 8.700 hectare openbare ruimte in beheer. Er vinden veel activiteiten plaats, zoals wonen, werken en recreëren. Voor deze activiteiten zijn veel gemeentelijke kapitaalgoederen nodig, zoals wegen, riolering, kunstwerken, groen, verlichting en gebouwen. Maar ook zijn er kapitaalgoederen aanwezig voor de eigen organisatie van de gemeente (automatisering, inrichting gebouwen, auto's, etc.). In deze paragraaf wordt ingegaan op de manier waarop Dantumadiel omgaat met het onderhoud van deze kapitaalgoederen. Onderhoud van kapitaalgoederen beslaat een substantieel deel van de begroting en een integraal overzicht is belangrijk voor een goed inzicht in de financiële positie van de gemeente.

Stand van zaken onderhoudsplannen kapitaalgoederen

In het eerste kwartaal van 2017 is een Quick Scan uitgevoerd bij de kapitaalgoederen. Met deze Quick Scan is in beeld gebracht wat de gemeente heeft, wat de kwaliteit hier van is en of er voldoende budget in de begroting staat om de kapitaalgoederen te kunnen onderhouden. De conclusie van deze Quick Scan was dat de kwaliteit net onder het niveau B (Basis) zit en dat er net niet voldoende middelen in de begroting staan om de kapitaalgoederen op het niveau B te kunnen onderhouden. De resultaten zijn in mei 2017 aan de gemeenteraad gepresenteerd. Het uitgangspunt van het beheren van de kapitaalgoederen is een cyclische aanpak mede gebaseerd op het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV).

Financiële middelen

in onderstaande tabel wordt wordt aangegeven wat de omvang is van de onderhoudslasten per kapitaalsoort:

x €1.000	Begroting 2019	Begroting 2020
Verhardingen	904	822
Openbare verlichting	25	25
Openbaar Groen	202	203
Sportvelden	62	62
Speel en recreatievoorzieningen	16	16
kunstwerken (bruggen, tunnels en grondkeringen)	128	68
Riolering	235	235
Waterwegen	145	145
Gebouwen	326	256
Totaal	2.043	1.833

Verhardingen

Beleidskader:

In januari 2018 heeft de raad besloten om, op basis van de uitgevoerde Quick Scan, voor wegen het onderhoudsniveau van Sober naar Basis te brengen en de extra benodigde middelen hiervoor beschikbaar te stellen. Tevens heeft de raad toen besloten om de onkruidbestrijding eveneens op het onderhoudsniveau Basis te onderhouden. Het functiegericht wegbeheer, wat de raad in 2016 heeft vastgesteld, is nog steeds van toepassing. Elk jaar of eens per 2 jaar worden de wegen visueel geïnspecteerd ten behoeve van het vaststellen van het groot onderhoud, het meest recent is dit medio 2018 gedaan. De inspectiegegevens worden ingebracht in een geautomatiseerd wegbeheersysteem. De onderhoudsstrategieën voor de wegverhardingen zijn gestoeld op de landelijk toegepaste methodiek (gedragsmodellen) van het CROW (kenniscentrum voor verkeer, vervoer en infrastructuur). Het groot onderhoud wordt door het team Beheer Iepenbiere Romte uitgevoerd. Het dagelijks onderhoud door het team Utfiering. Het onderhoud wordt functiegericht uitgevoerd.

Onkruidbestrijding op verhardingen

Sinds mei 2015 is het gebruik van chemische middelen (glyfosaat) voor de onkruidbestrijding op verhardingen verboden. Er mag nu alleen gebruik gemaakt worden van alternatieve manieren zoals bestrijding met heet water of hete lucht.

Het vastgestelde beeldkwaliteit is Basis (B) conform de Kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte 2018 van het CROW. 3x per jaar wordt deze kwaliteit door middel van een beeldkwaliteitsschouw door een gecertificeerde inspecteur getoetst. Sinds 2019 voert het team Utfiering deze werkzaamheden in combinatie met een aannemer uit.

Beleidskader:

In januari 2018 heeft de raad besloten om, op basis van de uitgevoerde Quick Scan, voor wegen het onderhoudsniveau van Sober naar Basis te brengen en de extra benodigde middelen hiervoor beschikbaar te stellen. Tevens heeft de raad toen besloten om de onkruidbestrijding eveneens op het onderhoudsniveau Basis te onderhouden. Het functiegericht wegbeheer, wat de raad in 2016 heeft vastgesteld, is nog steeds van toepassing. Elk jaar worden de wegen visueel geïnspecteerd ten behoeve van het vaststellen van het groot onderhoud. De inspectiegegevens worden ingebracht in een geautomatiseerd wegbeheersysteem. De onderhoudsstrategieën voor de wegverhardingen zijn gestoeld op de landelijk toegepaste methodiek (gedragsmodellen) van het CROW (kenniscentrum voor verkeer, vervoer en infrastructuur). Het groot onderhoud wordt door het team Beheer Iepenbiere Romte uitgevoerd. Het dagelijks onderhoud door het team Utfiering. Het onderhoud wordt functiegericht uitgevoerd.

Openbare verlichting

Beleidskader:

In 2011 is het beleids- en beheerplan Openbare verlichting 2012-2021 vastgesteld. Inspectie of schouw vindt niet (meer) plaats, wij baseren ons op meldingen (piepsysteem). Het klein en dagelijks onderhoud wordt uitgevoerd naar aanleiding van gemelde storingen en schades. Het vervangen van masten en armaturen geschiedt planmatig op basis van leeftijd. Het actualiseren van het beleid- en beheerplan, inclusief het vervangingsplan met bijbehorende dekking, staat gepland voor 2020.

Openbaar groen

Beleidskader:

In 2012 is het beleidsplan groenbeheer vastgesteld. Dit beleidsplan betreft het openbaar groen en het groen rondom sportcomplexen. In dit beleidsplan is het kwaliteitsniveau van het groen bepaald en wordt op basis van het te onderhouden areaal en dit kwaliteitsniveau de onderhoudsinspanning geraamd. Deze raming wordt conform de besluitvorming opgenomen in de begroting. Definitie van kwaliteit heeft plaatsgevonden op basis van landelijk gebruikte beeldkwaliteit catalogus van het CROW. Daarbij heeft de raad vastgesteld het gehele areaal te onderhouden op kwaliteitsniveau B.

In 2010 is een kwaliteitsbeoordeling sportvelden Dantumadiel vastgesteld met de bedoeling om een zo objectief mogelijk beeld te krijgen van de kwaliteit van de grassportvelden. Dit is vervolgens verwerkt in een meerjarig onderhouds- / renovatieplan voor de sportvelden dat de basis is voor de onderhoudsreserve. In hetzelfde kader is een opstelling gemaakt van het benodigde aantal voetbalvelden per accommodatie, rekening houdend met de bespelingintensiteit. Het meerjarige onderhoudsplan geeft t/m 2019 inzicht in het uit te voeren groot- en dagelijks onderhoud.

Het onderhoud van openbaar groen wordt voor het grootste deel uitgevoerd door het team Utfiering Iepenbiere Romte. Deze taken worden beleidsmatig ondersteund door het team Behear Iepenbiere Romte. Tevens verzorgt dit team het maaien en hekkelen buiten de bebouwde kom en grootschalige groen vervangingen/investeringen. De onderhoudswerkzaamheden in plantsoenen bestaan in hoofdzaak uit schoffelen, spitten, snoeien, maaien, inboet, onkruidbestrijding, mollenbestrijding, doorspuiten drains, onderhoud bestrating, onderhoud hekwerken/rasters, reconstructie en onderhoud (bos)plantsoen. Een groot deel van de eenvoudige repeterende groenonderhoudswerkzaamheden wordt verricht door de bij het team uitvoering gedetacheerde medewerkers van NEF.

Ontwikkelingen op het gebied van openbaar groen:

De raad heeft in 2014 het groenstructuurplan vastgesteld. Dit plan geeft richting aan planvorming bij vervanging en reconstructie van groenobjecten.

Kunstwerken (bruggen, tunnels en grondkeringen)

Beleidskader:

In 2011 is het onderhoudsplan voor kunstwerken vastgesteld. In dit plan wordt weergegeven op welk kwaliteitsniveau de kunstwerken moeten worden onderhouden. Op basis van inspectieresultaten en vereiste kwaliteit wordt in dit onderhoudsplan inzicht gegeven in de benodigde middelen voor het uitvoeren van zowel dagelijks als groot onderhoud. Het team Behear Iepenbiere Romte verzorgt de beleidsmatige ondersteuning van het onderhoud van kunstwerken. Daarnaast verzorgt zij het groot onderhoud. Dagelijks onderhoud en kleine reparaties worden verzorgd door het team Utfiering Iepenbiere Romte.

Riolering

Beleidskader:

Het beleid en de ontwikkelingen op het gebied van riolering c.a. ligt vast in Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) Dantumadiel, dit plan is in 2014 vastgesteld. Wettelijke kaders voor het GRP worden gevormd door de Wet Milieubeheer en de Waterwet. De Gemeentewet doet (o.a.) uitspraken over de rioolheffing. In de Wet Milieubeheer is geregeld dat de gemeenteraad een GRP telkens voor een daarbij vast te stellen periode vaststelt. Het is een beleidsmatig en financieel document over de gemeentelijke watertaken en een hulpmiddel om goede beleidsafwegingen te maken op het terrein van de zorgplichten voor afvalwater, hemelwater en grondwater in relatie tot de bescherming van de bodem- en waterkwaliteit. De zorg voor water en riolering is een voortdurend proces dat door ontwikkelingen in de tijd moet worden aangepast. Volgens de huidige wetgeving, vastgelegd in de Waterwet en de wet Milieubeheer, is er voor de gemeente sprake van drie zorgplichten:

- de zorgplicht voor de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater;
- de zorgplicht voor het afvloeiende hemelwater;
- de zorgplicht ter voorkoming van structureel nadelige gevolgen van het grondwater.

Uitvoering van de maatregelen uit het vGRP zorgt ervoor dat de inzameling en het transport van afvalwater effectief blijft verlopen. Hiermee wordt voorkomen dat er schade aan het milieu ontstaat en er overlast voor de bewoners is en dat de volksgezondheid wordt gewaarborgd. Verder wordt ervoor gezorgd dat hemelwater, voor zover particulieren dat niet zelf kunnen, goed wordt ingezameld en verwerkt en dat inwoners weten waar ze met grondwatervragen terecht kunnen. De GRP's van de DDFK-gemeenten hebben nagenoeg dezelfde periode waarin er een nieuw GRP moet worden opgesteld. De gemeente Dantumadiel en de gemeente Noardeast-Fryslân gaan in 2019, een nieuw GRP opstellen.

Onderhoud rioleringen

Het dagelijks beheer en onderhoud aan de riolering wordt uitgevoerd door het team Utfiering Iepenbiere Romte. Grootschalig onderhoud, inspectie en vervangingen worden gerealiseerd door het team Behear Iepenbiere Romte. Tevens verzorgt het team Behear Iepenbiere Romte de beleidsmatige aspecten en bewaakt het hydraulisch en hygiënisch functioneren van de riolering. Het dagelijks onderhoud bestaat uit een groot aantal werkzaamheden waaronder; legen van straat en trottoirkolken, reinigen van leidingen, vegen van goten, inspectie en onderhoud van pompen en gemalen, reparatie van kleinere lekkages, etc. Vrijkomend slib uit onderhoud werkzaamheden wordt afgevoerd naar Omrin. Groot onderhoud aan en vervangingen van de riolering wordt uitgevoerd op basis van inspecties van het riool. Inspectie gegevens worden bijgehouden in een geautomatiseerd systeem op basis waarvan jaarlijks het vervangingsprogramma wordt opgesteld. Naast vervangingen worden ook optimalisaties doorgevoerd. Hierbij valt te denken aan het ombouwen van verbeterd gescheiden stelsels en hydraulische aanpassingen van het stelsel en het afkoppelen van regenwater.

Waterwegen

Beleidskader:

Onderhoud van waterwegen is te verdelen in watervoerendheid en bevaarbaarheid. Ten aanzien van watervoerendheid moeten alle gemeentelijke watergangen voldoen aan de keur van het waterschap. Hiertoe worden de sloten uitgemaaid. In 2011 is het “Baggerplan 2011-2020” vastgesteld. In de overdracht stedelijk water (OSW) uit 2016 is geregeld dat het Wetterskip Fryslân verantwoordelijk is voor baggeren van stedelijk water, tenzij er sprake is van achterstallig onderhoud. Het achterstallig onderhoud is financieel voor 50% voor rekening van de gemeente.

Onderhoud waterwegen

Voor het hekkelen van waterwegen (betreft voornamelijk bermsloten) wordt getracht zo veel mogelijk contracten af te sluiten met eigenaren van aanliggende percelen waarbij de eigenaren tegen een vergoeding het hekkelen voor de gemeente uitvoeren en het hekkelmateriaal op hun terrein ontvangen. De resterende hekkelwerkzaamheden worden op de markt gezet. Bij hekkelwerkzaamheden wordt het vrijkomende hekkelmateriaal afgevoerd naar een composteerinrichting. Voor het verkrijgen van de gewenste bermvegetatie geniet afvoer van hekkelmateriaal de voorkeur (vershralingsbeleid). Een aantal bermsloten is voorzien van walbeschoeiing. Reden is doorgaans ruimtegebrek of afslag van het talud als gevolg van stromend water en bodemopbouw. Indien technisch mogelijk verdient uit kostenoverwegingen een natuurlijk talud de voorkeur.

Risico baggeropgaven

Vanwege in de zomer van 2019 vernieuwde en verscherpte milieuwetgeving dient nader onderzoek plaats te vinden naar PFAS-stofgroepen. Een overschrijding van de normen leidt tot verhoogde uitvoeringskosten. De financiële gevolgen worden nog in beeld gebracht.

Gebouwen

Het onderhoud aan de gebouwen in 2019 zal op basis van een meerjaren planmatig onderhoudsprogramma worden uitgevoerd. Dit betekent dat het onderhoud op basis van een onderhoudscyclus zijn beslag zal krijgen. Het meerjarig onderhoudsplan is de basis van de bestemmingsreserve voor onderhoud gebouwen. Bij beoordeling van de bouwkundige staat wordt gebruik gemaakt van de NEN2767 die is opgesteld door de Rijksgebouwendienst. Voor het gemeentehuis wordt uitgegaan van een het conditieniveau 2 (goede onderhoudsstaat). Alle overige gebouwen worden onderhouden op niveau 3 (redelijk). Overige gebouwen zijn: gebouwen van Gemeentewerk, brandweerkazernes, urnenmuren, hertenkampgebouwen, kerktorens, gebouwen van welzijn en cultuur, de sporthallen en één woning. Eind 2019 zal er een nieuw beleidsplan gebouwen aan de raad ter besluitvorming worden voorgelegd.

Onderhoud sportaccommodaties

De gebouwen voor sportaccommodaties in de gemeente Dantumadiel die in eigendom zijn van de gemeente vallen onder het meerjarig planmatig onderhoudsprogramma. Dit betreft een drietal sporthallen; Feanwâlden, De Westereen en Damwâld.

Paragraaf financiering

Inleiding

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) worden in de begroting in afzonderlijke paragrafen beleidsrichtlijnen vastgelegd over relevante beheersmatige aspecten. In de beheersverordening naar artikel 212 van de Gemeentewet geeft de raad het kader aan.

Algemeen

In het Treasurystatuut gemeente Dantumadiel, staan de uitgangspunten en doelstellingen voor het treasurybeleid vermeld. De geplande uitvoering van het treasurybeleid is weergegeven in de paragraaf financiering.

Hoe ontwikkelt de rente zich?

Een belangrijke factor bij het uitvoeren van het treasurybeleid is het verwachte verloop van de rente. Onze rentevisie wordt aan de hand van een aantal financiële instellingen opgesteld. In het eerste halfjaar van 2019 zijn zowel de langlopende als de kortlopende rentes flink gedaald.

De Refirente of de herfinancieringsrente (de rente die banken aan de ECB moeten betalen wanneer zij geld bij de ECB opnemen, zeg maar de inkooprente) kent sinds 2017 een rentepercentage van 0,00%. De LIBOR of de interbancaire rente welke sterk gekoppeld is aan de Refirente is hierdoor ook verder verlaagd. De 1 maand LIBOR rente is sinds het jaar 2017 negatief geweest en stond op 23 augustus 2019 op -/- 0,45286%. Indien banken geld stallen bij de ECB, dan moeten ze dus een rente betalen. In Nederland kennen we weinig producten die gekoppeld zijn aan de LIBOR tarieven. De rol van de Refirente wordt in Nederland ingevuld door de Euribor.

De rente tarieven begin september 2019 bedragen op jaarbasis;

- 1 maand Euribor -/- 0,452%
- lineaire lening 5 jaar gelijk -/- 0,24%
- lineaire lening 10 jaar gelijk -/- 0,05%
- lineaire lening 25 jaar gelijk 0,46%

Verwachting is dat de rente zich de komende tijd op dit lage niveau blijft handhaven.

Hoe beheert de gemeente haar kas?

Al het betalingsverkeer heeft de gemeente gecentraliseerd bij drie banken. De N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG), de Rabobank en de ING bank. Hoofdbankier is de BNG, de Rabobank wordt vooral aangehouden als service naar de klanten en vanuit regionaal economische motieven en de ING bank is gekoppeld met de digitale balie. Het saldo op deze rekening wordt periodiek afgeroomd ten gunste van de BNG-rekening.

De gemeente Dantumadiel kent vanaf 1 januari 2019 een kredietlimiet van € 3.000.000, hiervoor wordt dan een bereidstellingsprovisie van 0,04% gerekend. De bijbehorende rente wordt op basis van 1 maands Euribor berekend. Bij een positief saldo zal geen rente worden betaald. Bij een negatief saldo zal wel rente worden uitbetaald, maar het met een afslag van 0,15%.

Bij overschrijding van de kredietlimiet wordt de intradaglimiet van € 4.000.000 gebruikt, waarna het aan de gemeente is, om de overschrijding van de kredietlimiet om te buigen naar een kasgeldlening of een langlopende lening.

De financieringsovereenkomst is afgesloten voor één jaar en wordt telkens per 1 januari, stilzwijgend met één jaar verlengd.

In de financieringsovereenkomst met de BNG is geen sprake van gehoudenheid. Dit houdt in, dat de gemeente Dantumadiel vrij is in haar keuze bij welke partij zij haar geld aantrekt.

Bij de Rabobank en de ING bank zijn geen kredietfaciliteiten aanwezig.

Uiteraard staat het de gemeente Dantumadiel vrij, om tot de kasgeldlimiet (8,5% van het begrotingstotaal) voor een bepaalde periode kort geld aan te trekken.

Hoe staat het met het schatkistbankieren?

Het schatkistbankieren voor decentrale overheden heeft een wettelijke basis in de wet FIDO en moet ervoor zorgen, dat er een lagere EMU-schuld van de collectieve sector ontstaat.

Omdat het Schatkistbankieren verplicht is gesteld, moeten decentrale overheden alle middelen die ze niet direct nodig hebben voor hun publieke taak in de schatkist onderbrengen.

Wel is er sprake van een bepaalde drempel. De hoogte van deze drempel is afhankelijk van de financiële omvang van een decentrale overheid. De drempel is vastgesteld op 0,75% van het jaarlijks begrotingstotaal (begrotingstotaal + totale lasten van de primaire begroting, excl. reserves), met een minimum van € 250.000 en een maximum van € 2.500.000. Uitgaande van een begroting van circa € 56 miljoen, dan zal de minimum grens € 420.000 zijn.

Voor de gemeente Dantumadiel, zal het schakistbankieren niet al te verstrekkende gevolgen hebben, omdat wij een zogenoemde leengemeente zijn en normaliter weinig "positief" staan op de Rekening Courant. Het Schatkistbankieren geldt alleen voor overtollige financiële middelen. Er is voor gemeenten geen leenfaciliteit aanwezig.

Hoe staat het met het renterisicobeheer?

De gemeente loopt renterisico op het moment dat nieuwe leningen moeten worden aangetrokken (herfinanciering) of als een renteherziening van toepassing is. Om dit renterisico te beheersen wordt er in de wet FIDO een renterisiconorm bepaald. Voor gemeenten bedraagt de renterisiconorm maximaal 20% van het begrotingsbedrag bij aanvang van het begrotingsjaar.

Berekening renterisiconorm 2020

(bedragen x € 1.000)	€
	56.153
Begrotingstotaal	
Renterisico percentage	20%
Renterisiconorm	11.230

Toetsing renterisico aan norm 2020

(bedragen x € 1.000)	€
Renterisico (renteherziening en aflossing)	1.388
Renterisiconorm	11.230
Onderschrijding	-/- 9.842

Uit bovenstaande berekening blijkt, dat de gemeente Dantumadiel binnen de grenzen van de renterisiconorm blijft.

De totale schuld van de gemeente per 1 januari 2020 bedraagt naar verwachting € 27.949.000.

De kasgeldlimiet (het bedrag waarvoor op basis van kortgeld financiering mag worden aangetrokken) bedraagt 8,5% van het gemeentelijke budget bij aanvang van het begrotingsjaar 2020. De kasgeldlimiet zal over het jaar 2020, 8,5% van € 56.961.000 is € 4.773.000 zijn.

Het is toegestaan om tijdelijk, gedurende drie opeenvolgende kwartalen, de kasgeldlimiet te overschrijden.

Wat is het kredietrisico op verstrekte geldleningen?

De gemeente staat borg voor een aantal geldleningen. Gezien het feit dat voor deze leningen het Waarborgfonds Sociale Woningbouw garant staat, kan het directe risico als minimaal worden beschouwd. Het indirecte risico is wel aanwezig, dit risico ontstaat wanneer een willekeurige landelijke woningcorporatie niet meer aan haar betalingsverplichting kan voldoen (denk hierbij aan Woningcorporatie Vestia) en het WSW garantievermogen daalt tot beneden 0,25%, van het totale geborgde vermogen. Mocht dit voorkomen dan zullen de gezamenlijke gemeenten, voor 50% van deze schuld (na uitputting van het garantievermogen en betaling van de directe schadegemeentes), verplicht zijn deze overblijvende schuld, middels een renteloze lening te verstrekken. Het risico is dan in beginsel de rentederving op deze verstrekte lening.

Hoe gaan we om met de wet HOF?

In de wet Houdbare OverheidsFinanciën (wet HOF) worden de Europese normen verankerd voor de hoogte van de overheidsschuld en de jaarlijkse groei van de overheidsschuld. Die normen raken ook gemeenten, omdat de gemeenteschulden en financieringstekorten van gemeenten meetellen in de overheidsschuld van Nederland.

Elke gemeente heeft een individuele EMU-referentiewaarde. Deze is afgeleid van het plafond voor het EMU-saldo van de gezamenlijke gemeenten. De VNG adviseert gemeenten om niet te sturen op deze EMU-referentiewaarde. Dat verhindert een uitruil van plussen en minnen tussen gemeenten ten opzichte van de individuele EMU-referentiewaarde en leidt mogelijk tot een onnodig uitstel van investeringen door gemeenten. In plaats daarvan kunnen gemeenten beter sturen op de ontwikkeling van de hoogte van de schuld.

Als gemeente Dantumadiel hebben wij aandacht voor de schuldpositie van onze gemeente via de jaarstukken en begroting en de daarin verplicht opgenomen paragraaf Financiering. Daarbij dient opgemerkt te worden dat de gemeente Dantumadiel geen specifiek schuldenbeleid heeft.

Hoe verdelen we de rente?

De rentekosten worden verdeeld aan de taakvelden op basis van een omslagrente. Hierbij worden de totale rentekosten eerst gecorrigeerd met de doorgeleende geldleningen en de toerekening aan de grondexploitaties.

De rente over de grondexploitaties wordt berekend door het gewogen gemiddelde te nemen van de totale rentekosten in de verhouding van vreemd en eigen vermogen. Dit percentage bedraagt voor het boekjaar 2020 2,10%.

Het totaal toe te rekenen rente aan de taakvelden bedraagt € 853.548, wat neerkomt op 2,08%, afgerond 2,1%. Werkelijk wordt 2,1% aan rente toegerekend aan de taakvelden. Door de afronding ontstaat op het taakveld treasury renteresultaat van € 6.339.

In de volgende tabel wordt de renteverdeling schematisch weergegeven.

	€
externe rentelasten over de korte en de lange financiering	935.353
externe rentebaten:	
-geldleningen woningbouw	-
-hypothecaire geldleningen	-
-overige geldleningen	- 25.500
Totaal door te rekenen externe rente (1)	909.853
-aan grondexploitatie door te belasten rente	-56.305
-rente van projectfinanciering door te belasten aan taakvelden	-
Saldo door te rekenen rente (2)	-56.305
Rente over eigen vermogen (3)	0
Rente over voorzieningen (4)	-
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente (1+2+3+4)	853.548
<i>werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (=rente-omslag)</i>	<i>859.887</i>
Renteresultaat op het taakveld treasury	-6.339

Wat is ons EMU-saldo?

Het EMU-saldo is het verschil tussen de inkomsten en de uitgaven van de collectieve sector (Rijk, mede-overheden en sociale fondsen). Het EMU-saldo wijkt af van het begrip exploitatiesaldo waarmee gemeenten en provincies werken. Het verschil zit onder meer in een andere behandeling van investeringen, afschrijvingen en voorzieningen. Voor de berekening van het EMU-saldo wordt mede gebruik gemaakt van de geprognosticeerde balans. Over de hoogte van het EMU-tekort zijn binnen Europa afspraken gemaakt. De Wet Houdbare overheidsfinanciën (Wet Hof) is de Nederlandse uitwerking van de Europese afspraken ten aanzien van de overheidsfinanciën. Deze wet moet de begrotingsdiscipline op nationaal en decentraal niveau waarborgen.

Referentiewaarde EMU-saldo

Het aandeel van de decentrale overheden in het EMU-saldo is macro genormeerd. De Rijksoverheid maakt daarover afspraken met het IPO, de VNG en het UvW. In het Bestuurlijk overleg financiële verhoudingen (BOFV) is in mei 2018 de afspraak gemaakt dat de ruimte in het EMU-saldo voor de decentrale overheden tezamen voor de jaren 2019 tot en met 2022 totaal 0,4% van het BBP bedraagt.

		jaarrek. 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
	Omschrijving	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000	x € 1.000
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	1.245	-10.578	-3.450	-2.504	-2.382	-2.034
2	Mutatie (im)materiële vaste activa	105	2.255	2.869	-1.252	-1.301	-1.641
3	Mutatie voorzieningen	-2.481	67	155	43	8	1
4	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	2.385	-1.271	-747	-1.184	266	-424
5	Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	0	0	0	0	0
	Berekend EMU-saldo	1.254	-9.594	-1.173	-4.897	-3.409	-4.098

Paragraaf bedrijfsvoering

Inleiding

De bedrijfsvoering is ondersteunend aan en mede bepalend voor de kwaliteit van het primaire proces van dienstverlening. De interne organisatie staat ten dienste van dit proces. Dit betekent dat de kwaliteit en omvang van de gemeentelijke organisatie, huisvesting en automatisering van invloed zijn op het behalen van de gewenste effecten. Daarmee is bedrijfsvoering primair een taak van het college, maar de gemeenteraad heeft als taak en verantwoordelijkheid om ten aanzien van de bedrijfsvoering zowel de kaders te stellen als de uitvoering van het beleid te controleren.

De paragraaf bedrijfsvoering is een verplichte paragraaf volgens het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten en moet “ten minste inzicht geven in de stand van zaken en de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering” (BBV art 14).

De term ‘bedrijfsvoering’ verwijst naar de inzet van bedrijfsmiddelen om de bedrijfsdoelen te behalen. Die bedrijfsmiddelen zijn: personeel, informatie, organisatie, financiën, automatisering, communicatie, huisvesting (‘PIOFACH’), aangevuld met en juridisch en inkoop.

In deze paragraaf worden de uitgangspunten beschreven voor het sturen, beheersen en realiseren van de beleidsdoelstellingen rekening houdend met de specifieke situatie van de gemeente Noardeast-Fryslân. De medewerkers van de gemeente Noardeast-Fryslân werken voor twee gemeenten: Noardeast-Fryslân en gemeente Dantumadiel. Dit is geregeld in een centrumregeling en een dienstverleningshandvest.

Centrumregeling:

In de centrumregeling zijn bestuurlijke afspraken gemaakt over de dienstverlening van de toekomstige gemeente Noardeast-Fryslân aan de gemeente Dantumadiel. In deze regeling wordt de centrumgemeente-constructie inclusief daarbij behorende bevoegdheden uitgewerkt en zijn o.a. afspraken over overleg en informatievoorziening vastgelegd.

Ook is in deze regeling bepaald hoe om te gaan bij geschillen, wijziging en uittreding en opheffing.

Dienstverleningshandvest

In het dienstverleningshandvest is uitgewerkt welke taken de centrumgemeente uitvoert t.b.v. de gemeente Dantumadiel, de wijze waarop dat gebeurt en de uitgangspunten die daarvoor gehanteerd worden. Belangrijke onderwerpen in dit dienstverleningshandvest zijn: taken, kwaliteit, afspraken over opdrachtgever- en opdrachtnemerschap, informatie en verantwoording, harmonisatie van beleid en kosten van de dienstverlening.

Hieronder schetsen wij de ontwikkelingen op bedrijfsvoering die de gemeente Noardeast-Fryslân in 2020 gaat oppakken. Via de tussentijdse rapportages en de bestuurlijke overleggen houden wij de vinger aan de pols en kunnen we bijsturen.

In het kader van artikel 213a (onderzoek door het college naar de doelmatigheid en doeltreffendheid) voert het college daartoe onderzoek uit en rapporteert jaarlijks over de voortgang. Daarom is tot slot van deze paragraaf ook een beeld geschetst van de interne controles en het onderzoek in het kader van artikel 213a in 2019.

Personeel

Personeelsopbouw

De kern van de organisatie betreft de vaste formatie zoals die vastgesteld was bij het organisatie- en formatieplan (inclusief addendum). Door het insourcen bij het sociaal domein is de vaste formatie uitgebreid. De kosten van deze insourcing zijn gedekt door het vervallen van subsidie aan de instellingen waar deze taak eerst werd uitgevoerd.

Door de financiële tekorten die in het vorige jaar (2019) zijn geconstateerd is de formatie onder druk komen te staan. Op basis van de tweede evaluatie organisatie- en formatieplan en de benchmark formatie en kosten moeten keuzes gemaakt worden om recht te doen aan de financiële positie in relatie tot de formatieopbouw.

Ziekteverzuim

Het ziekteverzuimpercentage over 2018 was 7,36%. Dit ligt 2,36% boven de gemeentelijke verzuimnorm. De doelstelling op organisatieniveau is een verlaging van minimaal 1% per jaar tot het behalen van een verzuimpercentage van 5% in 2021.

Op teamniveau wordt door de leidinggevenden een percentuele doelstelling voor verlaging van het ziekteverzuim geformuleerd. Deze teamdoelstellingen worden opgenomen in de teamjaarplannen.

Beleidsontwikkeling

In 2020 zullen diverse beleidsonderdelen worden uitgewerkt. Het gaat hierbij om het project integriteit, invoeren gesprekscyclus, project Strategische personeelsplanning en het verder ontwikkelen van opleidingsbeleid. Deze laatstgenoemde projecten en beleidsontwikkelingen vloeien voort uit het in 2019 afgeronde programma Mei wille wurkje. Een programma dat individuele- en organisatieontwikkeling heeft gestimuleerd. Deze lijn zal in 2020 verder worden doorgetrokken.

Sturingsinformatie

In het voorgaande jaar (2019) is er veel inzet gepleegd op het op orde brengen van diverse administraties, waaronder de koppeling tussen personeelsadministraties en financiële administraties. In 2020 moet de aandacht uitgaan naar het consistent leggen van deze verbanden om tot een betere sturing te kunnen komen.

Informatie

In 2019 is met het project Saken op Oarder een groot deel van de eerder gesignaleerde achterstand in archivering ingelopen; in de eerste helft van 2020 wordt dit project afgerond. Daarnaast heeft in 2019 (samen met Leeuwarden en Waadhoeke) een aanbesteding plaatsgevonden voor een nieuw zaakstelsel. Het jaar 2020 zal in het teken staan van de invoering hiervan, waarmee we als organisatie een volgende stap zetten in het digitaliseren van onze processen en daarmee ook archivering beter op orde gaan krijgen.

Organisatie

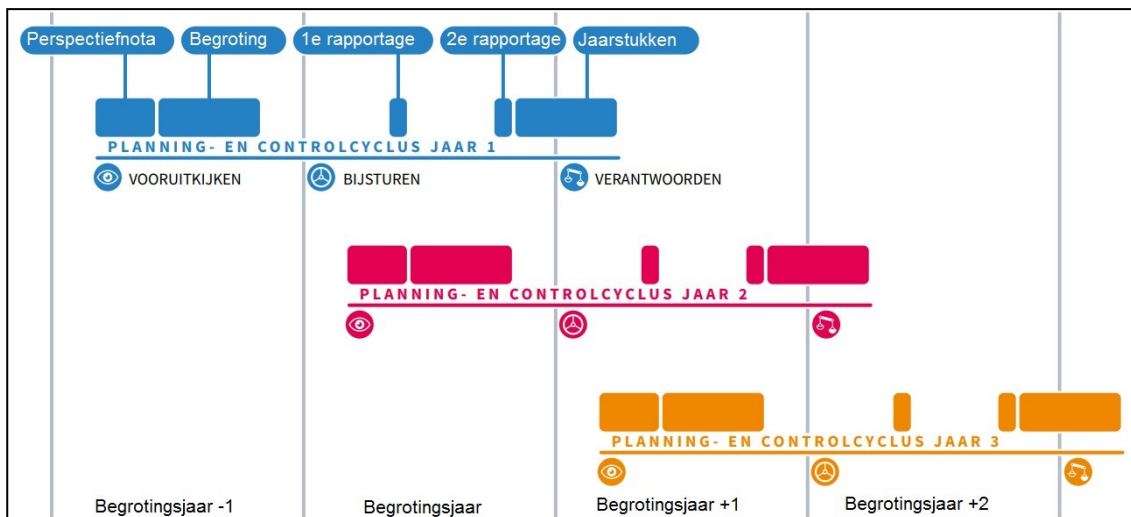
In het derde kwartaal van 2019 is de eerder afgesproken tweede evaluatie van organisatie en formatie (O&F) van de gestart. Als eerste is door Berenschot een benchmarkonderzoek uitgevoerd naar de uitvoeringskosten van het primair proces van de gemeente. Hierbij zijn de kosten die wij maken vergeleken met de uitvoeringskosten van andere, vergelijkbare, gemeenten om een objectieve beoordeling mogelijk te maken. Het benchmarkonderzoek toont aan dat de totale kosten van het uitvoeringsapparaat, dat zowel voor Noardeast-Fryslân als Dantumadiel werkt, niet significant afwijken van de benchmark. Natuurlijk zijn er op onderdelen afwijkingen, zowel naar boven als naar beneden. Deze afwijkingen worden nader onderzocht. Vervolgens is een groot aantal interviews in de organisatie afgenomen, deze interviews vinden plaats door BMC in samenwerking met een interne projectgroep. Deze interviews plus de benchmark leveren de input voor een beoordeling welke dingen goed gaan en welke dingen verbetering behoeven, waarna vastgesteld wordt of en zo ja welke organisatiewijzigingen nodig zijn. Gezien de financiële situatie van beide gemeentes zullen efficiency van uitvoering en effectiviteit van besluitvorming belangrijke doelen zijn. In de loop van het eerste kwartaal 2020 zullen de uitkomsten van de evaluatie O&F 2 bekend zijn en besproken worden met college en de OR.

Financiën

In de financiële verordening 2019 regelt de raad op hoofdlijnen de spelregels voor het financieel beleid, de financiële organisatie en het financieel beheer en heeft zo de procedures rondom en vormgeving van het financiële proces voorgescreven. De verordening is verplicht op van artikel 212 van de Gemeentewet.

Planning en controlcyclus

In onderstaand schema staan de instrumenten die de gemeenteraad dienen te staan. Tevens wordt schematisch aangegeven wanneer de verschillende planning en control documenten behandeld worden. De cyclus komt elk jaar terug en gaat uit van het PDCA-principe (Plannen, Doen, Controleren, Aanpassen)

Vooruitkijken:

De perspectiefnota is een richtinggevend document die vertaald wordt in de begroting. De voorstellen in de perspectiefnota worden pas definitief als daarover bij de begroting wordt besloten. De begroting is het document waarmee de raad aangeeft wat zij wil bereiken in het komende jaar. Daarin worden beleid en financiën tegen elkaar afgewogen en zal er sprake moeten zijn van een structureel en sluitend perspectief.

Bijsturen:

Gedurende het jaar zijn er twee momenten om tussentijds bij te sturen. Dit zijn de beide tussentijdse rapportages waarvan er één in het voorjaar en één in het najaar wordt behandeld. De rapportages zijn een weergave van de voortgang van de doelen enerzijds en geeft inzicht in de financiële afwijkingen anderzijds.

Verantwoorden:

De jaarrekening is het sluitstuk van de planning- en controlcyclus. In dit document wordt verantwoording afgelegd over het uitgevoerde beleid en de financiën van de gemeente.

Financiële positie

Voor 2020 is het monitoren en van de financiële positie en het realiseren van beoogde ombuigingen van groot belang om de begroting structureel en reëel in evenwicht te krijgen. Via de planning- en control documenten zullen wij de raad op de hoogte van de voortgang houden.

Administratieve organisatie

Het jaar 2020 zal het eerste jaar zijn voor het team waarbij de afdeling op eigen benen staat en de achterstanden van de afgelopen drie jaar nagenoeg achter zich kan laten. De werkprocessen zullen nog eens nader onder de loep worden genomen, waarmee wordt gestreefd naar efficiencylagen van de werkprocessen.

Ook zullen we kijken of we, onder andere door de inzet van “robotisering”, nog verdere efficiencylagen mogelijk kunnen maken.

Automatisering

Inmiddels 3 jaar wordt door het Shared Service Center Leeuwarden in een centrumgemeente constructie voorzien in vrijwel de gehele ICT-omgeving voor Noardeast-Fryslân en Dantumadiel. Geconcludeerd mag worden dat dienstverlening alleszins naar behoren verloopt. De systemen zijn goed op orde en vertonen nagenoeg geen uitval waardoor er sprake is van een betrouwbare ICT-omgeving. In dit verband is het noemenswaardig dat de fusie van de drie gemeentes in dit samenwerkingsverband zeer goed is verlopen. Op het gebied van de benodigde software zien we een grote mate van samenwerking waarbij de gemeente Leeuwarden meer en meer de feitelijke contracthouder is. Dit levert in de gezamenlijkheid financiële voordelen op en zal zich ook in de toekomst verder door ontwikkelen. Hoewel we sinds de start in 2016 de kosten van deze samenwerkingsconstructie behoorlijk hebben zien stijgen blijkt uit een recent uitgevoerde Benchmark dat de uitgaven niet hoger zijn dan vergelijkbare referentie gemeentes.

Een grote ontwikkeling die in het eerste kwartaal van 2020 zijn beslag gaat krijgen is de overgang van een zogenaamde PC-omgeving naar een Citrix-omgeving. Hiermee wordt de ICT-omgeving verder bij de tijd

gebracht. Ook verbetert dit de wijze van mobielwerken voor de medewerkers. In de praktijk zal men straks waar dan ook over de benodigde systemen kunnen beschikken. We zien door de toename van het aantal mobiele werkplekken dan ook een toename van de mobiliteit van de medewerkers wat de dienstverlening ten goede zal komen.

Ook zijn er punten van grote zorg. Als gevolg van de financiële positie van zowel Noardeast-Fryslân als Dantumadiel zien we dat de minimaal benodigde investeringsruimte van zo'n € 600.000,- op jaarbasis niet gehonoreerd zal worden. Dit betekent dat een groot aantal zaken die feitelijk geagendeerd moeten worden in 2020 niet ten uitvoer kunnen worden gebracht. Het gaat dan onder meer om vernieuwing van een pakket voor begroten en verantwoorden, een aansluiting op Mijn Overheid en eIDAS, klantgeleiding publykssaken een pilot robotisering en datagedreven werken.

Telefonie

De huidige telefonie-omgeving zal zonder forse investeringen niet meer de functionaliteit kunnen bieden die in het licht van de dienstverlening noodzakelijk is. Daarom is vorig jaar ingeschreven op de landelijke aanbesteding voor bedrijfstelefonie, GT-Connect, een inschrijving die in 2020 vertaald moet worden in de ingebruikname. Enerzijds om de telefonische bereikbaarheid te optimaliseren, anderzijds om invulling te geven aan de aangegane contractuele verplichting.

Communicatie

De medewerkers zijn het belangrijkste communicatiemiddel van de gemeente. Zij staan in contact met onze inwoners en zorgen ervoor dat de gemeentelijke informatie toegankelijk, betrouwbaar en begrijpelijk is voor onze inwoners, bedrijven en partners. Daarnaast zorgen zij voor verbinding en dialoog. Met name het zorgen voor verbinding en dialoog vraagt om een andere rol en andere vaardigheden van de medewerker. In 2020 is het speerpunt dan ook het communicatiever maken van de gemeentelijke organisatie. Team Kommunikaasje heeft daarin een ondersteunende, adviserende en coachende rol. De communicatievisie en –speerpunten voor de komende jaren worden vastgelegd in een gemeentebreed communicatieplan 2020-2023.

Huisvesting

Afhankelijk van de uitkomsten van het gehouden verdiepingsonderzoek huisvesting en de te maken keuzes op basis van (financiële) haalbaarheid zal verdere actie in 2020 zich voornamelijk concentreren op de realisatie van een adequate huisvesting voor het ambtelijk apparaat. Het ontwikkelen van het werkplekconcept (activiteit gerelateerd werken) maakt hiervan integraal onderdeel uit.

Juridisch

Vanwege de verdere complexiteit van de samenleving is het van groot belang dat de juridische risico's adequaat worden herkend. Goede juridische advisering bij projecten en concernactiviteiten is daarbij van groot belang. In 2020 zal het adviseurschap verder vorm worden gegeven. Tevens zal er meer aandacht komen voor de juridische kwaliteitscontrole. Hierbij zal aandacht worden besteed aan het verbeteren van de juridische processen waarbij specifiek aandacht is voor de processen omtrent wob-verzoeken, bezwaren en klachten.

Inkoop

Sinds de zomer 2018 is de afdeling Inkoop versterkt met de inhuur van een 2-tal senior inkoopadviseurs. In maart 2019 zijn hieraan toegevoegd een startend Inkoopadviseur en een startend Contractbeheerder. Tezamen met de al aanwezige Inkoopadviseur is de formatie voor de afdeling Inkoop momenteel 5 fte.

Als gevolg van de versterking van de Inkoopafdeling zijn er het afgelopen jaar ca. 45 aanbestedingen uitgevoerd/begeleid waarvan ca. 35 Meervoudig Onderhands.

Met de aanstelling van de Kwartiermaker per 1 juli, 2019 wordt er gewerkt aan een Herzien Inkoopbeleid (gereed 4^e kwartaal 2019), een up to date inkoopkalender, verdere ontwikkeling van het team inkoop en in het verlengde daarvan contractmanagement (Openbare Werken/Sociaal Domein) en het administratief beheren van de contracten door het professionaliseren van het contractbeheersysteem waardoor onder meer spendanalyses op leveranciersniveau inzichtelijk worden. Met het actualiseren van het Inkoopbeleid harmoniseert Inkoop hierin verder haar processen binnen de ambtelijke organisatie waardoor we beter in staat zijn te adviseren en ondersteunen in met name onderdrempelige aanbestedingen (meervoudig onderhands) en vraagstukken die dikwijls te maken hebben met de rechtmatigheid van aankopen.

Nadrukkelijk wordt de samenwerking gezocht met ondernemers uit de regio. Begin 2019 is een bijeenkomst geweest op het gemeentehuis te Dokkum met een 40-tal ondernemers uit de regio en de 'Grosslijst-tool' uitgelegd en beschikbaar gesteld waarmee ondernemers zich kunnen aanmelden voor uitvoering van een Werk. Hiermee willen we meer ondernemers uit de regio inzetten om een Werk voor ons te laten uitvoeren.

Voor zover mogelijk wordt aan leveranciers gevraagd om in aanbestedingen invulling te geven aan duurzaamheid/circulaire economie en een bijdrage te leveren aan maatschappelijk verantwoord ondernemen door bijv. het in dienst nemen van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt (Social Return).

Interne onderzoeken

Ontwikkelagenda control

Om als een betrouwbare organisatie de basis op orde te hebben, te houden en te weten in welke richting we verder willen ontwikkelen is een ontwikkelagenda control opgesteld. De eerstelijnscontrole in relatie tot de financiële rechtmatigheid en de getrouwheid zal in de toekomst door de teams zelf worden uitgevoerd, zodat Control zich meer op tweede en derdelijnscontrole kan richten. De beide colleges moeten in 2021 zelf een verklaring voor de financiële rechtmatigheid af kunnen geven, dit vraagt van Control een onafhankelijke positie (derdelijns). In 2019 zal deze ingezette lijn al merkbaar zijn in de interne controle. De verwachting is dat een aantal teams de basis dan op orde krijgt en zich daarover goed kan verantwoorden.

In 2020 zal een volgende stap gezet worden om de kwaliteitsborging en eerstelijnscontroles binnen de processen goed te organiseren. Concerncontrol zal de teams hierbij vanuit de tweede lijn ondersteunen. Hiermee wordt bereikt dat Concerncontrol zich vanaf 2021 kan richten op een rol in de tweede en derde lijn en daarmee voldoende onafhankelijk is om de colleges te ondersteunen in het afgeven van een rechtmatigheidsverklaring.

Risicomanagement

Er is in 2019 een start gemaakt met het invoeren van risicomanagement in onze organisatie door de medewerkers te betrekken bij het risicomanagement en hun input te laten geven in de risicoparagraaf van de begroting. Hiermee wordt ook voor het bestuur het inzicht in risico's en beheersing van risico's versterkt. In 2020 gaan we door met de ontwikkeling van risicomanagement op een zodanige wijze dat bij ontwikkeling van nieuw beleid en van uit te voeren plannen naast het beschrijven van de kansen ook voldoende aandacht wordt gegeven aan de daaraan verbonden risico's en mogelijke beheersmaatregelen. Op deze wijze komt de organisatie verder in control.

Tweede evaluatie organisatie en formatie

In 2019 wordt een tweede evaluatie uitgevoerd naar organisatie en formatie. Naar aanleiding daarvan zal een verbeterplan opgesteld worden dat in 2020 geïmplementeerd wordt.

Kwaliteitsonderzoeken vanaf 2020:

Medewerkersonderzoek (Internetspiegel)

Voorgesteld is om in 2020 te starten met continue meting van gegevens m.b.t. de werkbeleving op alle niveaus. Dit met behulp van een gevalideerde flexibele onderzoeksopzet (qua frequentie, qua inhoud en qua doelgroep), aansluitend op voorgestane doorontwikkeling van de organisatie.

Met dit onderzoek is benchmarken goed mogelijk; dit is het meest benutte medewerkersonderzoek door overheidsorganisaties. Doel is continue verbetering van de organisatie en verbetering van de kwaliteit conform de tien uitgangspunten van de besturings- en organisatiefilosofie.

Start en uitvoering in 2020 is wel afhankelijk van de gemeentelijke financiële mogelijkheden.

Dashboard Dienstverlening

Om tot continue verbetering van het functioneren van de organisatie te komen, is het goed systematische metingen in te voeren op het gebied van meting van levering van diensten door het KCC. Hiermee wordt bijgedragen aan het verbeteren van servicegerichte integrale dienstverlening afgestemd op behoeften van inwoners en doelgroepen, optimaliseren van de klanttevredenheid en het optimaliseren loketfunctie.

Start en uitvoering in 2020 is wel afhankelijk van de gemeentelijke financiële mogelijkheden.

Vensters voor Bedrijfsvoering

Om tot continue verbetering van het functioneren van de organisatie te komen, is voorgesteld systematische metingen in te voeren op het gebied van meting van bedrijfsvoering,

Het betreft de componenten: Vensters voor bedrijfsvoering: (meting bedrijfsvoeringsgegevens), waar een groot deel van alle overheidsorganisaties aan deelneemt en waarbij gegevens vergeleken kunnen worden. Hiermee wordt bijgedragen aan het verbeteren van de dienstverlening en een gezond financieel beleid voor de langere termijn. Start en uitvoering in 2020 is wel afhankelijk van de gemeentelijke financiële mogelijkheden.

Kwaliteitsonderzoeken vanaf 2021:

Klantonderzoeken

Voorgesteld is om periodiek Burgerpeilingen en benchmarkonderzoek via Waarstaatjegemeente uit te voeren. Doel hiervan is continue verbetering van de organisatie; verbetering van de kwaliteit en de dienstverlening. Het betreft een driejaarlijkse peiling Waarstaatjegemeente en verdiepend onderzoek.

Paragraaf Verbonden partijen

Inleiding

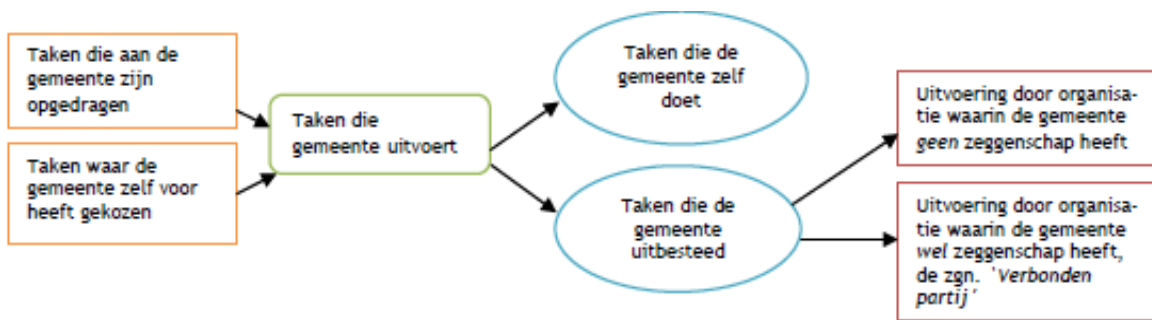
De meeste taken die worden uitgevoerd, zijn wettelijk opgedragen aan de uitvoerende gemeente. Dit betreft bijvoorbeeld de inzameling van huishoudelijk afval en de taken die de gemeente op zich neemt als gevolg van de decentralisatie. Daarnaast bestaan er taken die door de gemeente op eigen initiatief worden uitgevoerd, zoals sport en de exploitatie van gronden. Bij de uitvoering van de verschillende taken maakt de gemeente zelf de keuze om deze zelf te doen, of om de taken te laten uitvoeren door andere partijen.

Bij het maken van de keuzes wordt onder andere gekeken naar de volgende aspecten:

- Kunnen er (bedrijfseconomische) schaalvoordelen worden behaald?
- Wordt bij de uitvoering/dienstverlening een betere kwaliteit/dienstverlening gerealiseerd?

Indien wordt gekozen voor de uitvoering van de taak door een verbonden partij, kunnen daarin twee keuzes worden gemaakt, namelijk:

- De activiteiten worden uitgevoerd door een partij waarin de gemeente geen zeggenschap heeft;
- De activiteiten worden uitgevoerd door een partij waarin de gemeente wel zeggenschap heeft.

Verbonden partij

Er is sprake van een verbonden partij als de gemeente in die organisatie een bestuurlijk én een financieel belang heeft. Dit is vastgelegd in artikel 1 lid b van het Besluit begroting en verantwoording, waarin staat dat een verbonden partij een privaot- of publiekrechtelijke organisatie is waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft.

Definitie bestuurlijk belang (artikel 1 lid d): zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht.

Definitie financieel belang (artikel 1 lid c): een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is indien de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt.

Beleidskader

Uit de definitie van een verbonden partij in het Besluit begroting en verantwoording blijkt dat sprake móet zijn van een financieel belang én een bestuurlijk belang. Indien het alleen om een financieel belang of alleen om een bestuurlijk belang gaat, dan is er geen sprake van een verbonden partij.

Overige belangrijke bepalingen zijn:

- Artikel 5 BBV schrijft voor dat verbonden partijen niet geconsolideerd worden in de begroting en in de jaarstukken;
- Artikel 8 lid 3 BBV schrijft voor dat de betrokkenheid van verbonden partijen bij de realisatie van de doelstellingen binnen een programma, moet worden opgenomen in het betreffende programma;
- Artikel 9 lid 2 BBV meldt dat verbonden partijen verplicht moeten worden opgenomen in een aparte paragraaf verbonden partijen. Deze is daarmee onderdeel van de beleidsbegroting en het jaarverslag.

Soorten verbonden partijen

Er zijn twee soorten verbonden partijen, namelijk de publiekrechtelijke verbonden partij en de privaatrechtelijke verbonden partij.

- Publiekrechtelijke verbonden partij
Bij de publiekrechtelijke verbonden partij gaat het om een samenwerking tussen overheden. Een dergelijke partij is opgericht op basis van de Wet gemeenschappelijke regelingen. Daarin regelen de deelnemende overheden onderling de vertegenwoordiging en de financiële aansprakelijkheid van de deelnemers. In het geval een gemeenschappelijke regeling niet meer aan zijn verplichtingen voldoet, dan zijn deelnemende partijen gezamenlijk verantwoordelijk voor een negatief saldo dat ontstaat.
- Privaatrechtelijke verbonden partij
Van een privaatrechtelijke verbonden partij is sprake als er wordt samengewerkt tussen overheden onderling of tussen overheden en private partijen. De samenwerking is in dat geval geregeld op basis van het Burgerlijk Wetboek.
Bij privaatrechtelijke verbonden partijen wordt onderscheid gemaakt in:
  - Verenigingen;
    - Commanditaire vennootschappen en onderlinge waarborgmaatschappijen;
    - Naamloze vennootschappen;
    - Besloten vennootschappen of stichtingen.

Voorschriften conform BBV

In artikel 15 van het Besluit begroting en verantwoording staat welke informatie er bij de begroting en jaarrekening moet worden gepubliceerd. Het gaat dan om:

- De visie op en de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen; zie programma's.
- De lijst van verbonden partijen die wordt onderverdeeld in:
  - Gemeenschappelijke regelingen;
  - Vennootschappen en coöperaties;
  - Stichtingen en verenigingen;
  - Overige verbonden partijen.

In de lijst zal per verbonden partij de volgende informatie worden opgenomen:

- De wijze waarop de gemeente een belang heeft;
- Het verwachte belang van de gemeente aan het begin en het einde van het begrotingsjaar;
- De verwachte omvang van het eigen en vreemd vermogen aan het begin en het einde van het begrotingsjaar;
- De verwachte omvang van het financieel resultaat;
- De eventuele risico's.

Verbonden partijen

Conform de regelgeving vanuit de commissie BBV artikel 15 BBV lid 1 b geven we de bovenstaande informatie schematisch weer, in een lijst van verbonden partijen.

De gemeente heeft de volgende verbonden partijen.

- Gemeenschappelijke regelingen
  - GR Noard East Fryslân
  - GR Veiligheidsregio Fryslân
  - GR Sociaal Domein Fryslân
  - GR Welstandszorg Hûs en Hiem
  - GR Fryske Utfieringstsjinst Milieu en Omjouwing (FUMO)
  - GR Leer en werkbedrijf Noard East Fryslân
  - GR Mobiliteitsburo Noard East Fryslân
  - GR Recreatieschap de Marrekrite
- Vennootschappen en coöperaties
  - NV Kabeltelevisie Noordoost Friesland
  - Afvalsturing Friesland (Omrin)
  - Bank Nederlandse Gemeenten
- Stichtingen en verenigingen
  - Stichting Roobol
  - Vereniging van Nederlandse Gemeenten
  - Vereniging van Friese Gemeenten

- Overige verbonden partijen
  - Geen
- **Gemeenschappelijke regelingen**

<i>Verbonden partij</i>	Centrumregeling samenwerking Dantumadiel en Noardeast-Fryslân		
<i>Juridische status</i>	<i>Gemeenschappelijke regeling met centrumgemeente.</i>		
<i>Programma</i>	1 Ynwenner en Bestjoer		
<i>Openbaar en wijze van belang</i>	<u>Openbaar belang:</u> De regeling is getroffen ten behoeve van de dienstverlening van de gemeente Noardeast-Fryslân (centrum-gemeente) aan de gemeente Dantumadiel (gastgemeente) Staatscourant 63678 8-11-2018). Het college en de burgemeester van de gastgemeente laten door de centrumgemeente in beginsel alle gemeentelijke taken uitvoeren, voor zover deze niet aan anderen zijn opgedragen of overgedragen en als zodanig zijn beschreven in het dienstverleningshandvest zoals bedoeld in artikel 7 centrumregeling. <u>Wijze van belang:</u> • Bestuurlijk belang: ◦ De gemeente Noardeast-Fryslân is centrumgemeente, als bedoeld in artikel 8 , vierde lid van de Wet gemeenschappelijke regelingen, (art 3 centrum-regeling). ◦ Het college en de burgemeester van de gastgemeente zullen bij afzonderlijk mandaatbesluit de bevoegdheden die samenhangen met de taken zoals vermeld in artikel 4 van de centrumregeling opdragen aan de overeenkomstige bestuursorganen (art 5 centrumregeling) . • Financieel belang: ◦ In het dienstverleningshandvest wordt de centrumregeling nader uitgewerkt, (art 7 centrumregeling). ◦ In ieder geval wordt geregeld: • De uitvoeringskaders; • De kwaliteitseisen van de taakuitvoering • De verdeelsleutel en de bijdrage van de gastgemeente in de uitvoeringskosten van de centrumgemeente.		
<i>Financieel belang</i>	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
	2020	14.298	14.298
<i>Eigen vermogen</i>	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
	2020	p.m.	p.m.

Verbonden partij	Centrumregeling samenwerking Dantumadiel en Noardeast-Fryslân		
Vreemd vermogen	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
	2020	p.m.	p.m.
Omvang financieel resultaat begrotingsjaar	Voor het begrotingsjaar 2020: p.m.		
Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)	-		

Verbonden partij	Veiligheidsregio Fryslân
Juridische status	<i>Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam</i>
Programma	1 Ynwenner en Bestjoer 3 Soarch en Wolwêzen
Openbaar en wijze van belang	<u>Openbaar belang:</u> De Veiligheidsregio Fryslân is een gemeenschappelijke regeling per 1-1-2014 van alle Friese gemeenten en verzorgt de wettelijke taken op het gebied van veiligheid en gezondheid voor de inwoners van de provincie Fryslân. Activiteiten betreffen o.a. publieke gezondheidszorg, brandweertzorg, geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen, en het beheer van een gemeenschappelijke meldkamer, het zijn van een platform voor samenwerking voor geallieerde diensten en partners etc. <u>Wijze van belang:</u> • Bestuurlijk belang: ◦ Het algemeen bestuur van de regio bestaat overeenkomstig art. 11, lid 1 van de wet, uit de burgemeesters van de deelnemende gemeenten; ◦ Het dagelijks bestuur bestaat uit: • a. de voorzitter van het algemeen bestuur • b. de voorzitter van de agendacommissie Gezondheid en een lid aan te wijzen uit en door de agendacommissie Gezondheid • c. de voorzitter van de agendacommissie Veiligheid en een lid aan te wijzen uit en door de agendacommissie Veiligheid • De agendacommissie is een bestuurscommissie volgens art 25 Wgr. • Financieel belang: ◦ Voor de verdeling van de kosten wordt als verdeelsleutel gehanteerd het aantal inwoners van de gemeenten volgens de door het Centraal Bureau voor de Statistiek openbaar gemaakte bevolkingscijfers per 1 januari van het jaar, voorafgaande aan dat, waarvoor de bijdrage verschuldigd is. De deelnemende gemeenten dragen er zorg voor dat de regio te allen tijde over

<i>Verbonden partij</i>	Veiligheidsregio Fryslân		
	voldoende middelen beschikt om aan zijn verplichtingen te kunnen voldoen.		
<i>Financieel belang</i>	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
	2020	1.638	1.697
<i>Eigen vermogen</i>	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
	2020	4.092	3.557
<i>Vreemd vermogen</i>	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
	2020	74.311	76.049
<i>Omvang financieel resultaat begrotingsjaar</i>	Begroting 2020: -477 x € 1.000		
<i>Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)</i>	-		

<i>Verbonden partij</i>	Centrumregeling samenwerking Sociaal Domein Fryslân 2018
<i>Juridische status</i>	<i>Gemeenschappelijke regeling met centrumgemeente</i>
<i>Programma</i>	3 Soarch en Wolwêzen
<i>Openbaar en wijze van belang</i>	<u>Openbaar belang:</u> Alle Friese gemeenten zijn een centrumregeling samenwerking Sociaal Domein Fryslân 2018 aangegaan met als centrumgemeente de gemeente Leeuwarden (Staatscourant 2017 nr 61128, dd 24 okt 2017). Het doel is de beleidsvoorbereiding ten behoeve van de wettelijke taken op terrein van jeugdzorg, maatschappelijke ondersteuning en participatie en de inkoop ten behoeve van wettelijke taken op het terrein van jeugdzorg en maatschappelijke ontwikkeling doelmatig en kwalitatief hoogwaardig te organiseren met de Friese gemeenten. <u>Wijze van belang:</u> • Bestuurlijk belang: ◦ De gemeente Leeuwarden is een centrumgemeente als bedoeld in art 8 lid 4 Wet gemeenschappelijke regelingen. ◦ De centrumgemeente wordt mandaat , volmacht en machtiging verleend door de gastgemeenten om de taken op het terrein van het sociaal domein, waaronder o.a. WMO, Jeugdwet, Participatiewet, namens de gastgemeenten uit te voeren, conform de bepalingen in de gemeenschappelijke regeling. • Financieel belang: ◦ De kosten voor de dienstverlening bestaan uit kosten voor instandhouding en kosten voor taakuitvoering. De kosten voor instandhouding worden onder gemeenten verdeeld op basis van inwoneraantal van elke gemeente met

<i>Verbonden partij</i>	Centrumregeling samenwerking Sociaal Domein Fryslân 2018		
	peildatum 1 januari van jaar t-1. De kosten voor uitvoering van taken worden verdeeld onder gemeenten op basis van het percentuele aandeel dat een gemeente toekomt in het totaal van aantallen cliënten op basis van de Jeugdwet, zoals meest recentelijk vastgesteld door het Centraal Bureau voor Statistiek, op peildatum 1 januari van jaar t-1. Dit geldt voor zowel de uitvoering van taken in het kader van de verplichte wettelijke samenwerking als voor de vrijwillige samenwerking voor de Jeugdwet. De totale kosten worden nagecalculeerd en volledig doorberekend aan de deelnemende gemeenten. De jaarrekening 2018 is een voorlopige jaarrekening.		
<i>Financieel belang</i>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
	2018	68	68
<i>Eigen vermogen</i>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
	2018	0	0
<i>Vreemd vermogen</i>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
	2018	0	0
<i>Omvang financieel resultaat begrotingsjaar</i>	Jaarrekening 2018 x € 1000: -113		
<i>Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)</i>	-		

<i>Verbonden partij</i>	Welstandszorg Hûs en Hiem
<i>Juridische status</i>	<i>Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam</i>
<i>Programma</i>	5 Wenjen en Omjouwing
<i>Openbaar en wijze van belang</i>	<u>Openbaar belang:</u> Het voorzien van de gemeenten in de welstandsadviesing als bedoeld in de Woningwet en adviesing over toepassing van de Monumentenwet. <u>Wijze van belang:</u> - Bestuurlijk belang: - Het algemeen bestuur bestaat uit zoveel leden als het aantal deelnemende gemeenten bedraagt. - De raden wijzen hetzij hun voorzitter, hetzij een wethouder van hun gemeente als lid en als plaatsvervangend lid aan. - Op grond van artikel 13 van de gemeenschappelijke regeling wordt het dagelijks bestuur benoemd uit het algemeen bestuur. - Financieel belang: - De gemeente is aansprakelijk voor de financiële tekorten bij Welstands-zorg Hûs en Hiem. Bekostiging geschiedt via

<i>Verbonden partij</i>	Welstandszorg Hûs en Hiem		
	een jaarlijkse bijdrage op begrotingsbasis en rekeningbasis. Aandeel van de gemeente Dantumadiel: x € 1.000: 7		
<i>Financieel belang</i>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
	2018	7	7
<i>Eigen vermogen</i>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
	2018	321	321
<i>Vreemd vermogen</i>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
	2018	120	120
<i>Omvang financieel resultaat begrotingsjaar</i>	Jaarrekening 2018 x € 1.000 : 47		
<i>Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)</i>	-		

<i>Verbonden partij</i>	Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO)
<i>Juridische status</i>	<i>Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam</i>
<i>Programma</i>	5 Wenjen en Omjouwing
<i>Openbaar en wijze van belang</i>	<u>Openbaar belang:</u> De FUMO is bedoeld voor de uitvoering van taken en bevoegdheden ten behoeve van de deelnemers op het gebied van het milieu- en omgevingsrecht in ruime zin in het algemeen en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht in het bijzonder, alsmede taken en bevoegdheden op het terrein van vergunningverlening, handhaving en toezicht op grond van de in artikel 5.1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht genoemde wetten. Het openbaar lichaam heeft de volgende taken: • basistakenpakket: het ten behoeve van de deelnemers uitvoeren van adviserende, voorbereidende en uitvoerende taken die behoren tot het zogenoemde basistakenpakket, zoals opgenomen in Bijlage 1 van de gemeenschappelijke regeling FUMO 2017. • aanvullend takenpakket (facultatief): het ten behoeve van de deelnemers uitvoeren van niet tot het basistakenpakket behorende adviserende, voorbereidende en uitvoerende taken op het terrein van het milieu- en omgevingsrecht, voor zover de betreffende deelnemer daartoe een besluit heeft genomen; • adviserende en voorbereidende taken tbv bezwaarprocedures, administratief beroepsprocedures en rechtsgedingen; • de advisering over en voorbereiding van besluiten op grond van de Wet openbaarheid van bestuur; • het adviseren over en ontwikkelen van strategische en operationele beleidskaders op het terrein van het milieu- en omgevingsrecht;

<i>Verbonden partij</i>	Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing (FUMO)		
	- het in stand houden van een Milieualarm-nummer. <u>Wijze van belang:</u> - Bestuurlijk belang: - Gedeputeerde staten wijzen uit hun midden twee leden aan van het algemeen bestuur. - De deelnemers (de colleges van burgemeester en wethouders, het dagelijks bestuur van Wetterskip Fryslân) wijzen elk uit hun midden één lid aan van het algemeen bestuur. - Het dagelijks bestuur bestaat uit vijf leden, de voorzitter inbegrepen, door en uit het algemeen bestuur aan te wijzen, conform artikel 10 van de g.r. Fumo 2017. - Financieel belang: - De kosten van het basispakket wordt toegerekend op basis van het aantal inrichtingen maal een bedrag per type inrichting; - De kosten van de overige taken worden toegerekend op basis van de totale inzet van personeel in uren maal een uurtarief. - Conform artikel 30 g.r. Fumo 2017		
<i>Financieel belang</i>	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
	2020	259	259
<i>Eigen vermogen</i>	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
	2020	854	854
<i>Vreemd vermogen</i>	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
	2020	3.100	3.100
<i>Omvang financieel resultaat begrotingsjaar</i>	Begroting 2020: 0		
<i>Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)</i>	-		

<i>Verbonden partij</i>	Leer- werkbedrijf Noard East Fryslân
<i>Juridische status</i>	<i>Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam voor Dantumadiel en de gemeente Noard East Fryslân</i>
<i>Programma</i>	3 Soarch en Wolwêzen
<i>Openbaar en wijze van belang</i>	<u>Openbaar belang:</u> Het openbaar lichaam behartigt de gemeenschappelijke en afzonderlijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van gesubsidieerde arbeid en (arbeids)re-integratie van de doelgroepen die vallen onder de Participatiewet en de Wet Sociale Werkvoorziening (art 3 gem reg). De gemeenschappelijke regeling is aangegaan door de gemeenten Dantumadiel, Dongeradeel, Ferwerderadiel en Kollumerland

<i>Verbonden partij</i>	Leer- werkbedrijf Noard East Fryslân		
	c.a. . Deze vm gemeenten zijn opgegaan in de gemeente Noardeast-Fryslân. <u>Wijze van belang:</u> - Bestuurlijk belang: - Het algemeen bestuur bestaat uit twee leden per deelnemende gemeente. De gemeenschappelijke regeling is door de colleges van burgemeester en wethouders aangegaan. - Het dagelijks bestuur, door en uit het algemeen bestuur gekozen, is zodanig samengesteld dat elke deelnemende gemeente is vertegenwoordigd, waaronder begrepen de voorzitter en een eventueel lid/eventuele leden buiten de kring van het algemeen bestuur, zoals bedoeld in artikel 14, tweede lid van de Wgr. - Financieel belang: - Iedere deelnemende gemeente verbindt zich in beginsel om de volledige rijksmiddelen (inclusief eventueel bijzondere subsidiecomponenten), voor zover deze zijn bedoeld voor de realisatie van de in artikel 3 van de gemeenschappelijke regeling aan het openbaar lichaam opgedragen taken en de gemeentelijke bijdrage op basis van de begroting, op tijd en onverkort te voldoen aan het openbaar lichaam. - De deelnemende gemeenten zullen echter steeds zorg voor dragen dat het openbaar lichaam te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan al zijn verplichtingen jegens derden te voldoen.		
<i>Financieel belang (dit betreft de gemeentelijke bijdrage)</i>	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
	2020	571	545
<i>Eigen vermogen</i>	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
	2020	4403	4403
<i>Vreemd vermogen</i>	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
	2020	10.539	10.539
<i>Omvang financieel resultaat begrotingsjaar</i>	Begroting 2020: 0		
<i>Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)</i>	-		

<i>Verbonden partij</i>	Bedrijfsvoeringsorganisatie Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân
<i>Juridische status</i>	<i>Gemeenschappelijke regeling met bedrijfsvoeringsorganisatie</i>
<i>Programma</i>	3 Soarch en Wolwêzen
<i>Openbaar en wijze van belang</i>	<u>Openbaar belang:</u>

<i>Verbonden partij</i>	Bedrijfsvoeringsorganisatie Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân		
	De gemeenten: Achtkarspelen, Dantumadiel, Dongeradeel, Ferwerderadiel, Kollumerland c.a., en Tytstjerksteradiel in de regio Noordoost Fryslân en de provincie Fryslân hebben besloten om samen te werken op het gebied van het regionale doelgroepenvervoer en openbaar vervoer, dit om de leefbaarheid in de regio Noord Oost Fryslân te behouden. Daarvoor hebben zij besloten de gemeenschappelijke regeling Bedrijfsvoeringsorganisatie Mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân te treffen (Staatscourant 2017 nr. 16823 d.d. 22-3-2017). <u>Wijze van belang:</u> • De deelnemende gemeenten en provincie nemen het in de begroting van het mobiliteitsbureau Noordoost Fryslân voor hen geraamde bedrag voor hun gemeente respectievelijk provincie op in hun begroting. • Opheffing: ◦ De regeling wordt opgeheven wanneer de colleges van twee derde van de deelnemers daartoe besluiten. ◦ Het liquidatieplan voorziet in de verplichting van het bestuur van de deelnemende gemeenten en provincie tot het bijdragen in de financiële gevolgen van de beëindiging.		
<i>Financieel belang</i>	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
	2020	757	780
<i>Eigen vermogen</i>	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
	2020	0	0
<i>Vreemd vermogen</i>	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
	2020	0	0
<i>Omvang financieel resultaat begrotingsjaar</i>	Voor het begrotingsjaar 2020 wordt een resultaat van € 0 verwacht.		
<i>Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)</i>	-		

<i>Verbonden partij</i>	Marrekrite
<i>Juridische status</i>	<i>Gemeenschappelijke regeling met openbaar lichaam</i>
<i>Programma</i>	4 Wurk, Bedriuw en Rekreaasje
<i>Openbaar en wijze van belang</i>	<u>Openbaar belang:</u> De Marrekrite behartigt binnen de opgedragen taken de gemeenschappelijke belangen van de colleges, met als doel een evenwichtige en gecoördineerde ontwikkeling van de recreatie in de provincie Fryslân, rekening houdende met de belangen van natuur en landschap. De Marrekrite heeft als taak ter behartiging van het openbaar belang: • Het bevorderen van waterrecreatie • Het bevorderen van landrecreatie

<i>Verbonden partij</i>	Marrekrite • Advisering en ontwikkeling (water- en landrecreatie) <u>Wijze van belang:</u> • Bestuurlijk belang ◦ Het colleges van Gedeputeerde staten en de colleges van burgemeester en wethouders van de gemeenten wijzen elk één lid en tenminste één plaatsvervangend lid aan van het algemeen bestuur. De aanwijzing vindt zo spoedig mogelijk plaats. ◦ Het dagelijks bestuur bestaat uit de voorzitter en vijf andere leden, door en uit het algemeen bestuur aan te wijzen. • Financieel belang ◦ De geldmiddelen van De Marrekrite worden gevormd door de bijdragen van de colleges en subsidies, schenkingen en overige bijdragen en inkomsten. ◦ Voor zover de kosten van De Marrekrite niet worden gedekt door subsidies, schenkingen en overige bijdragen en inkomsten wordt hierin als volgt voorzien: gedeputeerde staten: 45%; colleges van burgemeester en wethouders gezamenlijk: 55%. ◦ Het algemeen bestuur stelt de verdeelsleutel vast, op grond waarvan de gezamenlijke bijdrage van de colleges over afzonderlijke gemeenten wordt omgeslagen. ◦ Voor de begroting 2020 zijn de vastgestelde parameters: • Domein water: 40% inwoners; 40 % watersportovernachtingen; 20% meters aanlegvoorziening. • Domein landrecreatie: 50% inwoners; 50% landovernachtingen. • Domein baggeren: aantal meters aanlegvoorzieningen. • Deze parameters zullen in 2022 worden herijkt. Het aandeel van de gemeente Dantumadiel x € 1.000 is :1		
<i>Financieel belang</i>	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
	2020	14	14
<i>Eigen vermogen</i>	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
	2020	4.901	5.180
<i>Vreemd vermogen</i>	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
	2020	1.370	1.370
<i>Omvang financieel resultaat begrotingsjaar</i>	Voor het begrotingsjaar 2020, x € 1.000: -/- 147 met als dekking uit de algemene reserve tot hetzelfde bedrag. Hierdoor komt de algemene		

<i>Verbonden partij</i>	Marrekrite
	reserve € 70.000 negatief te staan
<i>Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)</i>	Een negatieve algemene reserve met positieve bestemmingsreserves.

- **Vennootschappen en coöperaties**

<i>Verbonden partij</i>	NV Kabeltelevisie Noordoost Friesland		
<i>Juridische status</i>	Naamloze vennootschap		
<i>Programma</i>	Algemene dekkingsmiddelen, Overhead, Heffing VPB en Onvoorzien		
<i>Openbaar en wijze van belang</i>	<u>Openbaar belang:</u> De aanleg, het beheer, het onderhoud, de instandhouding en de exploitatie van centrale antenne inrichtingen met bijbehorende kabelnetten in de gemeente. <u>Wijze van belang:</u> • Bestuurlijk belang: Stemrecht op grond van aandelen. • Financieel belang: ◦ De gemeente Dantumadiel bezit 26,5% (2.650 x € 50) van de aandelen in NV Kabeltelevisie Noordoost Friesland, maar is niet aansprakelijk voor de ontstane tekorten. Bij de jaarrekening 2016 is besloten geen dividend uit te keren. De gegevens over de aandelen is gebaseerd op de jaarrekening 2016 en zijn in 2018 niet gewijzigd.		
<i>Financieel belang</i>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
	2018	133	133
<i>Eigen vermogen</i>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
	2018	10.740	10.626
<i>Vreemd vermogen</i>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
	2018	16.318	25.345
<i>Omvang financieel resultaat begrotingsjaar</i>	Jaarrekening 2018 x € 1.000: 885		
<i>Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)</i>	-		

<i>Verbonden partij</i>	Afvalsturing Friesland (Omrin)		
<i>Juridische status</i>	Naamloze vennootschap		
<i>Programma</i>	Algemene dekkingsmiddelen, Overhead, Heffing VPB en Onvoorzien		
<i>Openbaar en wijze van belang</i>	<u>Openbaar belang:</u> Uitvoeren van de wettelijke taak huishoudelijk en bedrijfsafval te verwerken op basis van contractafspraken met de gemeente. Doelstelling is dit op een doelmatige, milieu hygiënisch verantwoorde manier te doen en preventie en hergebruik van afval actief te bevorderen.		

<i>Verbonden partij</i>	Afvalsturing Friesland (Omrin)		
	<u>Wijze van belang:</u> - Bestuurlijk belang: Stemrecht op basis van aandelen. De N.V. heeft 3.001 gewone aandelen A met een waarde van € 450 per stuk en 840 gewone aandelen B. Van de 3001 aandelen A zijn er 3.000 aandelen in bezit van de Friese gemeenten. Eén aandeel A is in handen van de GR OLAF en 840 aandelen B zijn in handen van gemeenten buiten Friesland. - Financieel belang: De gemeente Dantumadiel is op twee manieren betrokken bij Omrin, als aandeelhouder en als klant/leverancier van afval. Het aandeel staat op de balans met de historische aanschafwaarde van nul.		
<i>Financieel belang:</i>	Jaar	Begroting 1-1 (x € 1.000)	Begroting 31-12 (x € 1.000)
	2018	0	0
<i>Eigen vermogen</i>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
	2018	48.680	50.585
<i>Vreemd vermogen</i>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1000)
	2017	160.130	152.203
<i>Omvang financieel resultaat begrotingsjaar</i>	Jaarrekening 2018 x € 1.000: 2.026. Van het resultaat is € 95.000 als primair dividend uitgekeerd over de aandelen A en € 26.000 als primair dividend over de aandelen B. Het overige bedrag is aan de reserves toegevoegd. Het dividend is in de cijfers nog onderdeel van het eigen vermogen.		
<i>Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)</i>	-		

<i>Verbonden partij</i>	Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)		
<i>Juridische status</i>	<i>Naamloze vennootschap</i>		
<i>Programma</i>	Algemene dekkingsmiddelen, Overhead, Heffing VPB en onvoorzien		
<i>Openbaar en wijze van belang</i>	<u>Openbaar belang:</u> Efficiënt betalingsverkeer van gemeenten. <u>Wijze van belang:</u> - Bestuurlijk belang: Stemrecht op basis van aandelen. - Financieel belang: Dantumadiel bezit per 31-12-2018 12.285 aandelen, die een belang van € 27.873. vertegenwoordigen (2,50 per aandeel).		
<i>Financieel belang</i>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
	2018	28	28
<i>Eigen vermogen</i>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
	2018	4.687	4.991

<i>Verbonden partij</i>	Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)		
<i>Vreemd vermogen</i>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
	2018	135.169	132.502
<i>Omvang resultaat begrotingsjaar</i>	Jaarrekening 2018 per € 1.000.000: 337		
<i>Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)</i>	-		

- Stichtingen en verenigingen

<i>Verbonden partij</i>	Stichting ROOBOL
<i>Juridische status</i>	<i>Stichting</i>
<i>Programma</i>	2 Mienskip
<i>Openbaar en wijze van belang</i>	<u>Openbaar belang:</u> Verzorgen van het openbaar basisonderwijs zoals beschreven in artikel 46 van de Wet op het Primair Onderwijs in de gemeenten Noardeast-Fryslân, Dantumadiel en Achtkarspelen. In 2019 zijn de statuten aangepast in verband met de wettelijke mogelijkheid tot het realiseren van een samenwerkingsschool voor het openbaar en bijzonder onderwijs. <u>Wijze van belang:</u> • Bestuurlijk belang: Deelnemers in de stichting zijn o.a.: de gemeenten Achtkarspelen, Dantumadiel, Noardeast-Fryslân (voormalig Dongeradeel en voormalig Kollumerland c.a.) en zijn omschreven als gemeenteraad in de statuten. Deze gemeenten hebben een belangrijke toezichthoudende functie. ◦ Op grond van art 6 lid 8 van de statuten heeft het dagelijks bestuur de toestemming nodig van de gemeenteraden voor: het wijzigen van de statuten, het ontbinden van de stichting, het opheffen van de school. ◦ Daarnaast heeft de gemeenteraad de bevoegdheden: benoemen, schorsen en ontslaan van de leden van de raad van toezicht; de ontbinding van de stichting ingeval van handelen in strijd met de wet en/of ernstige taakverwaarlozing (artikel 24 statuten) • Financieel belang: ◦ Artikel 24 lid 3 statuten: Ingeval van ernstige taakverwaarlozing door het bestuur of het functioneren van het bestuur in strijd met de Wpo is de gemeenteraad bevoegd zelf te voorzien in het bestuur van de openbare scholen en zonodig de stichting te ontbinden. ◦ In het reglement van de raad van toezicht wordt de relatie tussen raad en gemeenteraad uitgewerkt onder goedkeuring van de gemeenteraad. (art 24 lid 4 statuten) ◦ De raad van toezicht legt jaarlijks (binnen 6 mnd na het boekjaar)

<i>Verbonden partij</i>	Stichting ROOBOL		
	verantwoording af over de uitvoering van taken/ bevoegdheden in het jaarverslag van de stichting en stelt dit beschikbaar aan o.a.: de gemeenteraad. (art 12 lid 5 statuten)		
<i>Financieel belang</i>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
	2018	pm	pm
<i>Eigen vermogen</i>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
	2018	5.349	5.608
<i>Vreemd vermogen</i>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
	2018	2.069	2.065
<i>Omvang financieel resultaat begrotingsjaar</i>	Jaarrekening 2018 x € 1.000: 259		
<i>Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)</i>	De meerjarenbegrotingen 2019 tm 2023 , die opgenomen is in de jaarrekening 2018 laten een (dalend, stijgend) negatief resultaat zien,x € 1.000: -248; -346; -147; -173, -213. Roobol wil anticiperen op het dalend aantal leerlingen door samenwerking te zoeken met andere onderwijsbesturen en daarmee samenwerkingsscholen, brede scholen en integrale kind centra aan te gaan. In de huisvestingsprojecten wordt hierop geanticipeerd. De werkelijke leerlingenaantallen 2018 laten een stijging zien tov 2017 (pag 21 jrk 18)		

<i>Verbonden partij</i>	Vereniging van Friese Gemeenten (VFG)		
<i>Juridische status</i>	Vereniging		
<i>Programma</i>	1 Ynwenner en Bestjoer		
<i>Openbaar en wijze van belang</i>	<u>Openbaar belang:</u> De VFG behartigt de belangen voor alle Friese gemeenten, totaal 24. <u>Wijze van belang:</u> • Bestuurlijk belang: lidmaatschap van de vereniging met stemrecht. • Financieel belang: de leden betalen contributie. De gemeente Dantumadiel, x € 1.000: 9:		
<i>Financieel belang</i>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
	2019	9	9
<i>Eigen vermogen</i>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
	2018	pm	pm
<i>Vreemd vermogen</i>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)
	2018	pm	pm
<i>Omvang financieel resultaat begrotingsjaar</i>	Geen gegevens		
<i>Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)</i>	-		

<i>Verbonden partij</i>	Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)								
<i>Juridische status</i>	<i>Vereniging</i>								
<i>Programma</i>	1 Ynwenner en Bestjoer								
<i>Openbaar en wijze van belang</i>	<u>Openbaar belang:</u> De VNG behartigt de belangen voor alle Nederlandse gemeenten. <u>Wijze van belang:</u> • Bestuurlijk belang: ◦ Lidmaatschap van de vereniging met stemrecht, conform de statuten. • Financieel belang: ◦ De leden betalen contributie, conform de statuten. De gemeente Dantumadiel, x € 1.000: 29: Betreft contributie voor 2019.								
<i>Financieel belang</i>	<table><tr><td>Jaar</td><td>Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)</td><td>Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)</td></tr><tr><td>2019</td><td>28</td><td>29</td></tr></table>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)	2019	28	29		
Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)							
2019	28	29							
<i>Eigen vermogen</i>	<table><tr><td>Jaar</td><td>Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)</td><td>Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)</td></tr><tr><td>2018</td><td>65.530</td><td>61.975</td></tr></table>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)	2018	65.530	61.975		
Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)							
2018	65.530	61.975							
<i>Vreemd vermogen</i>	<table><tr><td>Jaar</td><td>Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)</td><td>Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)</td></tr><tr><td>2018</td><td>76.374</td><td>78.875</td></tr></table>	Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)	2018	76.374	78.875		
Jaar	Jaarrekening 1-1 (x € 1.000)	Jaarrekening 31-12 (x € 1.000)							
2018	76.374	78.875							
<i>Omvang financieel resultaat begrotingsjaar</i>	Jaarrekening 2018 per € 1.000 : -879								
<i>Risico's (kwantificeerbaar of niet-kwantificeerbaar)</i>	-								

- Overige verbonden partijen
  - Geen

Paragraaf grondbeleid

In 2019 zet de groei op de woningmarkt verder door zodat de verkopen binnen het grondbedrijf volgens prognose blijven verlopen. Hiermee volgt de ontwikkeling in Dantumadiel de landelijke trend. Door het stabiel blijven van de verkopen lopen de exploitaties conform de verwachting.

Nota Grondbeleid

Binnenkort wordt er een nieuwe nota Grondbeleid opgesteld. Met het opstellen van de Nota Grondbeleid worden de hoofdlijnen van beleid voor de komende 4 jaar weergegeven en worden de volgende doelen nagestreefd:

- De raad kaders vast laten stellen voor het te voeren beleid;
- Uitvoeringsplannen baseren op het vastgestelde beleid;
- Het gemeentelijk beleid aanpassen aan de meest recente wetgeving;
- Duidelijkheid creëren over grondverwerving en uitgifte van gronden;
- Inzicht bieden in de wijze waarop grondprijzen tot stand komen;
- Handvaten bieden voor de uitvoering van het grondbeleid.
- grondprijzen tot stand komen;

Het grondbeleid gaat over de wijze waarop de gemeente haar instrumenten van grondbeleid zo optimaal mogelijk kan inzetten om de beleidsdoelstellingen binnen de gemeentelijke programma's te behalen. De Nota biedt de mogelijkheid om de verschillende beleidsdoelstellingen te faciliteren. Grondbezit is soms noodzakelijk om doelstellingen van beleidsterreinen op het gebied van wonen, planologie, economie, infrastructuur, natuur en recreatie te kunnen uitvoeren. De nieuwe Nota Grondbeleid zal begin 2020 aan het college en aan de raad worden aangeboden.

Grondbeleid

Aan- en verkopen van onroerende zaken is geen primaire taak voor gemeenten. Het gemeentelijk aan- en verkoopbeleid is wel een afgeleide van andere terreinen van overheidszorg, die om een ruimtelijke vertaling vragen. Hierbij kan worden gedacht aan de overheidszorg voor kwantitatief en kwalitatief voldoende woningen, het creëren van ruimte voor economische ontwikkelingen, infrastructuur, de zorg voor de ontwikkeling van natuur en landschap, voor de recreatie, etc.

Het is van belang om op een praktische wijze het aan- en verkopen van onroerende zaken vorm te geven. In 2014 is het meest recente Nota Grondbeleid in Dantumadiel vastgesteld. In deze nota wordt een beleidskader gegeven om te voorzien in een actief grondbeleid. Ook wordt een instrumentarium geboden waarbij voorwaarden worden gesteld aan grondexploitatie. Dit betekent dat de gemeente zowel toekomt aan een aanpak met elementen van actief als elementen van passief grondbeleid.

De doelstelling van Dantumadiel met betrekking tot het grondbeleid is dan ook: beheersing van het proces met betrekking tot verwerving, verkoop, bouwrijp maken en de uitgifte van gronden zodat een actief, transparant en slagvaardig grondbeleid ontstaat. Het betreft hier de algemene handelswijze. In bijzondere gevallen zal, deze mogelijkheden biedt dit nieuwe grondbeleid, separaat worden geadviseerd om eventueel voor een andere handelswijze te kiezen.

Totaaloverzicht complexen

Hieronder staan in tabelvorm de complexen die begin 2020 in exploitatie zijn.

Bouwgronden in exploitatie (BIE)	Afsluiting	BW 1/1/20	BW 31/12/20
De Bosk, Feanwalden	31-12-2024	1.043.507	1.236.694
De Westereen East, De Westereen	31-12-2021	-586.584	-1.094.195
Oostersingel, De Westereen	31-12-2021	1.479.536	1.162.851
Jagerswei, Broeksterwald	31-12-2024	213.441	97.498
Totaal		2.149.900	1.402.848

Het verwachte resultaat van alle actieve complexen tezamen bedraagt na actualisatie € 1.054.969. De totale verliesvoorziening na actualisatie bij de gemeentelijke jaarrekening 2018 bedraagt voor bovenstaande complexen € 0.

Onderbouwing winstnemingen

Met ingang van 2017 moeten gemeenten volgens het BBV tussentijds winst nemen bij grondexploitatiecomplexen volgens de Poc-methode, de Percentage of completion. Maatgevend is de realisatie tot en met het lopende jaar ten opzichte van het totaal van de kosten en opbrengsten van de grondexploitatie. In formule: % kostenrealisatie maal % opbrengstrealisatie is % poc.

BIE: poc en winstneming per complex	% poc	Winstneming	Reeds genomen	Winstneming 2020
De Bosk, Feanwalden	51%	129.536	104.772	24.764
De Westereen East, De Westereen	65%	326.277	225.884	100.393
Oostersingel, De Westereen	36%	67.908	42.442	25.465
Jagerswei, Broeksterwald	23%	25.111	-	25.111
Totaal		548.832	373.098	175.734

Bij de complexen is het poc-percentage toegepast en prognosticeren we een winstneming van € 548.832. In de jaren 2017 t/m 2019 is er reeds € 373.098 genomen, waardoor er in boekjaar 2020 nog een bedrag van € 175.734 aan winst wordt genomen.

Risicoberekening en vorming reserves

De bestemmingsreserve dient als buffer voor eventuele risico's binnen het grondbedrijf. Omtrent de hoogte van de reserve is in 2013 beleid vastgesteld. Voor de hoogte van de bestemmingsreserve is de IFLO-norm van toepassing. De hoogte van de reserve wordt bepaald door 10% van de boekwaarde en 10% van de nog te maken kosten van de in exploitatie genomen gronden.

BIE: boekwaarde en nog te maken kosten per complex	BW 31/12/20	Nog te investeren
De Bosk, Feanwalden	1.236.694	607.956
De Westereen East, De Westereen	-1.094.195	592.230
Oostersingel, De Westereen	1.162.851	199.482
Jagerswei, Broeksterwald	97.498	139.347
Totaal	1.402.848	1.539.015

Op basis van de IFLO norm dient de hoogte van de reserve € 294.187,- te zijn (€ 140.285 + € 153.902 = € 294.187).

Overige gronden

Overige gronden zijn veelal agrarische gronden die de gemeente in eigendom heeft. Dit zijn strategische dan wel overige gronden. De boekwaarde van deze gronden is lager dan de marktwaarde. De gronden worden veelal verhuurd of verpacht. Daarnaast zijn hier in 2016 de voormalige NIEGG aan toegevoegd.

Beoordeling voormalige NIEGG

Uiterlijk 31 december 2019 moet een toets plaatsvinden op de marktwaarde van deze gronden tegen de geldende bestemming op het moment van de marktwaardetoets. Het gaat hierbij om de volgende gronden:

Strategische gronden (voormalige NIEGG)	Boekwaarde	Per m2
De Prikkebosk, Damwald	839.631	20,10
De Swette, Feanwalden	261.089	10,53
Mearikkerpaad II, Walterswald	-1.111	-0,10
Totaal	1.099.609	11,76

Wordt er een duurzame waardevermindering vastgesteld, dan moet dat uiterlijk 31 december 2019 leiden tot een afwaardering van deze gronden. Momenteel worden de mogelijke afwaardering van de gronden nader in kaart gebracht.

Vaststellingsbesluit

De raad der gemeente Dantumadeel;

gelezen het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 1 oktober 2019

gelet op artikel 191 van de Gemeentewet;

besluit:

vast te stellen de gemeentebegroting voor het jaar 2020.

Aldus besloten in de openbare vergadering van de raad
van de gemeente Dantumadiel gehouden op 5 november 2019.

griffier

voorzitter